STRIPSCHRIFT

VICTOR SIMEK
RECLAME IN DE STRIP

NUMMER 416 * €7,00

GERRIT STAPEL

5 414306 146532 04160

→ REDACTIO

Met een gebouw dat is geïnspireerd op tekstballonnen uit stripverhalen heeft het Rotterdamse architectenbureau MVRDV de ontwerpwedstrijd voor het nieuwe China Comic and Animation Museum (CCAM) in Hangzhou gewonnen. Het ontwerp bestaat uit zes ballonvormige modules die onderling zijn gekoppeld. Daarin worden een stripboekenbibliotheek en drie theaterzalen ondergebracht. In één van de ballonnen kunnen bezoekers interactief experimenteren met verschillende soorten animatietechnieken en natuurlijk zal de Chinese strip- en animatiegeschiedenis worden getoond. Het totale budget bedraagt 92 miljoen euro en de bouw gaat in 2012 beginnen. Op Youtube is een gelikte presentatie van het te bouwen complex te zien.

Het Nederlandse architectenbureau MVRDV viel al eerder op door experimentele architectuur, bij voorbeeld door het druk bezochte 'gestapelde' Hollandse paviljoen bij de wereldtentoonstelling Expo 2000 in Hannover. Miljoenenstad Hangzhou, hoofdstad van de oostelijke provincie Zhejiang in de Volksrepubliek China, wil zijn populariteit vergroten door de bouw van een nieuw park met waterpartijen, een openbaar plein en een museumcomplex van 30.000 m^2.

Een andere Nederlandse architect, Rem Koolhaas, ontwierp het hoofdkwartier van de Chinese staatstelevisie in Peking. Koolhaas kreeg kritiek op het aannemen van deze opdracht, omdat China volgens velen nog altijd een repressief regime kent, en de staatstelevisie bij uitstek propaganda bedrijft. Koolhaas verdedigde zich: 'Ik heb niet de illusie dat ik het Chinese politieke systeem kan veranderen, maar ik kan mijn keuze door mijn manier van bouwen wel voor mezelf verantwoorden.' Daarbij doelde hij op de ingenieuze gangen en de open ruimtes die het gebouw toegankelijk maken voor publiek.

Bij de bemoeienis van MVRDV met het nieuwe Chinese stripmuseum zijn nog geen kanttekeningen geplaatst. Zegt dat iets over de Hollandse koopmansgeest of over de betekenis van de strip?

→ OMSLAG

De tekening op het omslag is een ingekleurd fragment uit aflevering 5 van de onlangs teruggevonden *Kapitein Rob*-stroken van Gerrit Stapel die op pagina 22 en 23 van dit nummer te zien zijn. Er was korte tijd sprake van dat Stapel de strip van Pieter Kuhn zou voortzetten.

INHOUD

2 **ACTUA**

12 **STARS & STRIPS**
Olav Beemer

14 **GERRIT STAPEL**
Rob van der Nol

22 **KAPITEIN ROB**
Gerrit Stapel

24 **VICTOR SIMEK**
Rik Sanders

27 **BITS & PIECES**
Ben Bits

28 **GETEKENDE VERLEIDERS**
Dolf Hell

30 **DE BOVENTOON**

41 **HEINZ SERVICE SPREAD**

44 **INDEX JAARGANG 43**
Arco van Os

Minck doet Spidey

Tekenaar Minck Oosterveer was al een tijdje in beeld bij de Amerikaanse uitgeverijen. Zo werkte hij recent aan *The Unknown* voor Boom! Studios en binnenkort verschijnt bij Marvel Comics zijn werk voor de titel *Ruse*. In augustus zet Oosterveer de volgende stap, want dan is hij de tekenaar van een special genaamd *Spider-Island: Deadly Foes*.

Deze special haakt in op de nieuwe verhaallijn 'Spider-Island' uit de reguliere serie *Amazing Spider-Man* en wordt geschreven door Dan Slott (vaste schrijver van *Amazing Spider-Man*), Fred van Lente en Christos Gage. OB

3x Proost!

De combinatie bier en striptekenaars blijkt een vruchtbare. Regelmatig schakelen brouwerijen de hulp in van tekenaars om het gerstenat op te luisteren. Of ze brouwen speciaal stripbier. In *Stripschrift 315* stonden we bij voorbeeld al stil bij *Nero*- en *Urbanus*-bier. Inmiddels is er ook het stripbier van de beurs Strips op de markt (afgelopen 1 mei) in Gouda verschenen. De organisatoren zijn in 2010 voor het eerst met deze speciale beursuitgave begonnen. Dit jaar is het etiket ontworpen door Martin Lodewijk.

Bij Brasserie D'Achouffe uit het Belgische Achouffe is een verzamelwaardig item verschenen met een tekening van Lewis Trondheim achterop. De brouwerij brengt sinds 2005 jaarlijks een speciale 'magnumuitgave' uit. Steeds wordt een striptekenaar uitgenodigd om voor deze grote fles een speciale versie van de mascotte, de Achouffe-kabouter, te ontwerpen. Deze seriegrafie wordt niet als papieren etiket op de fles geplakt, maar 'gedrukt'.

Brouwerij Gulpener haakte als Limburgs bedrijf in op het carnaval en stopte een vrolijke feestmedaille als cadeautje in de kratten pilsener. Paul Kusters, tekenaar van de krantencartoon *Toos & Henk*, mocht de carnavalsmedaille ontwerpen. Dragers werden benoemd in 'de orde van Toos & Henk'. Een verlaat Alaaf! RS

→ SUVAAL

IK KEEK NET NAAR 'THE BIG BANG THEORY. WAT EEN STOMME SERIE!
HOEZO? IK VIND 'M WEL AARDIG...
STRIPLEZERS WORDEN NEERGEZET ALS FASTFOODETENDE STAR TREK-LIEFHEBBENDE WERELD-VREEMDE GAMES-SPELENDE NERDS!
EN DAT KLOPT NATUURLIJK NIET...
NATUURLIJK NIET! STAR WARS IS VELE MALEN BETER DAN STAR TREK!

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL@STRIPSCHRIFT.NL

Ridder Martin Lodewijk

door Han van Buuren

29 April 2011, één dag voor zijn 72e verjaardag, heeft het 'Hare Majesteit de Koningin behaagd om Martin Lodewijk voor zijn bindende kwaliteit als redacteur en onvermoeibare inzet voor de kwaliteit van het beeldverhaal te benoemen tot Ridder in de orde van Oranje-Nassau'. Lodewijk hoorde het nieuws twee weken ervoor, echtgenote Ted was al veel eerder op de hoogte. Wat een vrouw van een striptekenaar al niet moet doen om zoiets geheim te houden.

1

2

4

5

8

Martin Lodewijk kan het aanvankelijk niet geloven. Hij is echter wel degelijk één van die 58 Rotterdammers die op de dag voor Koninginnedag met een lintje worden geëerd. De man die in de Nederlandse stripwereld al meer dan vijftig jaar meedraait, niet alleen zelf tekent maar ook collega-tekenaars van talloze scenario's heeft voorzien en door velen als 'Godfather' van de Nederlandse strip wordt beschouwd.

Aboutaleb

In de statige Burgerzaal van het stadhuis aan de Coolsingel wordt de tekenaar door burgemeester Aboutaleb geïntroduceerd met de vraag 'Wie herkent deze man... Van de week nog in opsporing verzocht'. Met een timing die afgekeken is van de Nederlandse cabaretiers heeft hij de lachers op zijn hand. In de tactische stilte tussen de eerste twee zinnen juicht Meerten Welleman, voorzitter van Het Stripschap, de tekenaar als blijk van herkenning, hartstochtelijk toe. Volgens de burgemeester weet natuurlijk iedereen dat Martin Lodewijk één van de grootste striptekenaars van onze tijd is. 'U bent al heel lang als tekenaar actief en werd vooral bekend door de strip *Agent 327* uit 1966, de dossiers van geheim agent Hendrik IJzerbroot uit Rotterdam. Deze albumreeks is een uitzonderlijk hoogtepunt in de ontwikkeling van het Nederlandse stripverhaal. Ook geniet u al decennia lang naam en faam als redacteur, bedenker en soms scenarist van stripreeksen zoals onder andere *Johnny Goodbye*, *Steven Severijn*, *De Partners*, *De Rode Ridder* en het wereldwijd uitgegeven fenomeen *Storm*. Minder bekend is dat u belangeloos aankomende striptekenaars met veel enthousiasme heeft geïnspireerd. Sommigen heeft u begeleid tot een professionele status. U bent een warm en kundig pleitbezorger van het beeldverhaal en stond mede aan de wieg van de belangenvereniging Het Stripschap in 1967. Mede door uw inzet heeft het stripverhaal een erkende en volwassen status in het landschap van de Nederlandse cultuur.' Nadat alle 58 lintjes zijn uitgereikt volgt er een receptie en poseren de gedecoreerden geduldig met de burgemeester op de trap in de hal van het stadhuis. Iedereen ontvangt een foto van het onvergetelijke moment. De plechtigheid heeft een half uur korter geduurd dan voorzien, maar dat vindt niemand een probleem. Buiten is het prima weer en Aboutaleb, die rust en gezag uitstraalt, heeft voor iedereen de tijd genomen.

Receptie

Voor Het Stripschap, Uitgeverij L en Stripschrift, die het initiatief hebben genomen voor het aanvragen van de onderscheiding, voldoende reden om de decorandus 's middags in de bibliotheek van Hotel New York een receptie aan te bieden, waarvoor collega's, familie, vrienden en bekenden, die allemaal een zwijgplicht kregen opgelegd, zijn uitgenodigd. Een informele bijeenkomst in het oude gebouw van de Holland-Amerika lijn waar Agent 327 in het zeventiende dossier van de reeks *(Hotel New York* uit 2002), naar de kapper gaat en plotseling door een gat in de grond verdwijnt.

De gasten op de receptie staan boven het gangenstelsel waar in het verhaal met behulp van (Rotterdamse) mariniers de bende wordt opgerold. Er is drank, er zijn broodjes en we zien onder andere tekenaars als Kees Sparreboom, Dick Matena, Gerard Leever, Eric Heuvel, en uitgever Rob van Bavel die nog steeds wacht op de laatste 18 pagina's van *De Daddy Vinci Code*, het jongste verhaal van geheim agent Hendrik IJzerbroot dat in *Eppo* wordt voorgepu-

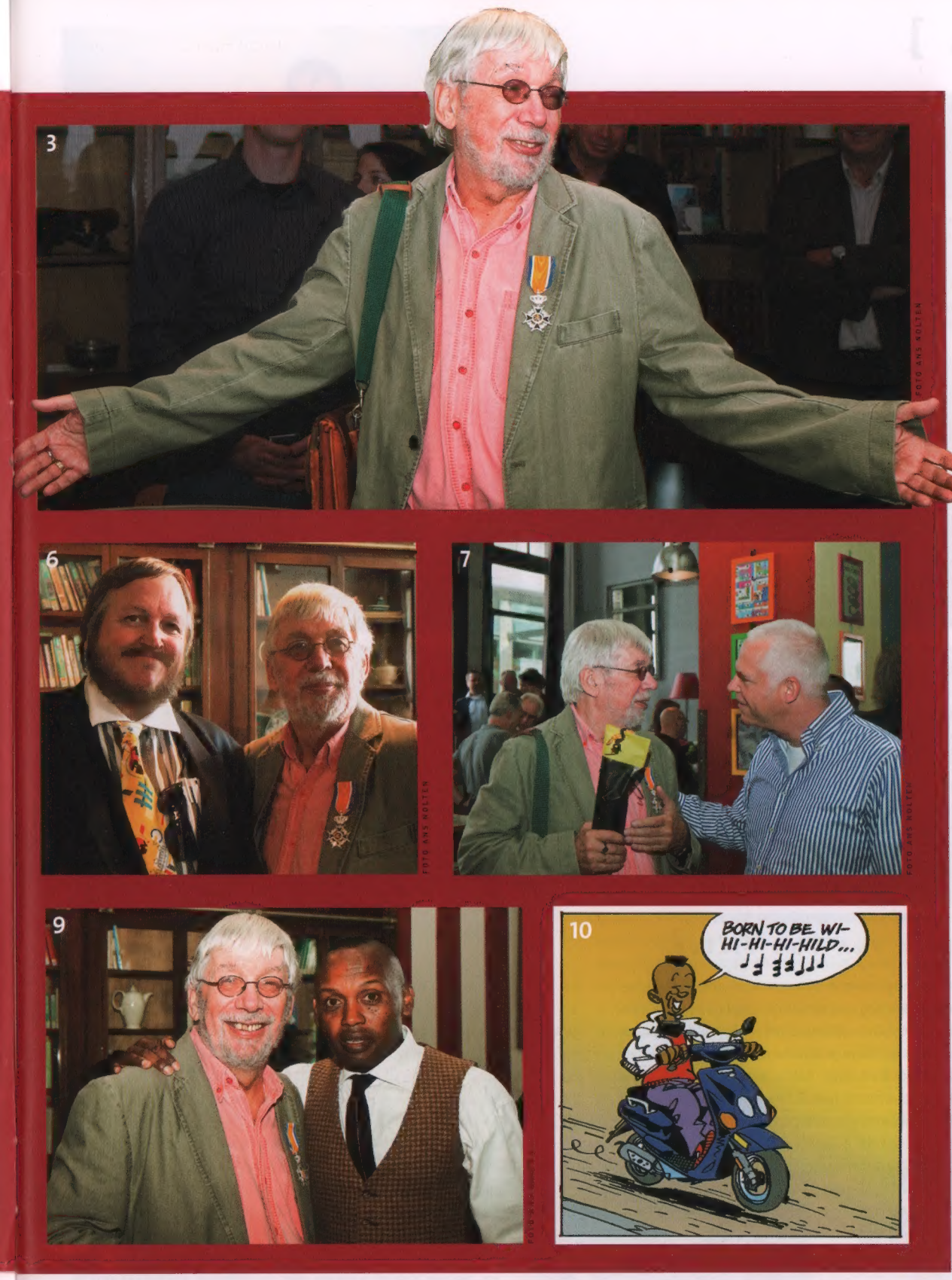

1. 'Lekker stofje. Waar heb je dat pak gekocht?' Burgemeester Ahmed Aboutaleb speldt de versierselen op bij de nieuwe Ridder.
2. Naast Martin Lodewijk kregen 57 anderen in Rotterdam een Koninklijke onderscheiding, met bijbehorend ruikertje. De meesten werden Lid in de Orde van Oranje-Nassau; slechts enkelen werden Ridder of Officier.
3. I did it my way.
4. Martin Lodewijk liet zich tijdens de plechtige ceremonie onder meer vergezellen door (van rechts naar links) zijn vrouw Ted, twee zussen en zijn uitgever Jacques Post.
5. Waar de feestelijke receptie in Hotel New York zou plaatsvinden was zonneklaar.
6. *Stripschrift*-redacteur Arco van Os was als een kind zo blij dat hij met de kersverse Ridder op de foto mocht.
7. 'Gaat het nog een beetje, meneer Lodewijk?' *Eppo*-baas Rob van Bavel laat zich van zijn meest empathische kant zien.
8. Op de voorgrond de stripmakers Robert van der Kroft en Dick Matena. Erachter een – zo lijkt het – geanimeerde conversatie tussen tekenaar Eric Heuvel, Kamper Stripspektakels Paul Reichenbach en Meerten Welleman van Het Stripschap.
9. Martin Lodewijk met persoonlijke trainer Noah, die er garant voor staat dat Lodewijk fit blijft. 'Ja, ook door middel van opdrukken', zegt Noah. 'De rest is het geheim van de smid.'
10. Noah in actie in de *Agent 327*-strip.

bliceerd en nog steeds niet is afgerond. Collega en vriend Ridder Jan Kruis ontbreekt omdat hij op vakantie is.
Een opvallende gast is Noah, de persoonlijke trainer van Martin Lodewijk. Op de receptie blijkt hij een enthousiast fotograaf, maar hij speelt met zijn scooter ook een rol in de strip *Wie zijn B.I.B.S. brandt*, een kort verhaal van Agent 327 in het promo-album *Eppo Forever*.

Een veelzijdig man

Tekenaar/schrijver/redacteur, die volgens zijn eigen woorden als enige pretentie heeft dat hij pretentieloos is. Iemand die regelmatig zelf in zijn strips optreedt met een voorliefde voor Nederlandse decors, actuele toespelingen en dubbele bodems. Een veelzijdig man die ooit samen met zijn broer winnaar was van de TV-quiz *Twee voor twaalf*. De tekenaar die in 1957 op 18-jarige leeftijd zijn eerste strips afleverde en in 1978 de Stripschapprijs ontving. Hij is verguld met zijn onderscheiding. En heeft er nog steeds spijt van dat hij maar één week op de kunstacademie in Rotterdam heeft gezeten omdat zijn ouders die opleiding niet konden betalen. Veel tekenaars die zo'n opleiding wèl hebben afgerond zijn echter jaloers op zijn talent en zullen zoals zij zelf ook wel weten het hoge niveau van Martin Lodewijk nooit bereiken. Zijn beeltenis, als voorbeeld van een bekende gedecoreerde Nederlander, verschijnt die avond in het *NOS Journaal*. Hopelijk worden de plannen om een filmdocumentaire over hem te maken ooit nog eens gerealiseerd.

han.van.buuren@stripschrift.nl

PAUL LEVITZ - FOTO TASCHEN

SCHILDERIJ HUGH J. WARD - 1940

De grote dikke van Taschen

Zelfs de reclamefolder van *75 Years of DC Comics – The Art of Modern Mythmaking* (ISBN 978-3-8365-1981-6, €150) is extra groot. Ter ere van de 75e verjaardag van DC Comics bracht de Duitse koffietafelboekuitgeverij Taschen dit lijvige werk van de Amerikaanse comickenner en scenarist Paul Levitz eind vorig jaar uit.

Inmiddels is dit 720 pagina's tellende boek ook in de betere boekhandel te vinden of online te bestellen, onder andere op de site van distributeur Librero. Naar verluidt opent Taschen in juni of juli ook nog een eigen winkel aan de sjieke PC Hooftstraat (nummer 44) in Amsterdam. Daar is dit boek gezien de prijsstelling vast ook terug te vinden in het assortiment.

Levitz behandelt de ontstaansgeschiedenis en de ontwikkeling van uitgeverij DC en staat stil bij de talloze series (de teller bij DC staat inmiddels op ruim 40.000 comics). In deze indrukwekkende XL-uitgave staan zo'n 2000 afbeeldingen, omslagen en binnenwerken, originele illustraties en foto's en filmcells. Compleet met uitklapbare tijdslijnen en een appendix inclusief biografieën van de tekenaars, schrijvers, redacteuren, uitgevers en acteurs. RS

Jubileumuitgave van The Victor

In een periode waarin Engeland nog deels in opbouw was na de ingrijpende periode van de Tweede Wereldoorlog, verscheen in januari 1961 de eerste uitgave van *The Victor*. Een stripblad dat wekelijks inhaakte op het dromenrijk van menig Engels jongetje. Want wie wilde er niet die gevierde vliegenier, die succesvolle atleet of die topvoetballer in het ook toen ook al voetbalgekke land zijn. Het blad bracht hen RAF-piloot sergeant Matt Braddock, drager van het Victoria Cross en verantwoordelijk voor de smadelijke nederlaag van menig Duitse vlieger maar ook Morgyn the Mighty, 's wereld sterkste man die als Tarzan in Afrika slechteriken versloeg gewapend met slechts een mes of met blote handen. De man heeft overigens de *looks* van De rode ridder maar dat zal toeval zijn. Verhalen die ook aanspraken, mede gezien de humor, gaan over Alf Tupper, een atleet die behalve op de atletiekbaan ook tegenstanders buiten het stadion uitschakelde, en de meest vermakelijke van het stel: Gorgeous Gus. Deze arrogante dandy die, begeleid door een persoonlijke butler, het voetbalveld betrad en weigerde ook maar een zweetdruppel te morsen. De enige reden dat hij toch populair was bij de aanhangers van zijn club, de Redburn Rovers, dankte hij aan zijn ongelofelijke harde poeier waarmee hij doelmannen al bij voorbaat deed opzijspringen. Het levert vermakelijke plaatjes op die we ook al kennen van de Schotse voetstripheld *De Beuk*, namelijk compleet aan flarden geschoten netten, keepers die met bal en al een paar meter naar achteren vallen en soms zelfs hele doelen die van de grond loskomen.

Het blad was jarenlang een zeer groot succes maar moest uiteindelijk in november 1992 toch de stekker eruit trekken. De Engelse uitgever Pirion appelleert – 50 jaar na het eerste nummer – aan de nostalgische stripgevoelens van de volwassen man van nu door een jubileumuitgave uit te brengen met een verzameling van deze strips. *The best of The Victor – 50th Anniversary Edition* (ISBN 978-1-85375-800-3, 176 pagina's, hk, zwart/wit, soms met steunkleur, £16.99) zal in weinig Nederlandse stripspeciaalzaken te koop zijn maar het internet brengt dan uitkomst. TdK

Annet Schaap en Len Munnik op een roze wolk

Annet Schaap (1965) is vooral bekend als illustratrice van de succesvolle jeugdboeken van Francine Oomen (de *Hoe overleef ik ...?*-reeks). Maar ze illustreert ook tal van andere kinderboeken en maakt strips. Dat deed Schaap onder andere voor *Taptoe*, in de tijd dat dat jeugdblad nog onder uitgeverij Malmberg viel. Haar meest recente stripproducties staan in een uitgave die bedoeld is voor aanstaande moeders, en ook wel voor aanstaande vaders: *Mama...? Ik?! Dagboek van mijn 9 maanden* (Leopold, ISBN 978-90-258-5706-6, 124 pagina's, sk, €14,95).

Schaap, inmiddels zelf moeder geworden, heeft haar ervaringen en tips verwerkt in een geïllustreerd zwangerschapsdagboek (met ruimte voor het opschrijven van eigen ervaringen) in samenwerking met een Utrechtse verloskundigenpraktijk. Naast een praktische beschrijving van de wekelijkse ontwikkelingen tijdens een zwangerschap gebruikt ze illustraties, cartoons en strips om hierop een persoonlijk reactie te geven. Die varieert van liefdevol, emotioneel (de gierende hormonen) en onzeker tot aan humoristisch en gelukzalig. Kortom, voor moeders èn vaders zeer herkenbare weergaves.

Haast gelijktijdig met het boek van Annet Schaap verscheen bij uitgeverij De Harmonie het prentenboek *Misschien wel de allermooiste* (ISBN 978-90-6169-974-3, 36 pagina's, hk, €14,90) van Marjolein & Len Munnik. Het is een verzorgd, liefdevol voorleesboek geworden voor baby's, dreumesen en peuters. De geëngageerde cartoons die normaliter bij Len Munnik horen lijken ver weg. RS

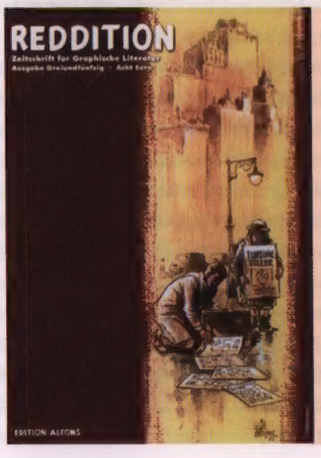

Heel veel over Eisner

Reddition – Zeitschrift für Graphische Literatur 53 (€8) is gewijd aan leven en werk van de Amerikaanse stripgrootheid Will Eisner (1917-2005). Natuurlijk over zijn bekendste creatie The Spirit, maar ook over de educatieve en informatieve geestige strips en tekeningen die Eisner 20 jaar lang voor het leger maakte. Met fraaie voorbeelden uit het magazine *P*S – The Preventive Maintenance Monthly* waarvoor Eisner onder meer Joe Dope, de Amerikaanse Jan Soldaat, verzon. Verder besteedt deze weer uitermate fraai verzorgde thema-uitgave aandacht aan Eisners theoretische boeken, zoals *Comics and Sequential Art*, zijn gedeeltelijk autobiografische stadsvertellingen *(Life in Pictures)* zijn literatuurverstrippingen *(Moby Dick)* en de joodse motieven in zijn werk. DR

Meer info: *www.reddition.de*

Stripexpositie in Spaarndam

In juli is op een ongewone locatie de mogelijkheid een stripten-toonstelling te bezoeken van een select aantal stripauteurs. In kunstcentrum De Kolk in het Noord-Hollandse Spaarndam wordt werk geëxposeerd van het viertal Martin Lodewijk, Willy Lohmann, Gerben Valkema en Eric Hercules.

Lohmann, in die buurt woonachtig en secretaris van het kunst-centrum, is één van de initiatiefnemers. In De Kolk zijn maan-delijks nieuwe tentoonstellingen te vinden. 'Het leek me mooi om eens wat tegenwicht te bieden aan de gebruikelijke expo's en locaties voor strips en ik zou het leuk vinden als niet alleen het strip-minnend publiek komt kennismaken met het getoonde werk'.

Zelf zal Lohmann vooral werk van zijn serie *Kraaienhove* tentoonstellen, waarbij grote tekeningen inzage geven in zijn kenmerkende schetsen-de manier van tekenen.

Lodewijk geeft desgevraagd aan er nog niet helemaal uit te zijn. 'Ik moet nog een selectie maken maar denk aan allerlei tekeningen die je niet zo vaak op andere – vaak themagerela-teerde – exposities terugziet. Ik kan nu kiezen uit *Agent 327*, reclame-werk, losse schetsen en dergelijke. Een deel heeft eerder in het Van Goghmuseum gehangen, maar er is veel meer bijzonders.' Sowieso zet hij in op originele tekeningen, schetsen en pagina's.

Van het duo Valkema en Hercules is fraais te verwachten uit hun reeks *Elsje*.

Het kunstcentrum is alleen in de weekenden geopend en te vinden aan de Westkolk 4 in Spaarndam. TdK

Meer info:
www.kunstcentrumdekolk.nl

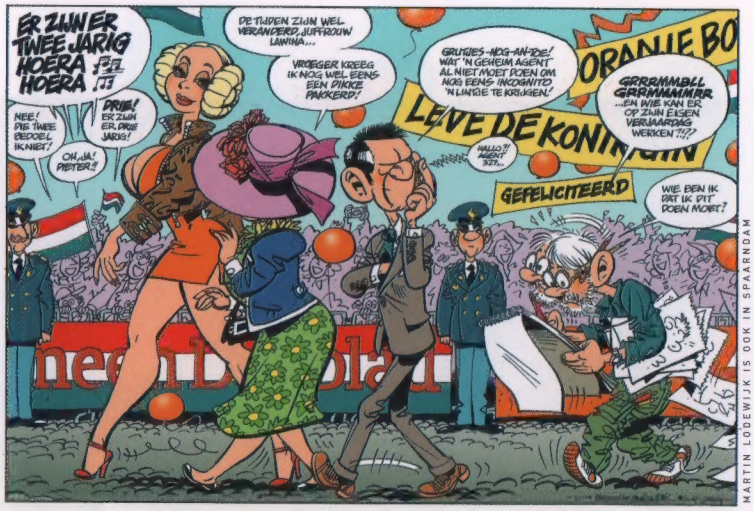
ER ZIJN ER TWEE JARIG HOERA HOERA
DE TIJDEN ZIJN WEL VERANDERD, JUFFROUW LAWINA...
VROEGER KREEG IK NOG WEL EENS EEN PIKKE PAKKERD!
GRUTJES -NOG-AN TOE! WAT 'N GEHEIM AGENT AL NIET MOET DOEN OM NOG EENS INCOGNITO 'N LINTJE TE KRIJGEN!
ORANJE BO
GRRRMMBLL GRRMMMRR ...EN WIE VAN ER OP ZIJN EIGEN VERJAARDAG WERKEN !?!?
LEVE DE KONIN
GEFELICITEERD
NEE! DIE TWEE BEDOEL IK NIET!
PRIMA! ER ZIJN ER DRIE JARIG!
OH JA, PIETER!
HALLO?! AGENT 327...
WIE BEN IK DAT IK DIT DOEN MOET?
MARTIN LODEWIJK IS OOK IN SPAARNDAM

Andy Riley's dierenrijk

De Engelsman Andy Riley kennen we binnen de stripwereld vooral als de auteur van *De zelfmoord-konijntjes*. In deze reeks, waarvan recent *De opkomst van de zelfmoordkonijntjes* (ISBN 978-90-5492-303-9, 160 pagina's, zwart/wit, sk, €9,90) verscheen, zijn nu drie delen beschikbaar. Riley toont de lezer de meest bizarre, flauwe, inventieve en hilarische manieren waarop konijnen aan hun einde komen. Achter een olifant die hij net laxeermiddel heeft gevoerd, aan het eind van een dominokring met een dreigend grote steen of verkleed als kalkoen vlak voor de kerst. De diertjes laten zien dat ze er werkelijk alles aan doen om zichzelf van het leven te beroven.

En nu heeft Riley ook nieuw leven ontdekt in de dierenwereld want er verscheen ook een bundel over het asociaal gedrag van een brutaal varken. De Engelse titel, *Selfish Pigs*, bij ons simpelweg vertaald als *Varken!* (ISBN 978-90-5492-994-9, 96 pagina's, zwart/wit, sk, €9,90) geeft dan nog wat meer prijs. Zo blokkeert het varken de nooduitgang bij een brand omdat hij daar toevallig zijn potje patience af wil maken en eigent hij zich tegenover een verbouwereerd Bijbelgezelschap al het brood en drinken toe tijdens een scène over het Laatste Avondmaal. In tegenstelling tot de tekstloze konij-nen maakt het varken regelmatig gebruik van gesproken tekst. Wat overeenkomt is de absurde en soms harde humor die Riley ook hanteert bij het schrijven van televisiesketches voor Engelse series zoals *Little Britain* en *Smack the Pony* waarvoor hij al tot tweemaal toe een belangrijke Britse TV-prijs ontving. Inspelend op Moeder- en Vaderdag zijn de nieuwste minialbums *Bier is goed voor papa* (ISBN 978-90-5492-303-9) en *Wijn is goed voor mama* (ISBN 978-90-5492-303-9). Hierin tekent hij typische mannen- en vrouwenemoties op. Ze tellen beide 64 pagina's in zwart/wit en kosten €5 per stuk. Alle boeken worden uitgegeven door Oog & Blik/Bezige Bij. TdK

→ FLITSEN

➲ Tijdens de Stripdag Kalmthout op 21 juni is er tevens aandacht voor het honderd jaar bestaan van station Heide. Daarvoor verschijnt een speciale uitgave van *Suske en Wiske: Het sprekende testament* met afbeelding van het jubilerende station. Drijvende kracht is Jan Francken. Hij is naast beursorganisator ook stationschef van... Heide! ➲ Hanco Kolk en Kees de Boer maakten een muurschildering in de achtertuin van het Arnhemse Dudok, centrum voor kunst, politiek en cultuur en tevens horecagelegenheid. Hoogste tijd voor een biertje op het terras. ➲ Op 28 mei hield de BNS onder leiding van voorzitter Hanco Kolk een discussiemiddag over de toekomst van auteursrecht en de invloed van het internet hierop. 'Zijn de mogelijkheden om strips op het internet te beperken en bovenal: is dit wense-lijk?', was de hamvraag. ➲ Uitgeverij Sins Entido gaat *Scherven*, de grafische roman van Erik de Graaf die zich in de Tweede Wereldoorlog afspeelt, in het Spaans vertalen. Sins Entido geeft ook werk uit van Mariscal, David B., Posy Simmonds, Seth en Gipi. Pedazos staat gepland voor 2012. ➲ Uit het Limburgs Museum in Venlo is de spotprent van Peter van Straaten gestolen waarmee hij in januari de Inktspotprijs 2010 won. Op deze prent, getiteld *Kruisverkrachting*, is een biddend kind te zien met het kruis van Jezus in zijn achterste. De diefstal is vastgelegd door een camera in het museum. De dader liep doelbewust naar de prent, nam de lijst onder de arm en wandelde er doodleuk mee naar buiten. Het museum vermoedt dat de dader een gelovige is die de kritiek van Van Straaten niet kan verkrop-pen. In de lijst zat overigens nog een andere satirische prent van Van Straaten over seksueel misbruik in de kerk. Beide prenten werden enkele dagen later terugbezorgd. ➲ En plots lagen de Smurfen weer onder vuur! De Franse schrijver Antoine Buéno beschrijft het blauwe volkje in zijn nieuwe boek *Le petit livre bleu* als autoritair en als totalitaire utopie doordrenkt van stali-nisme en nazisme. Of het niet genoeg is zijn ze volgens Buéno ook racistisch (ze houden niet van de Zwarte Smurf of van Gargamel die een vermoedelijke Joodse achtergrond zou hebben) en macho: er is tenslotte maar één Smurfin en daar wil iedere Smurf in. ➲ *January Jones* van Martin Lodewijk en Eric Heuvel verschijnt met het nieuwe verhaal *De horens van de stier* in *Eppo*. ➲ Bij uit-geverij Silvester verschijnt eind juli een strip over het leven van Marco Pantani. Deze Italiaanse wielrenner, bijgenaamd De piraat, won in 1998 de Giro en de Tour maar overleed zes jaar later aan een overdosis cocaïne. ➲ Bij uitgeverij Xtra verscheen *Pulpmania*, een bundeling korte verhalen van Fred de Heij die eerder in het tijdschrift *Pulpman*

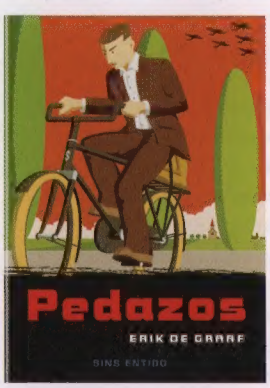

Mad terug in Nederland

Na de herlancering van de tweewekelijkse *Eppo* en in de introductie van het maandblad *Por Dios* voegt Rob van Bavel van uitgeverij Don Lawrence Collection een nieuwe loot toe aan zijn tijdschriftenstam. Opnieuw is het een oude bekende. *Mad* gaat vanaf begin september tweemaandelijks verschijnen. Het blad dat al in 1952 in Amerika voor het eerst verscheen, kende een eerder Nederlands avontuur vanaf 1964. In 1995 verscheen het laatste nummer (269). Van Bavel geeft desgevraagd aan dat de herintroductie al zo'n twee jaar op zijn whiteboard staat. 'Pas nadat ik erover sprak met Ger Apeldoorn, mijn nieuwe eindredacteur voor *Eppo*, kwam het in een stroomversnelling. Ik heb een jaargang vanuit Amerika opgevraagd waar het tijdschrift nog steeds uitkomt. Er bleken nog zoveel leuke invalshoeken te bestaan dat de stap naar uitvoering snel gezet kon worden. Het wordt net als de *Mad* van destijds een mengeling van vertaalde grappen en fonkelnieuw materiaal van Nederlandse bodem. We kunnen niet alle Amerikaanse grappen letterlijk gebruiken omdat wij hier simpelweg de onderwerpen waarover het gaat niet kennen, maar we zullen wel van de ideeën gebruik maken. Van een Amerikaanse zanger maken wij bij voorbeeld Gerard Joling.'

De kracht van het blad is volgens Van Bavel een sterke denktank annex schrijversteam onder leiding van Ger Apeldoorn. De geluiden die Van Bavel beluistert dat hij voor het tekenaarspotentieel vooral uit de eigen *Eppo*-stal peurt, zijn niet terecht, zo meldt hij: 'Het tekenwerk is van zeer diverse oorsprong en wordt door bekende en minder bekende namen geleverd.' Hoewel Van Bavel duidelijk nog wat troeven achter de hand houdt, worden wel de namen van Daan Jippes, Dick Matena en Mars Gremmen genoemd. Ook *good old* Willy Lohmann – die ook aan het vroegere *Mad* veelvuldig bijdragen leverde – is gevraagd.

Voor de oude *Mad* tekenden bekende namen zoals Al Jaffee, Sergio Aragonès en Don Martin. De mascotte van het blad is de scheel kijkende jongen met sproeten en een missende voortand die Alfred E. Neuman heet. Het blad verscheen in 22 landen. De nieuwe Nederlandse versie wordt op 1 september gedoopt. Het blad telt 52 pagina's en kost €5,95. Ook jaarabonnementen zijn mogelijk. TdK

Meer info: *www.madmag.nl*

verschenen. Een lekkere pil van 224 pagina's. ➲ Een wel bijzonder rijke liefhebber kocht op een veiling in Amerika een originele *Batman en Robin*-tekening van Frank Miller – ingekleurd door Klaus Janson – voor $448.125. Het was een record; toch nog maar eens even op zolder speuren.. ➲ Stripagenda 2011/2012 van Centripress ligt weer in de winkels. Dit jaar bommetjevol afleveringen van *Kort & triest, Mevrouw de heks, Kinky & Cosy, Eugène, Peer de plintkabouter, Gilles de geus, De Muziekbuurters, Lars! Attacks, Kaasheld & Poephoofd* en... *Heinz*. ➲ Het weekblad *Knack Focus* gaat in het najaar van 2011 voor de derde keer op zoek naar nieuw Belgisch striptalent. Onder de naam Knack Focus Stripstrijd werkt het weekblad voor de eerste keer samen met zijn Franstalige collega's van *Focus le vif*. De winnaar van deze stripwedstrijd mag één jaar lang tegen vergoeding één strippagina per week publiceren in de twee tijdschriften. ➲ Uitgeverij De Ballon lanceert een nieuwe *Garfield*-reeks, gebaseerd op de 3D-tv-serie. Het eerste deel van *Garfield & Cie* (waarom niet *Garfield & Co*?) heet *Katvis* en er staan drie korte verhalen over de hongerige kat in. ➲ De makers van het satirische blad *Geert* (over Geert Wilders) hebben een tweede themanummer uitgebracht, maar nu over Maxima. Dat doen ze inmiddels onder de hoofdtitel *Morks' Magazijn*. Het is een eerbetoon aan het gelijknamige tijdschrift dat tussen 1910 en 1942 verscheen en werd gemaakt door schrijvers, journalisten en illustratoren. Ook in de Maxima-special is er ruimte voor tekenaars. Er staat onder andere een 10-paginastrip in over 'één dag uit het leven van Maxima', gemaakt door *www.striptekenaars.nl* (Stefan de Groot). ➲ Bij uitgeverij Querido verschijnt in augustus van Shaun Tan, maker van de tekstloze strip *De aankomst*, het prentenboek *De rode boom*. ➲ Bij Oog & Blik staat *Swamp Thing 4* van Floris Oudshoorn op het programma. Net als een nieuwe *Boerke*. Pieter de Poortere laat Boerke afreizen naar Hollywood. ➲ Vanwege de zeventigste verjaardag van Tom Poes dit jaar komt De Bezige Bij met een herdruk van het allereerste Tom Poes-avontuur: *Tom Poes ontdekt het geheim der blauwe aarde*. Verder brengt Thomas Rap een facsimile uit van twintig prentbriefkaarten uit de beginjaren van Tom Poes. De set kaarten zitten in een luxe verzameldoos die €24,90 kost. ➲ Eindelijk verschijnt er in Nederland vertaald werk van Nicolas Dumontheuil. Oog & Blik brengt *Big Foot* uit, een westernstrip, vrijelijk gebaseerd op *The Hawkline Monster* van Richard Brautigan. Hopelijk volgt er ook nog een vertaling van het meesterlijke, op het stripfestival in Angoulême bekroonde, *Qui a tué l'idiot?*. Al praten we dan wel over 1997! ➲ Het thema van de kinderboekenweek is dit jaar *Superhelden! – Over dapper durven zijn*. Dat betekent een stortvloed aan kinder- en prentenboeken met iets 'superheldachtigs'. Zo schrijft Marlies Slegers over de puber Daan S. die als D-Man allerlei avonturen beleeft, komen er van Harmen van Straaten boekjes over *Super Jan* uit en introduceert Paul van Loon *Superwolfje* in de serie *Dolfje Weerwolfje*. ➲ Maar er is meer. Janny van der Molen werkt aan *Helden!*, Benny Lindelauf en tekenaar Wouter Tulp zijn bezig met *Superhelp!* en Hartog & Hartog stellen het boek *Wie heeft dat gedaan? – Over heldhaftige helden en hun heldendaden* samen. Verder leggen Gideon Samson en illustratrice Elly Hees het fenomeen (super)held uit in *Hoe word ik een superheld?* en verschijnen er speciale 'helden'-uitgaven van Max Velthuijs' *Kikker* en Rindert Kromhout (voorleesverhalen). Ook brengt uitgeverij Querido een herdruk uit van *Ilios & Odysseus*, de Homerus-bewerkingen van Imme Dros met tekeningen van Harrie Geelen. ➲ Het officiële prentenboek van deze kinderboekenweek, die loopt van 5 tot en met 15 oktober 2011, wordt gemaakt door Dolf Verroen en Thé Tjong-Khing en heet *De prins op het witte paard*. Tjibbe Veldkamp, die ook voor *Donald Duck* heeft geschreven en samen met Kees de Boer verantwoordelijk is voor de boeken *Tim op de tegels* en *Agent en Boef en de tekenstreken*, mag het kinderboekenweekgeschenk maken. ➲ Op zaterdag 21 mei is de Franse stripmaker Paul Gillon (85) overleden. Meer hierover in het volgende nummer van *Stripschrift*.

ADVERTENTIE

Heart on Stage

Op vrijdag 4 maart presenteerde The ABC Treehouse, een kleine expositieruimte in de buurt van het Spui in Amsterdam, de tentoonstelling *Heart on Stage*, een internationaal multicultureel Engelstalig project van de Finse Leena Yliportimo en Braziliaan Luiz Risi die beiden in Amsterdam wonen en werken. Het project startte op 20 september 2009 toen het creatieve duo een aantal gedichten van Leena met illustraties van Luiz op het internet plaatsten.

FOTO ANS NOLTEN

De bedoeling is dat dichtkunst en illustratie samengevoegd worden tot één kunstvorm waarbij woord en beeld zijn geïntegreerd. Een voorloper van de expositie in The ABC Treehouse was The Urban Arts Festival op het Spui in Amsterdam dat in de zomer van 2010 werd georganiseerd. Het plein werd omgetoverd in een openluchtatelier waarbij de gedichten van Leena in groot formaat op ezels werden geplaatst. Aan het publiek werd gevraagd om aan het creatieve proces deel te nemen en naar aanleiding van de gedichten zelf ook illustraties te maken.

De website van het creatieve duo heeft nu meer dan 300 volgers en ook de aandacht getrokken van een Fins kunsttijdschrift. In de expositieruimte aan de Voetboogstraat nummer 11 werden t/m 24 april gedichten en illustraties van Leena en Luiz getoond die ook op hun website bekeken kunnen worden.

Leena Yliportimo is freelance copywriter die in Nederland voor internationale klanten werkt. Luiz Risi is art-director van het Amsterdamse reclamebureau Lemz dat in 2000 door drie oudmedewerkers van het reclamebureau Lintas (vroeger het reclamebureau van Unilever) werd opgericht. Hij is in Brazilië opgeleid en heeft verschillende internationale prijzen gewonnen. Luiz heeft ook de grafische vormgeving van de gedichten van Leena verzorgd waarbij op een gekleurde ondergrond de titels door een logo worden ondersteund. De bedoeling is dat van de gedichten en illustraties een boek wordt gemaakt; men zoekt nog naar een uitgever.

De expositieruimte The ABC Treehouse wordt gesponsord door The American Book Center, met winkels in Amsterdam en 's-Gravenhage. Naast het organiseren van exposities houdt men zich bezig met kunst, muziek, theater en literatuur en dat allemaal in de Engelse taal in het hartje van wereldstad Amsterdam. Resultaten van het project zijn op *www.hearton stage.com* te zien. HvB

Rupert, het beertje dat een konijn had kunnen zijn

Bij uitgeverij Egmont verscheen eind vorig jaar *The Rupert Companion – A History of Rupert Bear* (ISBN 978-1-4052-5330-7, 130 pagina's, hk, £25).

Het avontuurlijke leven van Rupert Bear begon op maandag 8 november 1920, onderaan de *'Women's page'* van *The Daily Express*. Deze krantenstrip ontstond op de tekentafel van Mary Tourtel (1874-1948), getrouwd met Herbert Tourtel, redacteur bij *The Daily Express*. De, aanvankelijk naamloze, beer speelt dan de hoofdrol in *The Little Lost Bear*. De auteur was al eerder succesvol met getekende dierenverhalen. Deze waren bijzonder populair in die jaren; zo verscheen van Beatrix Potter *The Tale of Peter Rabbit* (1902), gevolgd door *The Tale of Squirrel Nutkin* (1903). De voorloper van Tourtels Rupert was Billy Bobtail, een langoor die in *In Bobtail Land* fantastische avonturen beleeft. Eigenlijk had Rupert ook een konijn kunnen zijn.

The Daily Express was in die dagen in een hevige concurrentieslag verwikkeld met *The Daily Mail*, die de komische strip *Teddy Tail* publiceerde, en met *The Daily Mirror*, die het beeldverhaal *Pip, Squeak and Wilfred* in zijn kolommen had. Meneer Tourtel stelde zijn vrouw voor het *Rupert*-avontuur in zijn krant te plaatsen, want krantenstrips genoten een grote populariteit bij de lezers.

The Daily Express had met Rupert goud in handen en de oplage van de krant schoot omhoog. Er werd zelfs een club opgericht, Ruperts League, die na enige jaren een miljoen leden telde. Ook buiten Groot-Brittannië was het beertje succesvol. Zo verschenen zijn avonturen als *Bruintje Beer* onder meer in *Algemeen Handelsblad*. En er zijn nog steeds liefhebbers. Bij uit-

Mevrouwtje Kate

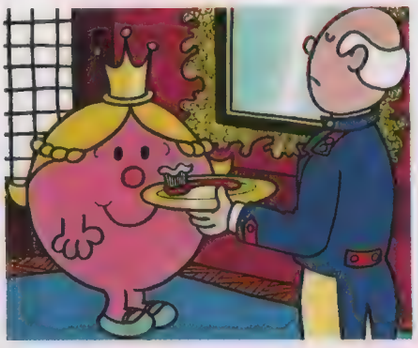

Het Britse sprookjeshuwelijk tussen Prins William en Kate Middleton bleek ook voer voor uitgevers.

Zo publiceerden zowel de Engelse stripuitgever Markosia Enterprises als het in de bio-comic gespecialiseerde Amerikaanse Bluewater Productions biografische strips over het echtpaar. Origineler was de aanpak van Adam Hargreaves, maker van de kinderprentenserie *Mr. Men and Little Miss* die in Nederland bekend staat als *Meneertjes en mevrouwtjes*. Hij introduceerde het figuurtje Little Miss Princess, waarvan inmiddels bij uitgeverij Egmont een boekje is verschenen. Toch stelt de uitgeverij dat er sprake is van toeval: Miss Princess zou al bedacht zijn voordat er überhaupt van enige koninklijke bruiloft sprake was. Maar omdat de serie in 2011 veertig jaar bestaat vond Egmont het een mooie commerciële samenloop van omstandigheden om Miss Princess te introduceren in de periode rondom het huwelijk. Ook een prins, in de vorm van het figuurtje Mr. Bump (met gebroken been), ontbreekt niet.

Adam Hargreaves is de zoon van cartoonist/vormgever Roger Hargreaves. Hij vroeg in 1971 aan zijn vader hoe een 'kietel' er uit zag. Hargreaves senior tekende vervolgens een stripfiguurtje met een rond oranje lichaam en lange rubberen armen. Meneertje Kietel was geboren en vormde de basis voor een zeer succesvolle kinderboekenserie (circa honderd miljoen verkochte boekjes in meer dan twintig talen) met veel merchandising en een evenzeer populaire tv-animatiebewerking bij de BBC. Bij deze *Mr. Men Show* was acteur Arthur Lowe, Captain George Mainwaring uit de tv-serie *Daar komen de schutters*, de hoofdverteller.

Bedenker Hargreaves, die ook andere kinderboeken maakte, overleed in 1988 op 53-jarige leeftijd plotseling aan een beroerte, waarna zijn zoon Adam het stokje overnam. In Nederland is MM Boeken, de nieuwe imprint van uitgeverij Maarten Muntinga die de imprint Sirene vervangt, gestart met een herdruk van de serie. Of 'Mevrouwtje Prinses' ook uitgegeven zal worden, is onduidelijk. RS

geverij Solo zijn momenteel nog 24 deeltjes van *Bruintje Beer* verkrijgbaar. Mary Tourtel nam, door visuele beperkingen, in 1935 afscheid van haar creatie die gedurende de volgende dertig jaar werd voortgezet door *Punch*-cartoonist Alfred Bestall. Na zijn vertrek hebben verschillende tekenaars, onder wie John Harrold, de avonturen van Rupert overgenomen. De huidige illustrator is Stuart Trotler. Het beertje is nu ruim negentig jaar, het is zes jaar ouder dan Winnie the Poeh en loopt acht jaar langer mee dan Mickey Mouse.

The Rupert Companion is met veel liefde verzorgd door Ian Robinson, die ruim dertien jaar als scenarist bij de strip betrokken is geweest. Alle facetten van Rupert komen uitvoerig aan de orde: de tekenaars, de boeken, zijn *chums* en natuurlijk de merchandising. Poppen, puzzels, beeldjes, theekoppen, horlogebandjes, dassen, koektrommels, postzegels, films en ook connecties met Paul McCartney passeren de revue. *The Rupert Companion* is een uiterst aaibaar boek dat eigenlijk onder de kerstboom thuishoort. BP

ADVERTENTIE

HANCO KOLK & PETER DE WIT
SOS
SINGLE
Nieuw album vol hilarische avonturen van de drie bekendste singles van Nederland.
In de boekhandel € 12,50
www.deharmonie.nl

ADVERTENTIE

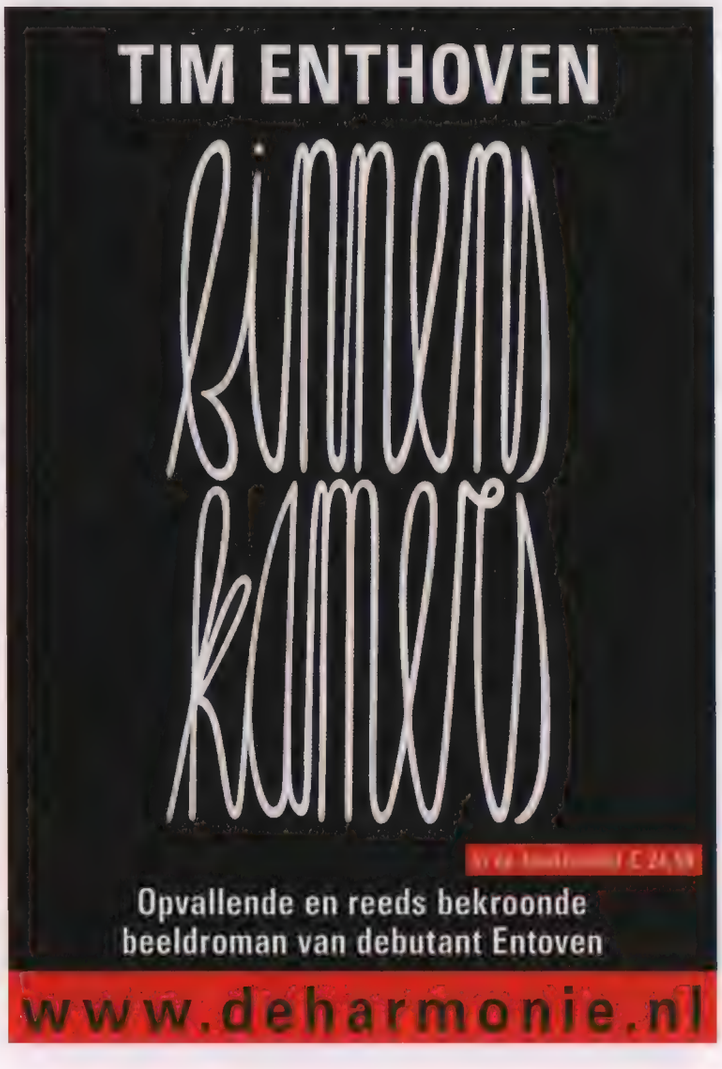

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

TOM POES

Integrale uitgave van de 69 Tom Poes-verhalen uit het weekblad Donald Duck.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel.
Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 21 delen verschenen. Prijs per deel € 60.

Eric de Noorman

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman.
Van alle striphelden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 54.

DICK BOS

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 15 delen verschenen. Prijs per deel € 54.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL WONDERLAND

wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

1. Herstart voor *Captain America*.
2. Slot van *Hellboy*-trilogie.
3. Einde 'War of the Green Lanterns'.
4. Zestien miniseries *Flashpoint*.
5. Moore begint aan *Rachel Rising*.

→ VAN HETTEMA

Wat is tegenwoordig nog echt nieuw in de comicwereld? Te vaak blijken als splinternieuw gebrachte series slechts een kwestie van 'meer van hetzelfde'. De echt nieuwe ideeën zijn zeldzaam, het gaat meer om hoe origineel en fris de uitwerking ervan is. Dit voorjaar wordt dat door flink wat uitgeverijen weer eens duidelijk onderstreept.

Zo klinkt eind mei bij Marvel Comics het startschot voor de nieuwe maandelijkse serie *Moon Knight*. Dat is niet de eerste keer, want de uitgeverij heeft het sinds de eerste reeks uit 1980 met enige regelmaat geprobeerd, maar telkens eindigde het in mineur met het vroegtijdig stopzetten van die series. Wat Marvel betreft is het deze keer echter heel anders, want als

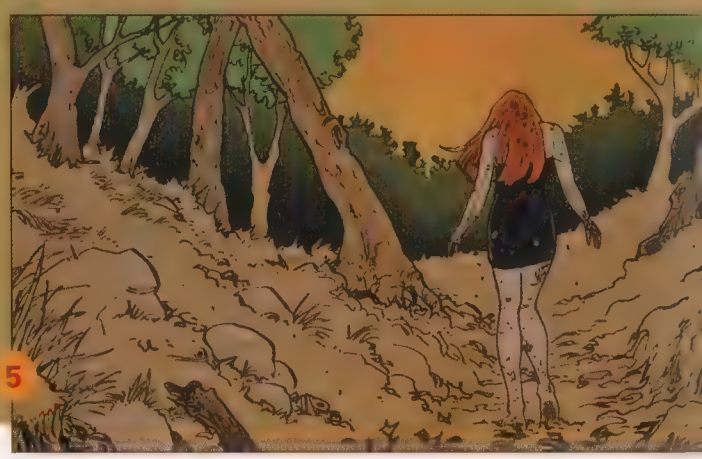

2

3

4

makers doen ze een beroep op schrijver Brian Michael Bendis en tekenaar Alex Maleev, het team dat ooit *Daredevil* weer op de kaart zette en vorig jaar hun nieuwe eigen project *Scarlet* lanceerde. Het eerste deel van de nieuwe reeks kost $3.99 en is voorzien van variantcovers door Humberto Ramos en Bryan Hitch.

Uitgeverij Dark Horse probeert het, hoe kan het ook anders, met nog meer *Star Wars*. De nieuwste miniserie in het universum van de speelfilms heet *Star Wars: Jedi: The Dark Side*, gemaakt door Scott Allie *(Solomon Kane)* en het relatief onbekende talent Mahmud Asrar. De vijfdelige reeks speelt zich eenentwintig jaar vóór *Episode I* af en laat zien hoe Jedi-Meester Qui-Gon Jin gevaarlijk dicht aan de rand van de Dark Side komt. Precies een maand later, in juni, is het de beurt aan *Star Wars: The Old Republic: The Lost Suns*. Ook dit is een vijfdelige miniserie, maar dan een die inhaakt op de videogame *Star Wars: The Old Republic*. Alexander Freed, één van de bij de game betrokken schrijvers, verzorgt het verhaal, terwijl het tekenwerk in handen is van het duo George Freeman en Dave Ross.

Image Comics gooit het over een heel andere boeg. Daar wordt geen serie gelanceerd waarmee het de laatste jaren vaker is geprobeerd, maar juist een serie waar het al zestien jaar stil om was. Dit voorjaar verschijnt namelijk *Breed III* door schrijver en tekenaar Jim Starlin (bekend van onder meer zijn creatie *Dreadstar*), een direct vervolg op twee eerdere miniseries die halverwege de jaren 1990 zijn uitgegeven door Malibu Comics. Na het verdwijnen van Malibu kon Starlin geen nieuwe uitgever vinden voor zijn derde miniserie, maar nu kunnen de fans eindelijk lezen hoe het verder gaat met hoofdpersonage Ray Stoner. Deel 1 van *Breed III* krijgt een coverprijs van$2.99.

ALS IN DE FILM

Sinds de première van *X-Men* heeft Hollywood ons bijna elk jaar wel getrakteerd op een nieuwe superheldenfilm. Toen door *Batman: The Dark Knight* duidelijk werd dat met superheldenfilms ook Oscars in de wacht kon worden gesleept, was het hek echter van de dam. Meerdere superheldenfilms per jaar is al lang geen uitzondering meer.

En natuurlijk haken de betrokken uitgeverijen daar gretig op in. DC Comics, na het succes van *The Dark Knight* nu eindelijk verlost van de koudwatervrees voor een herhaling van mislukte projecten als *Superman Returns*, pakt eind mei bijvoorbeeld uit met een fikse stapel comics over *Green Lantern*. Wie wil weten wat de hoofdpersonages uit de film deden vóór het avontuur op het witte doek begon, kan terecht bij vijf *Green Lantern: Movie Prequels*. Daarin laten makers als Geoff Johns (vaste schrijver van *Green Lantern*) en Marc Guggenheim (*Young X-Men*) hun licht schijnen over Sinestro, Kilowog, Abin Sur, Tomar-Re en uiteraard Hal Jordan zelf. Intussen raast de crossover *War of the Green Lanterns* ook nog door liefst drie verschillende series, dus aan Green Lantern zeker geen gebrek.

Uitgeverij IDW Publishing sluit in dezelfde maand met *Transformers: Dark of the Moon* (door makers John Barber en Jorge Jimenez) aan op de gelijknamige nieuwe film over de tekenfilmhelden van weleer. Wie een verstripping van de film aan de eenvoudige kant vindt, komt aan zijn trekken met *Transformers: Rising Storm* en *Transformers: Foundation*, twee bundels van vierdelige miniseries die als inleiding op de film dienen en waarvan de laatste losse nummers opvallend genoeg in dezelfde maand verschijnen. Dat klinkt als een gevalletje ongelukkige marketing. De beide miniseries zijn geschreven door John Barber en de bundels kosten $17.99 per stuk.

olav.beemer@stripschrift.nl

Met het eerste nummer van het driedelige *Hellboy: The Fury* geeft uitgeverij Dark Horse in juni de aftrap voor de laatste verhaallijn van bedenker Mike Mignola en tekenaar Duncan Fegredo *(Kid Eternity)*. Het duo rondt hun samenwerking af, waarna Mignola begint aan het volgende hoofdstuk in het leven van Hellboy.

In augustus verschijnt bij DC/Vertigo de hardcover *Return To Perdition*, door romanschrijver Max Allan Collins en Terry Beatty (tekenaar van *Ms. Tree*). Zoals de titel al doet vermoeden, is dit het vervolg op *Road To Perdition*, de graphic novel uit 1998 waar de gelijknamige speelfilm met Tom Hanks op is gebaseerd.

Terry Moore, bedenker van *Strangers in Paradise* en het onlangs afgeronde *Echo*, begint aan wat nieuws. Eind juli verschijnt bij zijn eigen Abstract Comics het eerste deel van *Rachel Rising*. Na het realisme van zijn eerste project en de sciencefictionvan zijn tweede project is het nu tijd voor

Uitgeverij IDW [illegible] juli met *Walter Simonson's The Mighty [illegible] Edition*. Halverwege de jaren 1980 zette Simonson *The Mighty Thor* op zijn kop met de introductie van Beta Ray Bill en nu wordt dat klassieke werk gebundeld in zwart/wit en op groot formaat. De *Artist's Edition* kost liefst $100.

Gerrit Stapel

'Het is heerlijk om oud te zijn'

ROB VAN DER NOL

FOTO ROB VAN DER NOL

Met zijn negentig jaar is Gerrit Stapel (1921) een van de oudste striptekenaars in Nederland. In een carrière van zeventig jaar werkte hij als animator, striptekenaar, scenarist en illustrator. Bekend werd hij met de strips *Otto*, *Huon de Neveling* en *Jonne*, maar hij deed bijvoorbeeld ook een poging om *Kapitein Rob* van Pieter Kuhn nieuw leven in te blazen. Dat laatste liep op niets uit, want de weduwe van Kuhn zag er geen heil in. Tekenen doet hij nu niet meer: 'Mijn ogen gaan hard achteruit, mijn netvliezen zijn in afbraak, en daar is niets aan te doen. En mijn rechterhand is niet stabiel genoeg om te tekenen zoals ik dat altijd deed', maar hij staat nog vol in het leven. Terugkijkend is hij echter niet tevreden met de weg die hij heeft afgelegd: 'Ik zou liever terugkijken op het leven van een grote komiek.'

Hoe bent u uw carrière als tekenaar begonnen?

Gerrit Stapel: In 1940 besefte ik dat ik door de Duitse bezetting de *Mickey Mouse weekly* niet meer kon kopen. Die kwamen uit Engeland en kocht ik ze elke week op het Leidseplein. Ik was vooral geïnteresseerd in de dagstrip van Floyd Gottfredson, maar het zat er niet in dat ik die voorlopig nog te zien zou krijgen.
Ik zat toen op het Leidseplein, had een stuk papier bij me, en zonder na te denken tekende ik een mannetje. Voor de aardigheid heb ik, geloof ik, wel vier keer geprobeerd een strip op te zetten, maar dat is niet gelukt.
Mijn ambitie is altijd geweest om een komische strip te maken, zeker geen avonturenverhalen. Ik wil de mensen laten lachen. Ik heb ooit wel een komische strip gemaakt, *Kas Kadet*, maar dat is nooit een succes geworden.

U bent toen gaan werken als animator.

Ik heb zelfs bij twee animatiestudio's gewerkt. In 1941 of 1942 las ik in *Het Algemeen Handelsblad* dat er in Den Haag een tekenfilmstudio was opgericht. Ik heb toen wat tekenwerk bij elkaar gezocht en opgestuurd. Op dat moment werkte ik bij een klein importkantoortje van kennissen van mijn ouders en daar verdiende ik na een paar jaar ƒ45 per maand. Toen ik bij Nederland Film werd aangenomen, kreeg ik ƒ175 per maand! Dus dat was geen moeilijke keuze.
Het bleek wel dat ze bezig waren met de verfilming van een boek van een zware NSB'er, *Van den vos Reynaerde*. Het was

RECHTS - Als kind was Gerrit Stapel al dol op *Mickey Mouse*. Deze tekening maakte hij in 1934.

een anti-Joodse film. Ik ben er gebleven tot Montgomery Rommel in Noord-Afrika versloeg; toen heb ik ontslag genomen, want ik wist dat de oorlog was afgelopen.
In januari daarop werd in Haarlem een tekenfilmschool opgericht onder leiding van ene Kannegieter. Hans Kresse zat daar ook bij. In Den Haag werden twee tekenfilmstudio's opgericht en die zijn verkocht aan twee verschillende Duitse instanties. Ik kwam op de Laan van Meerdervoort op een studio van Bavaria Filmkunst GMBH onder leiding van Hans Held, een geniaal tekenaar, en een stel anderen werkten aan het Smitswater voor Fischerkoesen Film Produktion. Goebbels wilde een Duitse tekenfilmindustrie hebben als tegengewicht van de Amerikaanse films. Daardoor heb ik in de oorlog altijd *Ausweisen* gehad en hoefde ik me geen zorgen te maken dat ik naar Duitsland zou worden gestuurd. Voor de meeste mensen is de Tweede Wereldoorlog een verschrikking geweest, maar ik ben er zonder al te veel problemen doorheen gekomen. Ik zag het ook aankomen. Ik heb een week of twee mijn hart vastgehouden toen de Duitse luchtaanvallen op Engeland begonnen. De Duitsers waren er op uit om in Engeland een paar vliegvelden te veroveren om op die manier met het leger voet aan Engelse grond te krijgen. Maar door de combinatie van de Spitfires en de radar hebben de Britten dat gelukkig kunnen voorkomen. Toen ik me realiseerde dat Hitler Engeland nooit zou veroveren, wist ik al hoe het zou aflopen. Temeer daar Amerika dat nooit zou hebben toegestaan. Churchill heeft de oorlog alleen kunnen voeren door het geld dat hij van Roosevelt kreeg. Wat ook weer zijn ongelukkige kanten had, want Roosevelt was weliswaar een briljant politicus op binnenlands gebied, maar de grootste stommeling waar het het buitenland betreft. Hij vertrouwde bij voorbeeld Stalin en koesterde wantrouwen jegens Churchill. Hij had eigenlijk een half jaar eerder dood moeten gaan, dan had Truman tegenover Stalin gezeten op Jalta en zag de wereld er nu een stuk leuker uit, dat kan ik je verzekeren.

U kende Kresse al in de oorlog?
Jazeker, ik kende hem al in 1942 of 1943. Hij heeft ook een paar weken gewerkt bij Hans Held. We tekenden regelmatig karikaturen van elkaar, en ik heb dus ook Kresse wel eens getekend. Die tekeningen gingen vaak rond en deze kwam dus ook op het bureau van Kresse terecht, wat hem, met zijn Amsterdamse tong deed uitroepen: 'Kelere, hè, wat een leintje heb die goser!'

U heeft ook nog in Duitsland gewerkt, vertelde Gerard Soeteman in een interview...
Ik? In Duitsland? Hoe komt die man daar nou bij? Hij lult maar een eind weg.
Hij heeft me trouwens lelijk in de steek gelaten. Ik heb een aantal verhalen van *Floris* getekend op scenario van hem. In zoverre dat ik een aantal scripts van hem heb gekregen die hij voor televisie had geschreven, maar die nooit waren gebruikt. Op basis daarvan heb ik die strip gemaakt.
Op zeker moment kregen we samen een contract voor een

LINKSBOVEN - Jeugwerk van Gerrit Stapel.

BOVEN - In 1934 tekende Stapel deze tekening van de Katzenjammer Kids en verstuurde hem als ansichtkaart.

LINKS - Stapels poging tot een komische strip: *Kas Kadet*.

LINKSONDER - Zittend op het Leidseplein tekende Stapel een mannetje...

ONDER - In de oorlog werkte Stapel aan diverse tekenfilms, waaronder de antisemitische film *Van den vos Reynaerde*. De film werd nooit voltooid en raakte in vergetelheid, totdat een aantal jaar geleden het voltooide deel werd teruggevonden.

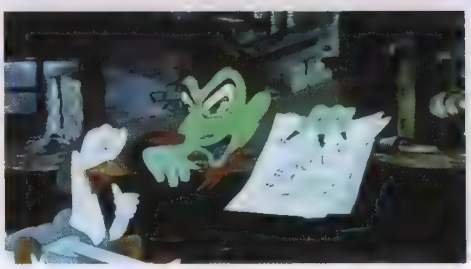

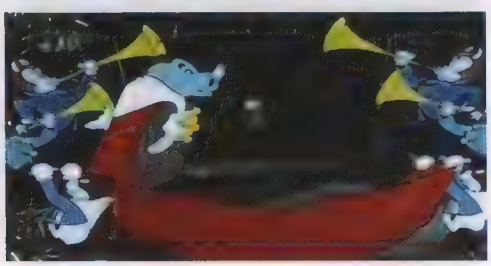

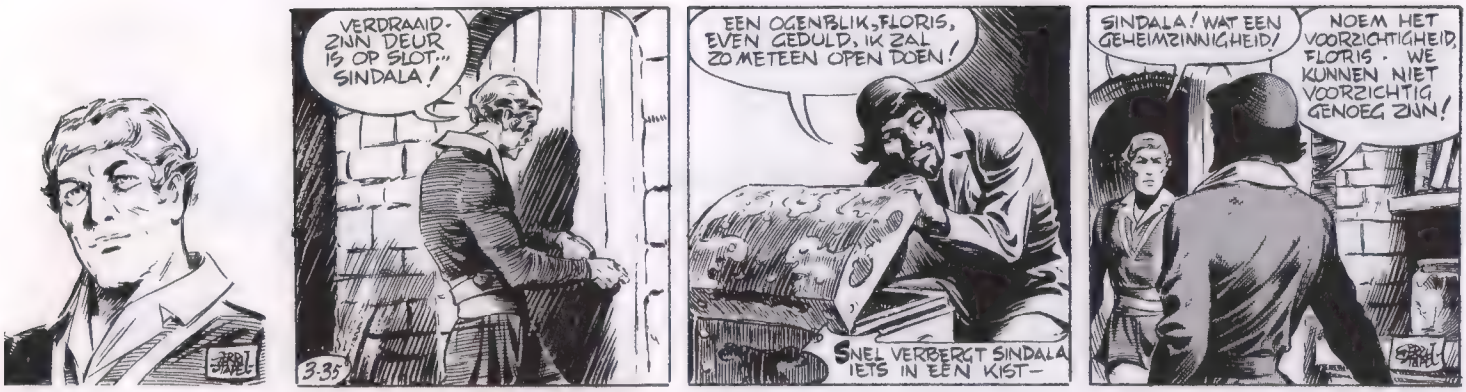
VERDRAAID. ZIJN DEUR IS OP SLOT... SINDALA!
3-35
EEN OGENBLIK, FLORIS, EVEN GEDULD, IK ZAL ZO METEEN OPEN DOEN!
SNEL VERBERGT SINDALA IETS IN EEN KIST—
SINDALA! WAT EEN GEHEIMZINNIGHEID!
NOEM HET VOORZICHTIGHEID, FLORIS · WE KUNNEN NIET VOORZICHTIG GENOEG ZIJN!

BOVEN - Op basis van niet gebruikte televisiescripts van Gerard Soeteman tekende Gerrit Stapel vijftien verhalen van *Floris*.

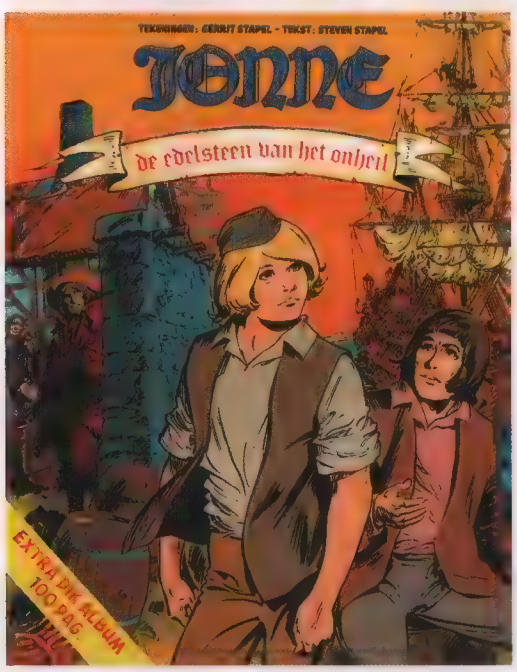

RECHTS EN ONDER - Voor *Donald Duck* tekende Gerrit Stapel twee verhalen over Jonne.

strip in *Donald Duck*, en daarvoor hebben we *Jonne* opgezet. Nadat hij tekst voor twee afleveringen had geschreven, liet hij me in de steek omdat hij het script ging schrijven voor de film *Soldaat van Oranje*.

Nachtclub

Wat bent u na de bevrijding gaan doen?

In 1945 kwam de Duitse nederlaag en toen heb ik een paar maanden gewerkt als pianist in een clandestiene Amsterdamse nachtclub. Daar kwam een onverwachte draai aan toen de baas, Van Egmont, op Koninginnedag – wat toen op 31 augustus viel, de verjaardag van Wilhelmina – de zaak een beetje wilde opfleuren. Toen heb ik grote vellen tekenpapier gekocht en daar leuke dingen op geschilderd. Ik zou niet meer weten wat, maar de eigenaar van die club zag er wel wat in.

Een vreemd figuur was dat en hij is op een gegeven moment ook verdwenen, ik denk in de gevangenis. Hij had in ieder geval makkelijk toegang tot kroegbazen in heel Nederland, en die zaten meestal met zakken zwart geld dat ze in de oorlog hadden verdiend. Als hij ergens in een café kwam waar ze een grote, blinde muur hadden, verkocht hij ze een wandschildering van mij. Hij stak dan wel de helft van het geld in zijn zak, dat dan weer wel. Ik ben het halve land doorgeweest, tot in Neede in Overijssel toe. Dan klom ik op een ladder en schilderde van alles op de muren. Maar goed, Van Egmont verdween en ik zat zonder werk.

En toen...?

Een vriend zei: 'Hier vlakbij zit die nieuwe krant, *Het Parool*, misschien willen die wel wat tekenwerk van je hebben.'

Ik ben er toen heen gegaan en werd ontvangen door Jeanne Roos, die later nog een soort van bekende Nederlander is geworden. Ze bekeek mijn werk en zei: 'Het zijn leuke tekeningen, meneer Stapel, maar ik zie er niets bij dat ik kan gebruiken. Maar als u eens met een politieke prent kunt komen, dan wil ik die wel bekijken.'

De volgende dag was ik weer terug met twee van die prenten en die zijn allebei geplaatst. Van Heuven Goedhart, de hoofdredacteur, wilde eigenlijk Jordaan hebben voor de krant, en

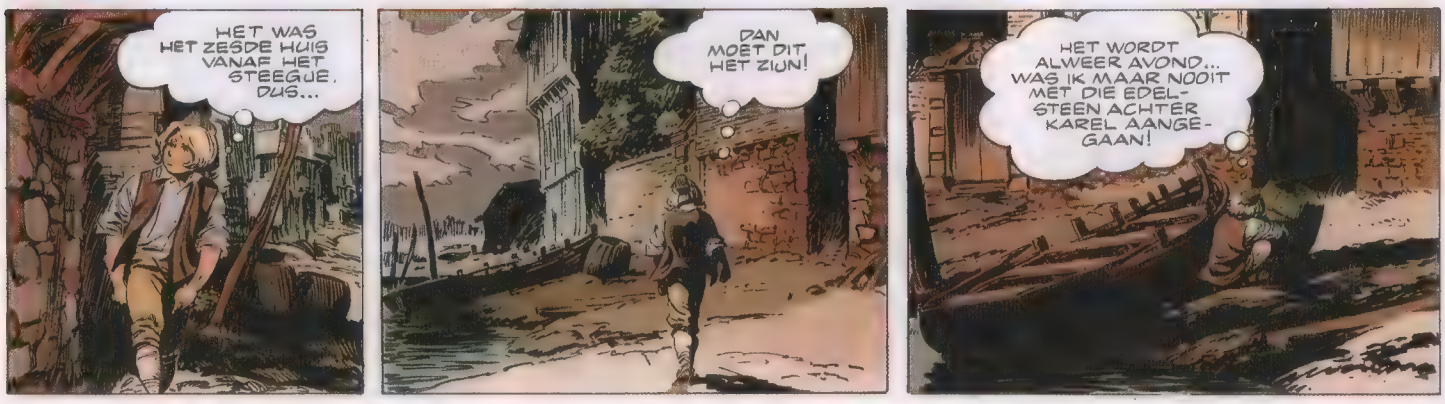
HET WAS HET ZESDE HUIS VANAF HET STEEGJE, DUS...
DAN MOET DIT HET ZIJN!
HET WORDT ALWEER AVOND... WAS IK MAAR NOOIT MET DIE EDELSTEEN ACHTER KAREL AANGEGAAN!

HET BEVALT ME NIET - ER BROEIT IETS EN IK WEET NIET WAT
JE GEVOEL BEDRIEGT JE NIET, FLORIS ... ER IS IETS GAANDE WAARVOOR WE ERNSTIG MOETEN OPPASSEN -
MAAR IK ZEG NOG NIET WAT IK WEET - EEN HEETHOOFD ALS JIN ZOU DAARMEE ALLEEN MAAR BROKKEN MAKEN - EEN DING WIL IK ZEGGEN: HEER IVO IS GEEN VERRADER!
MAAR DAN...
STIL! HEB GEDULD EN LAAT ME ALLEEN - ALS IK KLAAR BEN HOOR JE HET WEL!

waarschuwde me al dat als dat zou lukken, ik aan de kant zou worden gezet. Dat gebeurde ook en dus ben ik bij *Het Vrije Volk* gaan solliciteren. Bij *Het Vrije Volk* zat ik veel beter. Daar kreeg ik *f*50 per prent in plaats van de *f*30 die ik bij *Het Parool* ontving. Ik heb veel voor *Het Vrije Volk* getekend, illustraties, maar ook de strip *Hoedje en Stooffie* op tekst van Lucas Kleijn.

Uiteindelijk moest ik er weg. Toen ik er begon was mij een vaste aanstelling als eerste journalist beloofd door Meijer Sluijser, die redactiechef was. Hij kreeg ruzie en vertrok naar de radio. Inmiddels was ik op basis van die belofte van een vaste aanstelling getrouwd, en het duurde maar en het duurde maar, en ik hoorde niets. Toen kwam ik de nieuwe chef, Scheffer, in de gang tegen en vroeg hoe het stond met mijn aanstelling. Als antwoord kreeg ik te horen dat hij niet wist wat hij aan me had. Hij liep weg en die aanstelling heb ik nooit gekregen.

Toonder Studio's

Hoe kwam u eigenlijk bij de Toonder Studio's terecht?

Ik zat ineens zonder werk na die affaire. Toen heb ik overhaast de strip *Otto* in elkaar gedraaid en ben daarmee naar Toonder gegaan. Jaap Back, die toen directeur was, kon die strip gelijk kwijt aan *De Telegraaf* en *Het Volk* in Gent. Dat was het begin van mijn freelance-werk voor Toonder.

Lo Hartog van Banda kreeg de opdracht teksten voor me te schrijven, en dat ging niet goed. Onze karakters waren dermate verschillend dat we wel moesten botsen en dat gebeurde dan ook. Hij wilde mijn held Otto iets laten doen wat hij nooit zou doen. Otto was mijn alter ego en ik wist wat hij wel en wat hij niet zou doen, maar dat interesseerde iemand als Hartog van Banda niet. Die schreef gewoon zijn verhaal zoals het hem uitkwam. Dus dat liep hoog op. Uiteindelijk heeft Toonder Dirk Huizinga van stal gehaald om teksten te schrijven, overigens één van de velen die voor me hebben geschreven.

Was het geen optie dat u zelf de teksten schreef?

Nee, dat vertrouwde ik mezelf toen niet toe. Later heb ik dat wel gedaan voor bijvoorbeeld *Huon de Neveling*.

PAGINA 5

HOEDJE en STOOFFIE (No 102)

102. Hoedje wist niet, hoe hij het had. Hij was zich van geen kwaad bewust. „Pardon me!", riep hij een paar maal wanhopig, maar de razende chauffeur hield hem bij de kraag en liet niet los. Op het drukke verkeersplein zag een cop te paard, dat er wat aan de hand was, want het hele verkeer werd opgehouden. Hij blies een paar maal op zijn fluitje en stuurde er een agent op af. Die nam Hoedje van de chauffeur over. De taxi met de juffrouw reed snel weg.

Of Hoedje al protesteerde, of hij al schreeuwde van „I am Hoedje, Hoedje of Amsterdam", de agent bleef onverstoorbaar. Nog geen vijf minuten later stopte een radiowagen van de politie. Eerst weigerde Hoedje per se om in te stappen, maar toen hij zag, dat de agent zijn gummiknuppel voor den dag haalde, koos hij de wijste partij en stapte als een geslagen hond de auto in.

Voor een hoge wolkenkrabber hielden ze stil. Zware hekken gingen open. Hoedje zag op een groot bord, dat ze hem naar Criminal Court Building hadden gebracht en op een ander bord zag hij City Prison staan. Stadsgevangenis! Dat was dus voor de tweede keer in zijn leven, dat hij in de bajes terechtkwam. Eerst onder de Moffen en nu hier. „Van je vrinden moet je het maar hebben" dacht Hoedje.

CHROESJTSJEFS DILEMMA

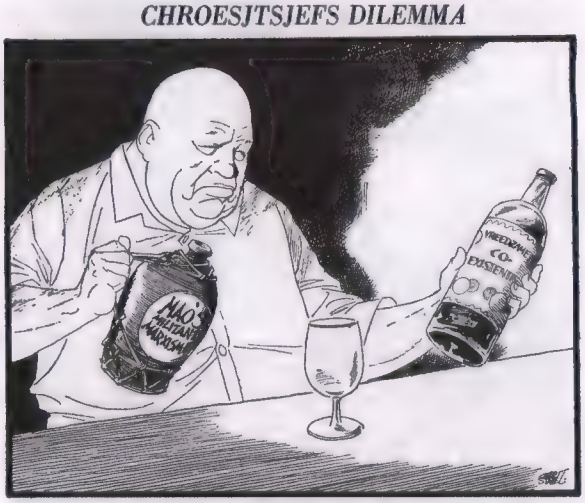

„Je moest ze kunnen mixen"

BOVEN - De eerste strip van Stapel, verschenen in *Het Vrije Volk*.

LINKS - Cartoon voor *Het Vaderland* van 13 november 1963.

Was er geen overleg mogelijk met Hartog van Banda?

We lagen elkaar gewoon niet. Ik mocht hèm niet, en hij mij niet. En ik was niet de enige, hoor.

ONDER - De eerste strip die Gerrit Stapel voor de Toonder Studio's maakte was *Otto*.

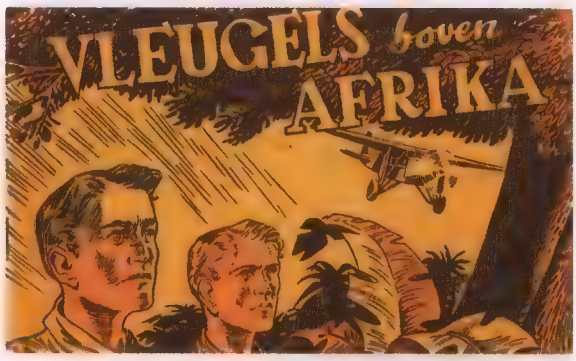

BOVEN - De strip *Joris Valckenier* leverde Gerrit Stapel een groot compliment op van Marten Toonder Sr.

RECHTS - *Vleugels boven Afrika*, één van de vele strips die Stapel voor de studio's tekende. Het verscheen direct in boekvorm – zonder vermelding van Stapels naam – bij de Raad voor de Zending van de Nederlands Hervormde Kerk.

RECHTS EN ONDER - Ook in de reclamewereld was Gerrit Stapel actief...

Werkte u op de studio's, of alleen maar thuis?
Natuurlijk heb ik wel eens op de studio's gezeten als er spoed bij iets was, maar ik ben er nooit in loondienst geweest. Op de Toonder Studio's was het eigenlijk altijd een zootje en waren er voortdurend oplossingen nodig. Ik noem maar wat: Piet Wijn tekende *Aram* en kreeg op zeker moment ruzie met Marten Toonder. Wijn vertikte het nog maar één strook te tekenen, maar de publicatie in de krant moest wel doorgaan. Toen heb ik er een stuk of vijf moeten tekenen om de zaak draaiende te houden.
Ik werkte eigenlijk altijd thuis, want Toonder begreep denk ik heel goed dat hij mij niet binnen zijn organisatie moest hebben. Ik zou maar een storend element zijn geweest.

U was te vrijzinnig?
Nou, laat ik een voorbeeld geven. Toen ik een klein half jaar bij Toonder over de vloer kwam als freelancer, viel ik in een gesprek tussen een stuk of vier tekenaars, die allemaal gedreven waren geweest door idealistische, artistieke drijfveren en die het gevoel hadden dat ze bij een commercieel bedrijf als de studio's water bij hun artistieke wijn moesten doen. Want, zeiden ze, een bedrijf dat op winst uit is, op geld verdienen, stelde bepaalde eisen waaraan ze moesten voldoen. Toen mengde ik me in het gesprek en zei: 'Ik weet niet waar dit bedrijf op uit is, maar geld verdienen is het niet'. Alle monden vielen open en het gesprek was afgelopen. Dit is typerend voor mijn betrokkenheid bij collega's.

In die stelling zit natuurlijk wel wat. Aan de ene kant waren de studio's bezig met artistieke zaken, maar aan de andere kant moest er wel geld verdiend worden.
Ik heb veel nagedacht over wat Marten Toonder nou eigenlijk was, en ik ben tot de conclusie gekomen dat hij schrijvers en tekenaars hield, zoals een bioloog proefdieren houdt. En ongeveer met dezelfde motieven, daar ben ik van overtuigd. Hij heeft goed zijn zakken gevuld, en dat was natuurlijk zijn recht, maar dat was niet de hoofdzaak.
Ik heb zo'n twintig, dertig jaar met die firma te maken gehad. Waar ik heel trots op ben is een compliment van de vader van Marten Toonder, de oude kapitein Toonder. Na zijn pensioen is hij scheepsmodellen gaan bouwen, van die oude driemasters. Die waren schitterend, hij had er veel verstand van. In die tijd liep van mijn hand de strip *Joris Valckenier* in *De Telegraaf* waar nogal wat vroeg-18e eeuwse schepen in voorkomen. Op een dag hield de oude Toonder me in de gang staande en zei: 'Niet alleen tekent u die schepen goed, maar u manoeuvreert ze ook goed'. En vooral dat laatste was een heel mooi compliment van zo'n man.

Bemoeienis

Wat was de bemoeienis van Toonder bij uw productie?
Voor *Joris Valckenier* schreef ik zelf een ondertekst onder zijn toezicht en leiding. Daar is op den duur de klad in gekomen en toen heeft hij het verder aan mij overgelaten.
Hij deed er sowieso weinig aan en verder bemoeide hij zich

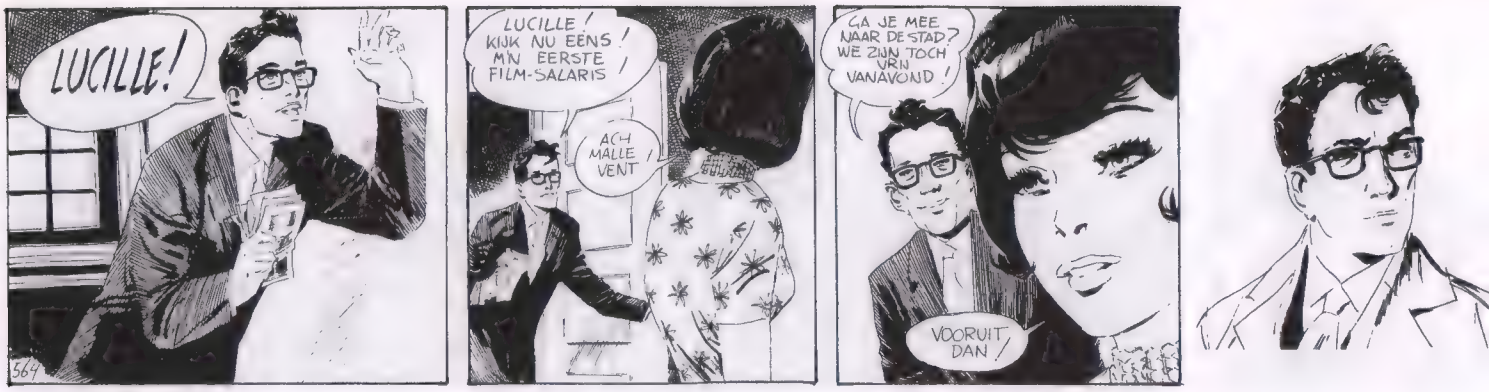
LUCILLE!
LUCILLE! KIJK NU EENS! MIJN EERSTE FILM-SALARIS!
ACH MALLE VENT!
GA JE MEE NAAR DE STAD? WE ZIJN TOCH UIT VANAVOND!
VOORUIT DAN!

BOVEN - *Student Tijloos.*

niet zo met mijn productie. Als ik op de studio was sprak ik hem regelmatig. Meestal ging ik één keer per week langs om mijn tekeningen te brengen, en dan trok hij vaak wat tijd uit voor een praatje. Uit één van die gesprekken is bijvoorbeeld *Student Tijloos* voortgekomen. Daar heb ik een paar verhalen van getekend, totdat ik ineens geen tekst meer kreeg.
Maar ja, zo ging dat als freelancer. Als een verhaal klaar was, moest je maar afwachten of je weer een nieuwe tekst kreeg. Na weer een *Student Tijloos*-verhaal afgerond te hebben vroeg ik aan Amelie Otto, die secretaresse bij de studio's was, of er al een nieuw verhaal was. Dat was er, maar dat was naar Thé Tjong Khing gegaan, zonder dat ik daar iets van had gehoord. Ik had daar wel stennis over kunnen maken, maar zo zit ik niet in elkaar.
Na een tijdje begon Thé aan *Arman en Ilva*, en toen kreeg ik *Student Tijloos* ineens weer terug. En weer veel later heb ik geloof ik nog een paar verhalen van *Arman en Ilva* gemaakt.

Maar het was dus wel altijd afwachten of u nog werk kreeg?
Ja. Maar aan de andere kant was het wel zo, dat als ik het Toonder liet weten dat ik geld nodig had – en dat gebeurde nog wel eens – ik altijd wel binnen een week of drie een scenario kreeg.

Heeft u wel eens aan 'Toonder'-strips gewerkt, zoals *Heer Bommel* of *Panda*?
Nee, dat geloof ik niet. Het zou kunnen hoor, maar dat is dan echt een keer tussendoor op de studio's geweest.

Als ik goed geïnformeerd ben, assisteerde u Hans Kresse wel eens bij het inkten van *Eric de Noorman*...
Is dat zo? Volgens mij niet. Wel heb ik illustraties gemaakt voor *De jeugd van Eric de Noorman*. Ik geloof dat Dirk Huizinga mij dat toen gevraagd heeft, maar de opdracht zal wel via de Toonder Studio's zijn gelopen. Ik heb Kresse wel eens opgezocht in Doorn, en ik mocht hem wel. Dat was geloof ik wederzijds, maar we hebben nooit samengewerkt.

Had u veel contact met collega's?
Nee, niet echt. We gingen wel aardig met elkaar om natuurlijk, maar echt hartelijke contacten zijn pas van de laatste jaren. Ik vind het heerlijk om oud te zijn en onderhoud vriendschappen met vrij veel mensen. Met Martin Lodewijk, bij voorbeeld, heb ik regelmatig contact. Dat is een heel belangrijke vriend van me.
Een recent contact heb ik met Patty Klein. In dat boek *Draw and shoot* staan foto's van mij en van haar. Naar aanleiding daarvan heb ik haar een brief geschreven over een misverstand tussen mij en Lo Hartog van Banda van dertig, veertig jaar geleden. Ik wist dat zij Hartog van Banda goed gekend had, en wilde het eens met haar over die zaak hebben. Naar aanleiding van die brief belde ze me en daar is dus een leuk contact uitgekomen. Ze stuurde me onlangs één van haar dichtbundels, en daar ben ik zeer over te spreken.

Huon de Neveling

Deed u ook nog ander werk buiten wat u voor Toonder Studio's deed?
Ik maakte politieke prenten voor een stuk of vier kranten, onder andere *Het Eindhovens Dagblad*. Ik tekende me rot. En ik reisde veel. In de jaren 1960 was ik in Son gaan wonen en op zeker moment zat ik zonder inkomsten. Het toeval wil dat Anton Kuyten me toen belde. Met hem had ik voor *Pep* de strip *Athi* gemaakt, en het bleek dat die strip ook in de Vlaamse krant *Het Laatste Nieuws* stond. Kresse was gestopt met *Eric de Noorman* en om het gat te vullen plaatsten ze dus *Athi*. Ik wist toen dat ik ze een nieuwe strip kon verkopen, maar dat ik wel moest opschieten, want er was maar weinig materiaal van *Athi*. Binnen een week heb ik toen *Huon de Neveling* in elkaar gezet en opgestuurd en kort daarop werd ik in Brussel uitgenodigd. We waren er snel uit.

Hoe kwam u zo snel aan het idee voor *Huon de Neveling*?
Ik had net het boek *The White Goddess* van Robert Graves gelezen. Graves is in eerste plaats een dichter. Hij beschouwt het als de taak van een dichter om de Witte Godin te vereren. En daar heeft hij dus een dikke pil over geschreven met allerlei verwijzingen naar folkloristische toestanden en de

ONDER - **Voor *De jeugd van Eric de Noorman* tekende Stapel een tijdlang de illustraties.**

HET KLOPT ALLEMAAL PRECIES...
DE TOEGANG IS NAUW, HEER HUON, MAAR IK KAN ER WEL DOOR...
.. MAAR IK WIL EERST ZEKERHEID HEBBEN, DAT NIEMAND ONS GEVOLGD IS...
GA JIJ HET DAARBINNEN EENS VERKENNEN, AKKO, EN ALS HIER GEEN ONRAAD IS, KOM IK JE ACHTERNA
5-2

BOVEN - *Huon de Neveling.*

gehele Griekse en Germaanse mythologie komt ter sprake. Je kunt dat boek niet kritisch lezen, je moet er in meegaan en de hele mythologische rommel over je heen laten gaan, maar dan blijft er wel degelijk een gedrevenheid over en die heb ik in *Huon de Neveling* proberen te stoppen. Dat is me aardig gelukt. En daar ben ik blij mee. Ik heb echt met liefde aan die strip gewerkt, dat was een heerlijke bezigheid.
Maar goed, ik had *Huon de Neveling* ook verkocht aan *Het Eindhovens Dagblad*, *Limburgs Dagblad* en *Nieuwsblad van het Noorden*. In die tijd was het zo, dat als je strips wilde publiceren, dan moest je clichés hebben, of in ieder geval matrijzen. Bij *Het Laatste Nieuws* hadden ze een eigen clichéfabriek en bij hen kon ik de clichés van *Huon de Neveling* kopen voor *f*10 per stuk. Dus als ik naar Brussel ging om werk af te leveren, kwam ik terug met een berg van die dingen. En aangezien ze die letterlijk van lood maken... Daar moest ik dan mee naar Heerlen, want daar zat dan weer een krant die van die loden clichés kartonnen matrijzen maakte die ik kon versturen aan de kranten die *Huon de Neveling* plaatsten. Dat gesleep herinner ik me nog levendig.

RECHTS - **'Op het moment dat ik zoiets teken, dan ben ik die stier'.**

Clichèmaker is echt een verloren gegaan ambacht. Je zou tegenwoordig niet eens meer clichés en matrijzen kunnen laten maken...
O nee, dat gaat tegenwoordig heel anders. Er is een tekenaar, Jesse van Muijlwijck, die woont op Vancouver Island en die stuurt zijn strip *De rechter* gewoon via de computer. Daar kon je in de tijd dat ik *Huon de Neveling* maakte niet eens van dromen.

U deed de hele verkoop dus zelf. Heeft u nooit overwogen om dat bij voorbeeld ook via Toonder te doen?
Waarom? Dat kon ik makkelijk zelf, en als ik het via hem zou hebben gedaan, zou hij meteen de helft van de opbrengst hebben afgeschraapt.

***Huon de Neveling* schreef u dus zelf.**
Ja, die verhalen heb ik altijd zelf geschreven. Dat was wel eens spannend, want als een verhaal afliep, dan stond er altijd onder het laatste plaatje de titel van het nieuwe verhaal, en ik had lang niet altijd een nieuw scenario in mijn hoofd. Dan moest ik toch een titel hebben, en daar heb ik nog wel eens problemen mee gehad.

U heeft ook nog verhalen van *Swiebertje* getekend...
Dat kwam omdat Zomer & Keuning, een uitgeverij in Wageningen, de concurrentie wilde aangaan met bladen als *Libelle* en *Margriet*, en daar kwam het blad *Prinses* uit voort. Mij werd op zeker moment gevraagd een stripversie van *Swiebertje* te maken. Dat ging eigenlijk net zoals bij *Floris*. Van John uit den Boogaard, de bedenker en schrijver van *Swiebertje*, kreeg ik een synopsis en op basis daarvan schreef ik dan zelf het scenario. Uit den Boogaard was trouwens een zeer aimabel mens, en ik heb zeer prettig met hem samengewerkt.

ONDER - **Illustratie bij het verhaal *De pop*.**

MIDDENONDER - **Op scenario van Anton Kuyten tekende Gerrit Stapel een aantal verhalen van *Athi*.**

RECHTSONDER - **Van *Huon de Neveling* verschenen in 1974 en 1975 acht albums bij uitgeverij De Vrijbuiter.**

Komiek

U heeft bijna altijd historische verhalen getekend...
Ja, die kon ik makkelijk afraffelen. Ik had liever een komische strip gemaakt, maar daar moet je wel een zo verdomd heldere kop voor hebben, en die heb ik niet, nooit gehad ook.

Maar u moet toch een affectie hebben gehad met het historische wil je dat kunnen doen?
O, maar dat heb ik ook. Wat dat betreft kun je bij Hubert Lampo veel vinden wat je ook in mijn werk vindt. Hij heeft bij voorbeeld een prachtig boek gemaakt over Koning Arthur,

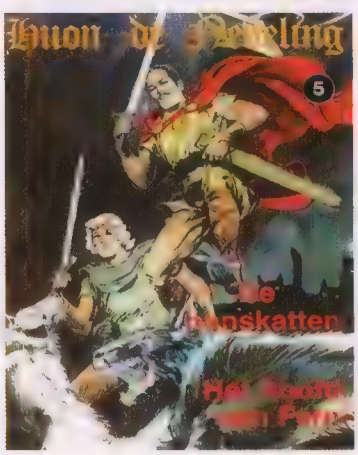

dat is uit mijn hart gegrepen. Arthur is voor mij een heel belangrijk figuur.

Deed u ook veel research?

Nee, ik heb nooit zoveel onderzoek gedaan. Ik baseerde me hoofdzakelijk op tekeningen van anderen. En het is ook een deel aanvoelen hoe iets er uit moet zien. Ik geloof ook dat menig schrijver niet blij was met mij als illustrator, want naast een krachtige tekening, blijft er van een verhaal niet veel over. Neem deze tekening van een aanstormende stier, op het moment dat ik zoiets teken, dan ben ik dat beest. Ik heb weliswaar geen horens en een staart, maar die kan ik er wel bij denken. Dan krijg je spontaan zo'n gekromde arcering, dat geeft een extra drama aan de situatie.

Maar toch liever een humoristische strip?

Onlangs droomde ik, dat zal wel te maken hebben met onze afspraak, dat ik in verband met mijn naderend levenseinde een interview kreeg. Die journalist wees mij er op dat ik in mijn vak als tekenaar toch een soort van toppositie heb bereikt. En hij vroeg: 'Als u nu terugkijkt op uw leven, bent u dan tevreden?' En mijn antwoord was: 'Nee, dat ben ik niet'.

Waarom dan niet?

Ik zou liever terugkijken op het leven van een grote komiek. Als ik denk aan wat ik het liefste zou beleven, dan denk ik aan een scène die ik op televisie heb gezien van Toon Hermans. Hij staat daarin in zijn eentje op het toneel en probeert als een sufferd een engagement te krijgen als goochelaar. En dan staat hij op dat toneel met in zijn linkerhand een ontbijtbordje en in zijn rechterhand een ei. Bij zo'n act heeft het publiek een functie en bij Hermans is dat heel sterk het geval. Het publiek weet dat hij gaat proberen dat ei op dat bordje stuk te slaan. Ze vragen zich wellicht af wat hij met die smurrie gaat doen die uit dat ei komt. Zover komt het niet, want hij slaat met dat ei het bord kapot. Zóiets, dat te beleven, dat is iets geweldigs! Tja, het is vreemd. Een talent voor tekenen hebben zoals ik, en dan jaloers zijn op Toon Hermans.

rob.van.der.nol@stripschrift.nl

Ver onder het aardoppervlak is Axel zijn oom en de gids Hans kwijtgeraakt. Hij maakt een diepe val en als hij weer bijkomt...
OOM! WAT IS ER AAN DE HAND? IK DROOM TOCH ZEKER?!
HA AXEL! JE HOORT ER WEER BIJ. ZIE IK IK HEB IETS TE ETEN VOOR JE!
IK BEGRIJP ER NIETS VAN, OOM. HET IS LICHT... IK VOEL DE WIND. HET LIJKT WEL OF IK HET RUISEN VAN DE ZEE HOOR!
...MAAR DAT IS NATUURLIJK MAAR VERBEELDING.
BEN JE STERK GENOEG? DAN ZAL IK JE EENS WAT LATEN ZIEN JONGEN!
A-GUEBLIEFT! DE IJDENBROCK-ZEE!

LINKS EN ERONDER - **Illustratie bij het verhaal *De blinde boogschutter* van Anton Quintana.**

LINKS - **Voor *Mickey Maandblad* bewerkte Stapel *Naar het middelpunt der aarde* van Jules Verne tot strip.**

LINKSONDER - ***Swiebertje* voor het damesblad *Prinses*.**

ONDER - **Eén van de laatste strips die Stapel tekende, *De reis van de Oyevaer*, een reclame-uitgave van de Rabobank uit 1988.**

OMSLAAN - **In 1976 wilde *Het Parool* de strip *Kapitein Rob* nieuw leven in blazen. Gerrit Stapel kreeg via de Toonder Studio's de opdracht een nieuw verhaal te maken, maar toen de eerste stroken werden voorgelegd aan de weduwe van Pieter Kuhn, de oorspronkelijke tekenaar, zag zij niets in het plan, en werd het project gestopt.**

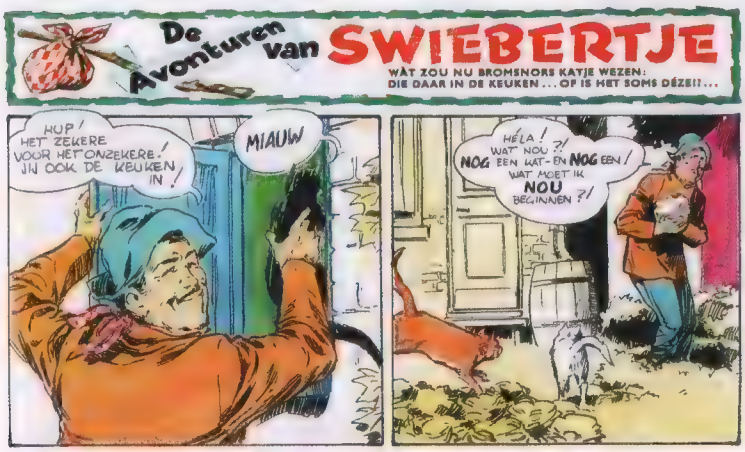
De Avonturen van SWIEBERTJE
WÀT ZOU NU BROMSNORS KATJE WEZEN: DIE DAAR IN DE KEUKEN... OP IS HET SOMS DÉZE!!...
HUP! HET ZEKERE VOOR HET ONZEKERE! JIJ OOK DE KEUKEN IN!
MIAUW
HÉLA! WAT NOU?! NOG EEN KAT- EN NOG EEN! WAT MOET IK NOU BEGINNEN?!

De Reis van de Oyevaer
In dit boek staat een spannend strip verhaal van een ras met veel avontuur en ontberingen van twee 14 jarigen
Omdat iedere kapitein alles wat tijdens een zeereis gebeurt in z'n logboek moet opschrijven weten we heel veel van de gebeurtenissen tijdens die reizen Wat je nu gaat lezen is dus bijna een waar gebeurd verhaal Behalve dit spannende verhaal vind je ook nog wetenswaardigheden over o a de zee, bedreigde dieren en derde wereldlanden. Je ziet het is geen stripboek en geen logboek. Het is meer, het is gewoon een te gek striplogboek.
N
W
O
Z
Een spannende avonturenstrip die zich afspeelt in de zeventiende eeuw.
Rabobank

GEEN TWIJFEL MOGELIJK....
1-1
DE "VRIJHEID"
VOLGENS VERWACHTING
PAPEETE !
DE "VRIJHEID" LOOPT BINNEN
1-2
ALTIJD WEER EEN RAAR GEVOEL, VASTE GROND
KAPITEIN ROB GAAT AAN WAL ...
... OM INKOPEN TE DOEN
HIJ IS HET
VOOR ZIJN INKOPEN NEEMT ROB DE TIJD...
1-3
... EN KEERT TERUG NAAR ZIJN SCHIP
ER ZIT IEMAND OP MIJN BOOT!
WAT MOET DIE VENT AAN BOORD ?
1-4
GOED VOLK
FRITS DE BILT !

WAT DOE JIJ IN DIT DEEL VAN DE WERELD ?
OCH, IK MOET HIER WAT RONDHANGEN!
FRITS DE BILT, EEN EMINENTE WEERKUNDIGE, IS EEN OUDE VRIEND VAN KAPITEIN ROB
1-5

IK HEB ME LATEN VERTELLEN DAT JIJ DE KANT VAN KAAP HOORN OP GAAT
JA, DAT KLOPT WEL

KAN IK EEN EIND MET JE MEE ?
NATUURLIJK!

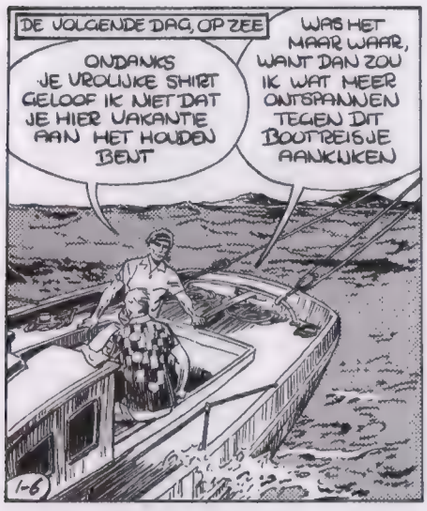
DE VOLGENDE DAG, OP ZEE
ONDANKS JE VROLIJKE SHIRT GELOOF IK NIET DAT JE HIER VAKANTIE AAN HET HOUDEN BENT
WAS HET MAAR WAAR, WANT DAN ZOU IK WAT MEER ONTSPANNEN TEGEN DIT BOOTREISJE AANKIJKEN
1-6

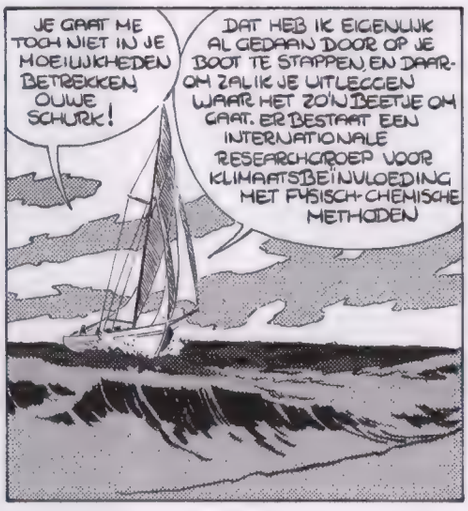
JE GAAT ME TOCH NIET IN JE MOEILIJKHEDEN BETREKKEN, OUWE SCHURK!
DAT HEB IK EIGENLIJK AL GEDAAN DOOR OP JE BOOT TE STAPPEN, EN DAAROM ZAL IK JE UITLEGGEN WAAR HET ZO'N BEETJE OM GAAT. ER BESTAAT EEN INTERNATIONALE RESEARCHGROEP VOOR KLIMAATSBEÏNVLOEDING MET FYSISCH-CHEMISCHE METHODEN

DIT ZIJN TWEE LEDEN VAN DIE GROEP, TOMSON, EEN GELEERDE, EN VERNIER, EEN BELANGRIJKE TECHNISCHE MEDEWERKER

TOMSON EN VERNIER ZIJN SPOORLOOS VERDWENEN, EN MET HEN BELANGRIJKE GEHEIME GEGEVENS
IS DAT ERNSTIG ?
1-7

HEEL ERNSTIG. DE RESEARCHGROEP HEEFT OVER KLIMAATSBEÏNVLOEDING VERSTREKKENDE ONTDEKKINGEN GEDAAN

.... ALS TOMSON EN VERNIER DE ZAAK VERKOCHT HEBBEN AAN MENSEN MET MINDER GOEDE BEDOELINGEN....
.... KUNNEN ER WEL EENS HEEL RARE DINGEN MET HET WEER GAAN GEBEUREN!

MOET JIJ DIE TOMSON EN VERNIER GAAN ZOEKEN?
DAT IS NIET DIREKT MIJN OPDRACHT. DE RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK, WAARVAN ZIJ DE GEGEVENS GESTOLEN HEBBEN, MOETEN NAMELIJK NOG IN HET GROOT GETEST WORDEN
1-8

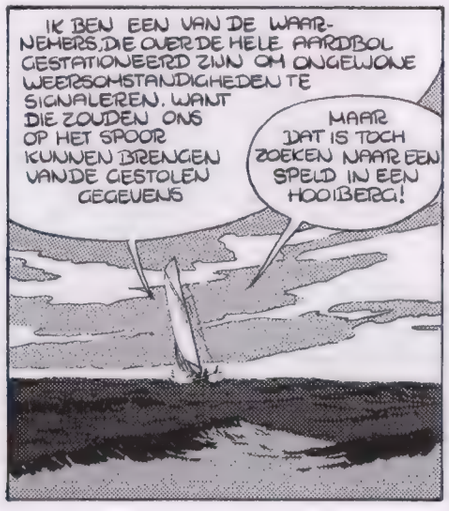
IK BEN EEN VAN DE WAARNEMERS, DIE OVER DE HELE AARDBOL GESTATIONEERD ZIJN OM ONGEWONE WEERSOMSTANDIGHEDEN TE SIGNALEREN. WANT DIE ZOUDEN ONS OP HET SPOOR KUNNEN BRENGEN VAN DE GESTOLEN GEGEVENS
MAAR DAT IS TOCH ZOEKEN NAAR EEN SPELD IN EEN HOOIBERG!

JAWEL, MAAR IK GELOOF DAT IK TOEVALLIG OP DIE SPELD BEN GAAN ZITTEN. VISSERS VAN DE TORONGA-EILANDEN, DIE AFGEDWAALD WAREN, HEBBEN IETS MEEGEMAAKT DAT NIETS ANDERS KAN ZIJN GEWEEST DAN EEN SNEEUWBUI!
EEN SNEEUWBUI? HIER?!

Victor Simek

Oertekenaar van Bob Morane

RIK SANDERS

FOTO RIK SANDERS

Niet Dino Attanasio maar Victor Simek (1941, Seraing-Ougrée) is de allereerste maker van een *Bob Morane*-strip! Sterker nog, Simek tekent nog steeds. Hij is een twintigtal jaar geleden in Kortrijk neergestreken en maakt strips en illustraties voor de sociaal-artistieke organisatie de Unie der Zorgelozen. Ook speelt hij er toneel. En toeval of niet: de Belgische uitgeverij Ananké blijkt een album te hebben uitgebracht van *La valleé infernale* uit 1957. Simek wist daar niets van, blijkt uit het vraaggesprek met deze tot nu toe onbekend gebleven striptekenaar.

De Belgische schrijver Henri Vernes hield in het interview in *Stripschrift 414* nog trots de originele versie omhoog van de allereerste *Bob Morane*-strip uit 1957: *La valleé infernale*, een bewerking van het eerste deel (1953) uit de pocketreeks. Nee, hij kende de maker Victor Simek niet, zei Vernes. Hij had daarna ook geen contact meer met hem gehad. Wel vertelde de bedenker van de beroemde avonturenreeks dat de strip in een oplage van 350 exemplaren was uitgegeven. Wat wij toen niet doorhadden, was dat Vernes sprak over een uitgave van de Brusselse uitgeverij Ananké (ISBN 978-2-87418-197-9, prijs: €60) die recent in het Frans is uitgekomen. De allereerste strip van Bob Morane is nu dus ruim vijftig jaar na dato officieel gepubliceerd.

Maar wie was toch die maker, Victor Simek? Een blik in allerlei comiclopedia's leverde niets op. Een zoektocht op het internet leek ook jammerlijk te falen. Leek, want één treffer leverde een aanwijzing op die leidde naar de Unie der Zorgelozen, een sociaal-artistieke organisatie uit het

MIDDENONDER - Henri Vernes koestert de originele uitgave van de allereerste verstripping van *Bob Morane* door Victor Simek.
RECHTSONDER - Omslag van de herdruk van uitgeverij Ananké, getekend door Guy Dewannemaeker.

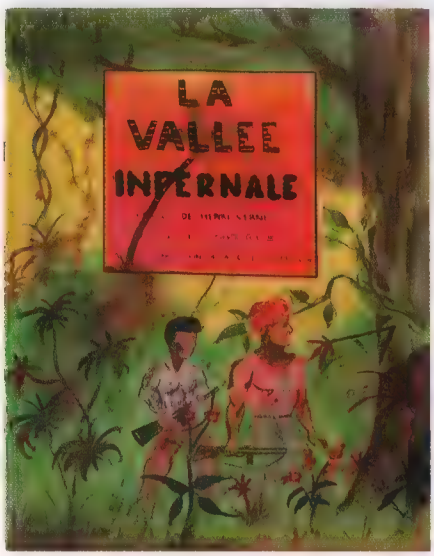

FOTO RIK SANDERS

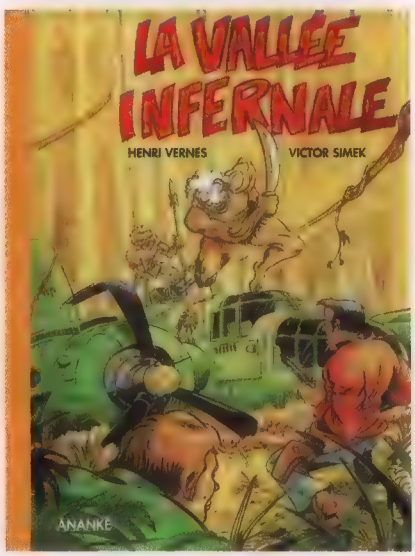

Vlaamse Kortrijk. In een huisorgaan *De Gazet* stond een tekening en een foto van ene Victor Simek. Zou dit dezelfde man zijn die als jongeling in zijn eentje een stripbewerking van 88 pagina's van *Bob Morane* had uitgebracht? Na contact te hebben gelegd met Unie-medewerker Joon Bilcke kwam het verlossende antwoord: jazeker, het is één en dezelfde Victor Simek! Dat er nog iemand naar die *Bob Morane*-strip zou talen, had hij nooit verwacht. Hij is verrast en vereerd. Een uitnodiging voor een afspraak komt snel retour.

Op naar Kortijk dus, waar een verbaasde Simek in het pand van de Unie der Zorgelozen hoort dat zijn *Bob Morane*-strip in boekvorm verschijnt. 'Nee, toch niet dié strip! Daar weet ik niets van. Vermits u mij gevonden hebt, had die uitgeverij dat ook kunnen doen. Ik ga ze een brief schrijven, en Henri Vernes ook!' (Inmiddels heeft Simek nadat Joon Bilcke contact had gelegd met Ananké een 'gesigneerde épreuve d'artiste' toegestuurd gekregen. RS).

James Bond avant la lettre

De jonge Simek was in de jaren 1950 dol op de avonturen van *Bob Morane*. 'Ik verslond die boekjes. Om de 6 of 7 weken kwam er eentje uit en ik moest ze altijd hebben. Bob Morane was een James Bond avant la lettre. Hij kwam in dodelijke situaties terecht waar hij steeds een uitweg vond. Ik was er direct weg van toen *La vallée infernale* als eerste pocket uitkwam. Ik kon Frans lezen. Ik ben in Wallonië opgegroeid. Wij spraken Frans thuis.'

Het was ook – spreekt de titel op z'n Frans uit – 'Bob Moran', benadrukt Simek. 'Bob was geen Engelsman, maar een Franse piloot van de RAF. Och, dat weet ik allemaal nog. Mijn favoriete pocket? Pfff. Ik vond ze allemaal goed en wat me sterk is bijgebleven, ook van tijd tot tijd behoorlijk griezelig.'

Omdat hij altijd aan het tekenen was, kwam hij op het idee een *Bob Morane*-strip te maken. Simek stuurde Henri Vernes een brief met de vraag of hij een pocket mocht bewerken. 'Ik kreeg netjes een brief terug met daarin zijn toestemming. Ik ben vervolgens begonnen aan een bewerking van *La vallée infernale*. Nadat de strip af was heb ik het pakket tekeningen naar hem opgestuurd. Ik heb daarna nooit meer antwoord van hem gekregen.'

De verbouwereerde Simek zag zo'n jaar later in 1959 wel de strip *De vuurvogel* met Dino Attanasio als tekenaar in de winkel liggen. 'Wanneer je niets meer hoort van zo'n inspanning, is dat een teleurstelling. Maar dan kun je in ieder geval nog tegen jezelf zeggen dat je het hebt geprobeerd. Maar toen ik die strip in de winkel zag liggen onder een andere naam, voelde ik me toch even bekocht.'

De officiële lezing van het ontstaan van *De vuurvogel* is dat het Belgisch weekblad *Femmes d'aujourd'hui* (Het rijk der vrouw) wilde inspelen op de populariteit van *Bob Morane* en bij Vernes een stripversie bestelde. Omdat Attanasio al de omslagen voor de Marabout-pockets illustreerde, vroeg Vernes hem ook de strip te tekenen. Toch blijft Simek erbij dat de Marabout-uitgeverij, die tot dan toe helemaal geen strips uitbracht, en Vernes met zijn idee aan de haal zijn gegaan. Ook *De vuurvogel* is immers gebaseerd op *La vallée infernale*. 'Maar ja, bewijs dat maar eens. Ik had alle originelen opgestuurd. De strip was volledig hertekend, maar ik herkende af en toen mijn stijl. Maar ik heb zelf ook niet meer gereageerd. Ik wist nog niet wat ik moest doen. Ik was pas een jaar of 17 en zat nog op school.'

Content de votre ouvrage hein? Monsieur Broom
IK BEN BLIJ DAT U WEER OP DE BEEN BENT, MR. MORANE...
IK ZOU OVER JOU NIET HETZELFDE WILLEN ZEGGEN, BROOM!

BOVEN – Bob Morane haalt uit in *La vallée infernale* van Victor Simek èn in *Vallei der angsten* van Gerald Forton. Die maakte in 1976 onder deze titel een stripbewerking van *La vallée infernale*.

LINKSONDER – Fortons *Vallei der angsten* werd begin jaren 1990 heruitgegeven en aangevuld onder de titel *De helse vallei*. Naast dit omslag staat nog een Papoea-tekening, maar dan uit de strip van Simek.

Geen jeugdtrauma

Voor zijn *La vallée infernale* vatte hij de tekst uit de pocket in blokken samen en maakte er steeds stripplaatjes bij. Hij was

Plaatje uit Dino Attanasio's *De vuurvogel*. Geïnspireerd op de strip van Victor Simek?

BOVEN - Krantenstrip *Zinloos geweld* uit *De Gazet*, 2009

RECHTS - Voor het affiche van de theatervoorstelling *Flandriens* wilde Simek alle medewerkers portretteren. Hij kreeg de klus nèt niet af en kwam tot een tachtigtal platen. Van de andere medewerkers maakte hij foto's die hij in de decorstukken verwerkte.

GEHEEL RECHTSBOVEN - Cartoon uit 2006. Werd in 2010 in België opnieuw actueel door allerlei schandalen rond pedofiele priesters.

ONDER - Bij de Unie der Zorgelozen publiceerde Simek de jeugdstrip *Zefke – De meester van Greppelkerke* met tekst van Carlos van Rie. De strip speelt zich af in Kortrijk.

ERNAAST - In de tweede *Zefke*-strip voert Simek zichzelf op als stamgast in café 't Filosoofke.

RECHTSONDER - *Een heel klein beetje oorlog* is een illustratie uit *De Gazet* (2010) bij een tekst van Frank Delft van de Unie der Zorgelozen met als thema 'bezit en oorlog om bezit'. Simek baseerde de tekening op het werk *Het gevecht tussen vasten en vastenavond* van Breughel.

er ongeveer een jaar mee bezig; al het tekenwerk moest na schooltijd en in het weekeinde gebeuren. 'Ik schreef de teksten met de hand. De tekeningen in kleur waren volledig fantasie, want ik was natuurlijk nog nooit in Nieuw-Guinea, waar het verhaal zich grotendeels afspeelt, geweest. Op het omslag had ik Bob Morane met zwart haar en Bill Ballantine, die Schot, met rood haar getekend.'

Vierenvijftig jaar later ziet hij voor het eerst op het internet en op foto's die *Stripschrift* bij Henri Vernes thuis maakte, delen van zijn strip terug. Simek lacht: 'Ik constateer dat ik toch wel ben geëvolueerd in mijn tekenwerk.' Volgens hem is zijn strip toentertijd weldegelijk in een kleine oplage verschenen. 'Ik heb er nooit een frank voor gekregen.

De uitgave van uitgeverij Ananké heeft een ander omslag (van Guy Dewannemaeker) dan zijn origineel. Op de achterkant staat een grote foto van Vernes die de originele strip lijkt te koesteren. 'Ik ben eigenlijk wel benieuwd waarom hij nooit reageerde op mijn strip. Ik ben overigens *Bob Morane* blijven lezen, hoor. Ik heb er geen jeugdtrama aan overgehouden!' *(lacht)*

Avonturier

Simek ('Nee, voor zover ik weet ben ik geen familie van de schrijver/tekenaar/presentator Martin Simek') groeide op in Seraing-Ougrée, in de buurt van Luik en bekend van de ooit bloeiende staalindustrie en steenkoolmijnen. Zijn grootouders kwamen uit de Bohemen (tegenwoordig deel van Tsjechië) naar deze streek toen zijn vader elf jaar was. In die tijd, rond 1900, streken veel Europeanen in de regio rond Luik neer op zoek naar werk. 'Vanaf dat ik een potlood kon vastpakken heb ik getekend. Ik haalde altijd goede punten voor tekenen op school. Het kunstzinnige zit ook wel in de familie. Zo schilderde mijn vader graag.'

Na zijn *Bob Morane*-strip is hij blijven tekenen, iedere dag na het studeren. Maar Simek vond geen uitgever voor zijn strips. Vaak stopte hij er halverwege mee of gooide de strips achteraf weg. Zelf uitgeven kon ook niet bij gebrek aan geld. 'Ik wist niet wat ik er mee moest doen. Later heb ik daar wel eens spijt van gehad. Maar ja, een strip moet wel uitgegeven worden en niet in de kast blijven liggen. Stel, dat ze mijn strip bij Marabout toch hadden geaccepteerd, wie weet was mijn leven anders verlopen.'

Rond zijn achttiende koos hij voor een studie criminologie. 'Ik was en ben nog altijd leergierig. Ik moest al op jonge leeftijd van alles weten. Als ik iets tegenkom waar ik niet van op de hoogte ben, dan moet ik daar het fijne van weten.' Een studie lang volhouden bleek hem toch moeilijk te liggen. Simek maakte diverse studies niet af en werd, zoals hij het zelf aanduidt, 'een poos avonturier'. Over zijn omzwervingen wil hij weinig kwijt. 'Ja, ja, ik heb geleefd', stelt hij na een korte stilte vast.

Jong van geest

Inmiddels woont hij alweer bijna twintig jaar in Kortrijk. Daar raakte hij betrokken bij de oprichting van de Unie der Zorgelozen. Het is een kunstenaarscollectief dat mensen uit verschillende lagen van de samenleving in Kortrijk door middel van kunstuitingen met elkaar in contact wil laten komen. De utopie van de creatieve samenleving, zoals de Unie het zelf formuleert. Simek is er kind aan huis en speelde bij voorbeeld in een voorstelling waarvoor hij ook het affiche ontwierp. Ook maakte hij op tekst van Carlos van Rie, een andere Unie-kunstenaar, de lokale jeugdstrip *Zefke – De meester van Greppelkerke*. 'Omdat het verhaal in Kortrijk speelt heb ik veel foto's gemaakt van de omgeving, bij voorbeeld van de Onze Lieve Vrouwe Kerk. In een standaarddecor moeten de details wel kloppen. Bij sciencefiction kun je je fanta-

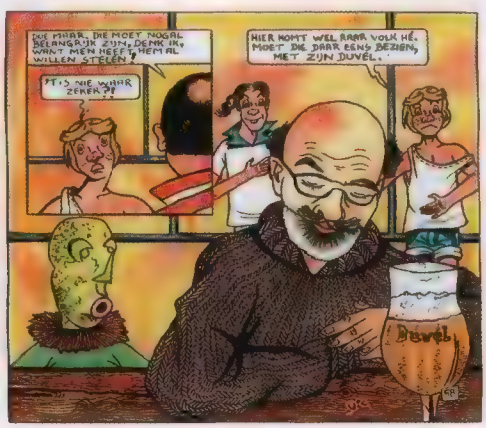
DIE MAAR, DIE MOET NOGAL BELANGRIJK ZIJN, DENK IK, WANT MEN HEEFT HEM AL WILLEN STELEN!
PT.. S NIE WAAR ZEKER ??
HIER KOMT WEL AAAR VOLK HÉ. MOET DE DAAR EENS BEZIEN, MET ZIJN DUVEL.
Duvel

sie er op loslaten.' Na dit eerste deel maakte Simek in 2009 zelf een tweede deel: *Zefke – Het raadsel van de filosoof.*

Simek heeft inmiddels ook een paar krantenstrips, illustraties en cartoons voor *De Gazet* op zijn conto. 'Ik kan soms scherp uit de hoek komen. Bij voorbeeld met een commentaar over pedofilie en de katholieke kerk. Dat wordt me niet altijd in dank afgenomen.' Bij een wereldgeschiedenis die 'Zorgeloze' Frank Delft schreef, geïnspireerd door de legendarische figuur van Reinaert de Vos, maakte Simek hier eenpagina-tekeningen in waterverf bij waarin de vos steeds figureert (een *Waar is Wally*-effect). 'Ik laat me inspireren op grote schilders zoals Breughel. Ik stop veel details in de tekeningen. Ik hou niet zo van grote vlaktes.' Hij wijst op een tekening met piramides. Die wilde hij vanuit vogelperspectief tekenen. 'Dat bleek niet makkelijk. Ik heb toen een model van een piramide in karton gemaakt, die op de grond gelegd en vanuit de hoogte nagetekend.'

Hij loopt nog rond met een idee voor een strip of geïllustreerd verhaal op basis van kleinkunstliedjes. De titel heeft hij al: *Luister naar de beelden, kijk naar de muziek*. 'De liedjes van Boudewijn de Groot en Lennaert Nijgh vind ik bij voorbeeld prachtig, maar ook veel Vlaámse artiesten. Hun teksten lenen zich bij uitstek om er een verhaal bij te vertellen. Dat is mijn manier van werken: ik krijg een idee, laat het een paar maanden rijpen, en dan begin ik eraan.'

Met schilderen is Simek pas op latere leeftijd begonnen. Zijn huisje hangt vol met schilderijen, blijkt later als Simek na het gesprek een rondleiding door Kortrijk geeft en ook zijn thuisadres even aandoet. Zijn schilderwerk heeft een andere stijl, meer classisistisch, Pyke Koch-achtig, felgekleurd, met een volwassen thematiek. 'Mijn stripverhalen maak ik vooral voor de tien-tot vijftienjarigen die nog niet aan het internet zijn verslaafd.'

'Vroeger las ik vooral het blad *Robbedoes*', vertelt hij in stamkroeg 't Filosoofke, waar de toer eindigt. 'Ik lees nog steeds graag strips. *Blake en Mortimer* is één van mijn favorieten. Die nieuwe avonturen vind ik ook sterk. En ik hou van cartoons: Kamagurka en vooral Pirana. Lekker scherp. Mijn lichaam is dan wel oud, maar mijn geest blijft jong.'

rik.sanders@stripschrift.nl

[BITS & PIECES → SUPER]

Af en toe valt er in Nederland wel wat waardering voor een stripmaker te noteren. De laatste jaren was er een heuse intendant voor de strip. Stelde de vorige minister van een toen nog bestaand ministerie een stripprijs met geldbedrag in. En nu stripliefhebbers wat aan het doorduwen zijn met argumenten worden er zelfs lintjes uitgedeeld. Zo verdienstelijk vind men in Den Haag inmiddels de stripmaker. De laatste loot aan de lintenstam is, meer dan verdiend overigens, Martin Lodewijk.

Maar om nu te zeggen wat leeft de strip in onze Hollandse boerenkoolsamenleving, nee, dat nou toch ook weer niet.

In België verrijst een heel netwerk van standbeelden van stripfiguren of hun scheppers. Her en der, zonder al teveel beleid, maar volop voorzien van de trotse emotie, richt men die historische gedenktekens op. Vandersteen leeft daardoor nog langer. Urbanus zal ongetwijfeld ook ergens staan. Net als Guust. Men houdt daar van de nationale helden. Levend of getekend, een held is een held. Als je het even moeilijk hebt kun je uithuilen bij je favoriete in brons gegoten held.

In de Verenigde Staten is men nog een dimensie verder. Verwoestende tornado's en een zieke economie maken het daar niet gemakkelijk voor de inwoners. Als je je dan maar kunt spiegelen met je superheld. Dan lukt het leven weer net een dagje makkelijker. Totdat.

Totdat die superheld aankondigt naar de Verenigde Naties te stappen om zijn Amerikaanse staatsburgerschap in te leveren. Hij heeft er meer gemak dan profijt van. Superman gaat voortaan mondiaal opereren. Hij is het meer dan zat dat zijn acties worden uitgelegd als onderdeel van de Amerikaanse politiek. Dit alles naar aanleiding van een gesprek dat Superman in zijn blad *Action*

Die geeft Superman op zijn donder omdat hij in zijn eentje naar Teheran in Iran is gegaan om de demonstranten daar te steunen. In slagvolgorde tuimelen de conservatieve journalisten over hem heen. 'Hoezo is 'The American Way' niet meer goed genoeg?' En 'je kunt niet zomaar afstand doen van je Amerikaans staatsburgerschap!

Hoewel Superman beseft dat hij een patriottisch symbool is, weet hij nu ook dat alles met alles samenhangt in deze wereld. En dan is de Amerikaanse weg alleen niet meer voldoende, zegt hij in zijn lijfblad.

Nou daar wil meneer Jonathan Last van het conservatieve *The Weekly Standard* wel mee afrekenen. Zo makkelijk komt die Superman hier niet mee weg. Wat denk je wel! Want als Superman niet meer in Amerika gelooft, dan gelooft hij in niets meer, zo stelt de journalist vast.

Het stripblad en *real life* zijn hier met elkaar versmolten. Voor je

wel. Waar de meesten in Nederland denken: ach het is maar een strip, is het medium daar een politiek statement. Een levenswaarde waar niet aan gesleuteld mag worden. Een stripheld leeft daar net zo hard als een echte persoon. Een stripmaker heeft gruwelijk veel impact. 'Geloof je soms in Zwitserse neutraliteit' wordt Superman sarcastisch toegebeten. De grondvesten van de VS trillen. Door een eenvoudig, getekend verhaal. Geen foto nodig. Geen grote woorden. Alleen beeld, met een balloonstem.

De uitgever moest opeens snel in de benen om de zaak te repareren. 'Ja, hij komt nu eenmaal van een verre planeet. En Clark Kent werd als kind geadopteerd door een boerengezin in Kansas. Hij zal altijd aan zijn ouderlijk huis blijven toegewijd. Zijn wortels liggen in Smallville, Kansas.'

Wat zal deze stripmaker in de VS zich machtig voelen. Zonder lintje, dat wel.

ben.bits@stripschrift.nl

getekende verleiders

DOLF HELL

DOLF HELL (1941) IS OUD-REDACTEUR VAN DE RECLAMEVAKBLADEN *ARIADNE* EN *ADFORMATIE*. VOOR *STRIPSCHRIFT* ZAL HIJ GEREGELD PUTTEN UIT Z'N DOCUMENTATIE OVER RECLAMESTRIPS.

Publiart – Reclamebureau dat ècht iets wist van

In 1933 geloofde Hergé, de schepper van Kuifje, meer in reclame dan in stripverhalen. Hij richtte in dat jaar dan ook een reclamebureau op. Toch wierp hij zich later volledig op de Negende Kunst. Het is dan ook niet verwonderlijk dat een colorist van Hergé, Guy Dessicy, in 1953 de drijvende kracht werd achter het Belgische Publiart, het eerste en enige in stripreclame gespecialiseerde bureau.

Tot 2 oktober kan op de expositie *Het Publiart-avontuur* in het Belgische Stripcentrum aan de Zandstraat in Brussel worden bekeken hoe in België – zonder tuttige angst voor aantasting van de kinderziel – de strip voor reclame werd ingezet.

RECHTS - **Guy Dessicy geeft hoogstpersoonlijk commentaar tijdens opnamen voor de televisie..**

Publiart was een idee van Raymond Leblanc, die kort na de Tweede Wereldoorlog uitgeverij Lombard en het weekblad *Kuifje* oprichtte. Leblanc was al niet vies van reclame in zijn weekblad *Kuifje*, maar met de komst van het reclamebureau gingen alle remmen los. Leblancs motieven waren duidelijk, zegt Dessicy in het Belgische *Stripgids*. 'Hij wilde de 10 procent commissie behouden die hij zou moeten opgeven als andere bureaus advertenties aan het tijdschrift gingen leveren.' Dessicy kreeg *'carte blanche'* van Leblanc, zo lang hij maar winst maakte. Als steun in de rug kreeg hij het alleenrecht om advertenties in *Kuifje* te plaatsen. Dessicy: 'Ik denk dat we de eerste waren die werkten met tekstballoons in kranten en tijdschriften.'

De jongeren waren een felbegeerde doelgroep van de adverteerders en sterke merken als Parein en Tuc verdrongen elkaar dan ook op de drempel van het bureau dat bestond uit een team van 12 mensen, onder wie 10 creatieven die meestal werkten vanuit huis. Verder was er een secretaresse voor de rekeningen en een assistent. De eerste actie betrof de *Kuifje*-bonnen die bij tal van producten, zoals Victoria-chocolade, werden aangeboden. Die konden dan weer worden ingeruild voor *Kuifje*-promotie-artikelen. Er werden ook reclamestrips voor in het blad of aparte boekjes gemaakt, zoals *De legende van de goede chocolade* (Cote 'd Or) of *De grenadier* (Victoria).

Zo konden adverteerders week aan week bekendheid creëren in *Kuifje* tegen een laag tarief. Het ging immers niet om hele advertentiepagina's, maar om betrekkelijk kleine stroken.

Er kwamen ook grote wedstrijden, die meestal werden opgehangen aan een jubileumnummer. Hierin werden vragen gesteld als: 'Hoeveel tijd heeft een bediende nodig om 10.000 *Kuifje*-bonnen te tellen?' Erbij werd vermeld dat de tijd gemeten was op een Helva Sport Uurwerk. Onder de 2000 prijzen zat dan ook natuurlijk zo'n Helva-horloge. De prijzenpot kwam totaal op €10.000. Omgeslagen per adverteerder was dat natuurlijk ook weer best te doen. Later werden ook grotere prijzen uitgeloofd als tv's, auto's en een reis naar Thailand. Tijdens de Brusselse Expo in 1958 organiseerde Publiart de wedstrijd 'De autodroom van Kuifje'. Hiervoor werd een racebaan aangelegd voor mini-auto's. Sponsor: BP. Ook organiseerde men *Kuifje*-strandspelletjes. De mogelijkheden voor *Kuifje* en andere uitgaven uit de Lombard-stal leken onbeperkt. Op de expositie is ook een advertentie uit één van de bladen te zien, die ver voor Benetton de diversiteit van de maatschappij benadrukt: een zwart en een wit jongetje die met evenveel plezier bruine en witte chocolade van Suchard eten.

Publiart stond ook bekend om zijn relatiegeschenken. In plaats van de obligate fles wijn kregen adverteerders een originele prent uit de stal van striptekenaars. Gesigneerd en in zeer beperkte oplage.

Halverwege de jaren 1960 werden de reclamestrips van Publiart geleidelijk aan stopgezet. Het bureau ging zich nu toeleggen op al even succesvolle affichereclame. Dessicy, die 35 jaar aan het roer stond van Publiart, gaf in 1974 in het Belgische reclameblad *Claxon* deze tip voor adverteerders: 'Onze jongeren razen in een sneltrein naar hun toekomst. Het heeft geen zin naar hen te schreeuwen, terwijl zij luidruchtig voorbijtrekken. Om u te kunnen horen, moet ge zelf op de trein zitten, vanaf het vertrek. Het is niet mogelijk onderweg op hun rijdende trein te springen en reeds verschillenden hebben er hun nek bij gebroken.'

Dessicy, één van de oprichters van het Belgisch Stripcentrum, is in elk geval *'alive and kicking'*. Hij is één van de laatste ooggetuigen van de generatie Hergé en Willy Vandersteen en heeft al het Publiart-materiaal in dozen en kratten bewaard. Zijn vriend, de stripschrijver Yves Duval, zou het allemaal ordenen voor een eventuele boekuitgave, maar Duval is helaas in 2009 overleden. Dessicy in *Stripgids*: 'Het kost tijd, vaardigheid en geld om er iets mee te doen. Wanneer ik erover nadenk, raak ik ontmoedigd en vraag me af: Waarom zou ik? Waar is het goed voor? Wie heeft er interesse in zoiets?'

Oordeel zelf. In het Brusselse Stripcentrum is het topje van de ijsberg aan reclame die Publiart naliet te zien en dan nog alleen het Franse topje, want Brussel blijft de hoofdstad van vooral Wallonië. Overwegend Waals, dat wel, dat Publiart-avontuur, maar daarom stellig niet minder aantrekkelijk en interessant. Vanuit de Randstad zijn we ook al gauw twee uur onderweg naar Groningen voor een bezoek aan onze nationale tegenhanger van het Stripcentrum. En dan zien we nog niet zo'n boeiende mix van (toegepaste) stripkunst en commerciële reclame. Zou het niet leuk zijn om in Groningen of anders gewoon in de Randstad een leuke, puur Nederlandse 'vertaling' te maken van dit Belgische Publiart- avontuur? Een uitdagende opdracht wellicht voor de initiatiefnemers van de succesvolle tentoonstelling *Reclame-Klassiekers*, nog zeer recent in de Beurs van Berlage. Of is dat een te groot avontuur?

dolf.hell@stripschrift.nl

de jongerenmarkt

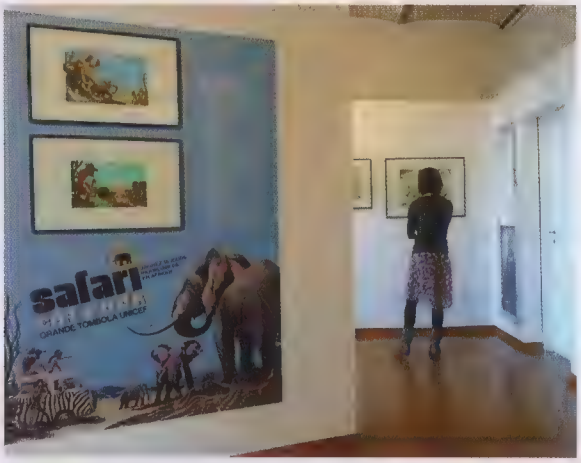

ALLE FOTO'S DANIEL FOUSS

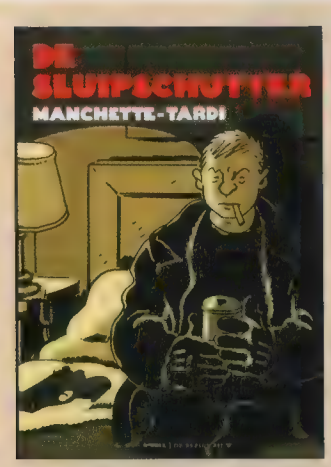

NEERGANG VAN EEN HUURMOORDENAAR

'Eindelijk een graphic thriller!', zo kondigt Oog & Blik/Bezige Bij *De sluipschutter* aan. De uitgever blijkt dus niet op de hoogte van verschenen stripboeken als *Hongaarse rapsodie* (Giardino), *Hellevaart* (Collins & Rayner), *Bloednacht* (Hyman, Matz & Thompson) of *Shutter Island* (De Metter & Lehane), laat staan van de eerdere stripthrillers van **Jacques Tardi** zelf. Bij voorbeeld *De laatste der laatsten* (met Daenickx), *Het geheim van de wurger* (met Siniac), *Kleine West Coast Blues* (ook met **Jean-Patrick Manchette** als scenarist!) of de Tardi-boeken naar de romans van Leo Malet, met Nestor Burma in de hoofdrol. Publicitaire luchtfietserij, onwetendheid of slechts minachting voor de striplezer? Gelukkig bestaan er nog stripinformatiebladen.

De sluipschutter vertelt het trieste verhaal van de teloorgang van een huurmoordenaar. Martin Terrier is na een liefdeloze jeugd en een onmogelijke liefde voor Alice – hij wordt door haar rijke vader vernederd – in het leger gevlucht. Hij wil binnen tien jaar fortuin te maken om dan als waardige partij alsnog met haar te trouwen. Alice (niet Anna, zoals in de persaankondiging staat vermeld) belooft op hem te wachten. In het leger wordt Martin via zijn vriend Stanley als huurmoordenaar gerecruteerd. Na een voorspoedige carrière besluit hij te stoppen en zijn aanbeden vriendin op te sporen. De plannen lopen niet zoals verwacht, zijn gespaarde geld blijkt verduisterd, familie van één van zijn slachtoffers zint op wraak en Alice blijkt getrouwd (maar niet erg gelukkig). Meer vertellen zou het leesplezier bederven.

De sluipschutter is opnieuw een sfeervol en boeiend verhaal in de vertrouwde Tardi-stijl, zeer de moeite van het lezen waard, al is het wel op een erg klein formaat uitgegeven. Wel valt steeds meer op dat Tardi in tegenstelling tot zijn mannelijke helden, bij de vrouwelijke hoofdpersonen slechts de keus schijnt te hebben uit een stuk of vijf typen. Dat is overigens nog altijd meer dan het aantal dat Milo Manara inspireert. DR

De sluipschutter

Manchette & Tardi
Oog & Blik/Bezige Bij 2011
ISBN 978-90-5492-312-1
Prijs €17,90
104 pagina's
Zwart/wit (sk)

Mistige jeugdherinneringen: klassieker qua vorm en inhoud

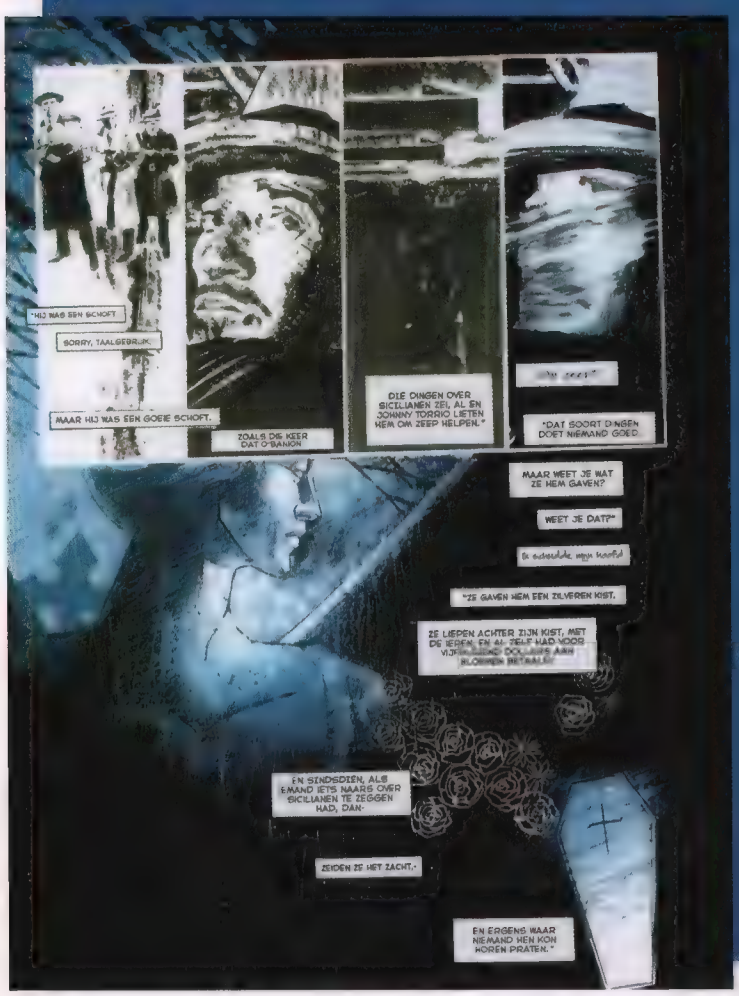
"HIJ WAS EEN SCHOFT
SORRY, TAALGEBRUIK
MAAR HIJ WAS EEN GOEIE SCHOFT.
ZOALS DIE KEER DAT O'BANION
DIE DINGEN OVER SICILIANEN ZEI, AL SN JOHNNY TORRIO LIETEN HEM OM ZEEP HELPEN."
"DAT SOORT DINGEN DOET NIEMAND GOED.
MAAR WEET JE WAT ZE HEM GAVEN?
WEET JE DAT?"
"ZE GAVEN HEM EEN ZILVEREN KIST.
EN SINDSDIEN, ALS EMAND IETS NAARS OVER SICILIANEN TE ZEGGEN HAD, DAN
ZEIDEN ZE HET ZACHT."
EN ERGENS WAAR NIEMAND HEN KON HOREN PRATEN."

'Ons eerste kindje en we zijn er nog steeds hartstikke trots op', schrijft **Neil Gaiman** in de inleiding van *Gewelddadige gevallen*, de Nederlandse vertaling van het stripboek *Violent Cases* dat hij in 1987 samen met **Dave McKean** maakte.

In *Gewelddadige gevallen* haalt de hoofdpersoon herinneringen op uit zijn kleutertijd in het Engelse Portsmouth. Omdat hij zijn linkerarm had geblesseerd werd hij door zijn vader voor behandeling naar een osteopaat gebracht. Die manuele bottendokter van Poolse afkomst vertelt hem tijdens de behandelingen onder meer dat hij in de jaren 1920 in Chicago, Amerika, werkte waar hij de beruchte gangster Al Capone onder zijn klantenkring mocht rekenen. Dit fascinerende feit maakte grote indruk op de bijna vijfjarige kleuter met de ontwrichte arm. Als volwassene probeert de hoofdpersoon de periode waarin hij door de osteopaat werd behandeld te reconstrueren. Deze mistige, wellicht vervormde, herinneringen die ook zijn relatie met zijn vader en andere familieleden en een verslag van een groot kinderfeest omvatten, worden niet alleen op een bijzondere manier verteld, maar – het is 1987 – ook op een nog niet eerder toegepaste manier verbeeld met bijzonder tekenwerk, fotocollages, opvallend gebruik van kleuren en revolutionaire vormgeving. Met *Gewelddadige gevallen* vestigden Dave McKean *(Cages)* en Neil Gaiman *(Sandman)* in één keer hun namen in zowel de Europese als de Amerikaanse stripwereld. Prettig dat hun, ook nu nog indrukwekkende debuut, eindelijk – en gelukkig in kleur – in het Nederlands is uitgegeven. DR

Gewelddadige gevallen

Gaiman & McKean
Nona-Arte 2010
ISBN 978-88-97062-07-3
Prijs €12
48 pagina's
Kleur (hk)

Schokkend relaas over de Armeense genocide

Tijdens de eerste jaren (1914-1916) van de Eerste Wereldoorlog gebruikten regering en leger van het toenmalige Ottomaanse rijk de chaotische oorlogssituatie om zich te ontdoen van het Armeense volk. Aanleiding hiertoe was de vrees dat de Armeniers gemene zaak zouden maken met de Russen, met wie het Ottomaanse rijk in oorlog was. Het uitmoorden van deze bevolkingsgroep gebeurde op een uiterst rigide wijze. De mannen – die veelal deel uitmaakten van het Ottomaanse leger – werden van het front weggeleid naar de woestijn en daar omgebracht. Vrouwen, kinderen en bejaarden werden weggevoerd en ook vaak in de woestijn achtergelaten om te sterven. De deportaties gingen met een niets ontziende wreedheid gepaard.

Medz Yeghern, het grote kwaad, is de uitdrukking die de Armeniërs vandaag de dag gebruiken voor deze bijna volledige uitroeiing van hun volk.

In dit boek beschrijft **Paolo Cossi** deze gruwelen vanuit een aantal historische invalshoeken: vanuit de foto's van een Duitse soldaat die de uitroeiing en de folteringen vastlegde en aan de wereld openbaarde, vanuit het proces tegen een Armeense overlevende die in Berlijn één van de drie hoofdverantwoordelijken voor de genocide en deportatie van de Armeniers vermoordde, en vanuit het verslag van de heldhaftige Armeense weerstand, die bekend staat als 'De veertig dagen van de Musa Dagh'. Tijdens de Armeense genocide in 1915 heeft een groep Armeniërs in dit gebergte gedurende veertig dagen weerstand geboden.

De sobere tekenstijl van Cossi en de ingetogen manier van vertellen maken het verhaal van de uitroeiing 'waarin de Armeniers veroordeeld waren tot elke doodsoorzaak die men ooit is tegengekomen' tot een aangrijpend, schokkend relaas.

Zeer indrukwekkend. BP

Medz Yeghern - Het grote kwaad

Cossi
Silvester 2011
ISBN 978-90-5885-444-5
Prijs: €19,95
144 pagina's
Zwart/wit (hk)

[E N V E R D E R]

Arq 14: Indringers (Andreas, Sherpa). Intrigerende strippuzzel uit de wereld van Arq. Andreas neemt zijn tijd voor de ontrafeling van dit sciencefiction-mysterie. In zwart/wit en op afwijkend, smaller albumformaat. Tweede boek van derde cyclus, al staat dat in het colofon niet goed vermeld. RS

G. Raf Zerk 27: Tussen leven en dood (Hardy/Cauvin, Dupuis). Naast betrokkenheid bij zijn klantjes onderneemt de wakkere doodgraver nieuwe pogingen om leven en dood uit elkaar te houden. Cameo-optredens van onder meer Asterix en Obelix, Lambiek, Blake en Mortimer, Natasja, Franka en Joe Dalton. BP

De helse meute 1: De gezellen van de arend (Thirault/Hojgaard, Medusa). Romantiek, magie en wapengekletter ten tijde van de Byzantijnse Keizer Justinianus. In de jacht op een fabelachtige schat wordt een groep huurlingen ingezet, die vanuit het Oost-Romeinse Constantinopol het door de Goten geregeerde Italië moet ondermijnen. RB

Jojo 18: Mamy Blues (Geerts/Salma, Dupuis). Jojo, Dik Lowietje en Mamy winnen een cruise. Het is het laatste album van de te vroeg overleden André Geerts. In dat kader is het opvallend dat het avontuur veel lichamelijke ongemakken en verborgen zielenleed bevat. Mooie, menselijke strip in karakteristieke stijl. HW

De avonturen van Philip en Francis 2: De duivelse valstrik (Barral/Veys, Dargaud). Leuke, wel enigszins overbodige pastiche van tekenaar Nicolas Barral en scenarist Pierre Veys op E.P. Jacobs' klassieker *Blake en Mortimer*. Het verrassingseffect bij het eerste deel blijft ditmaal natuurlijk uit. RS

Rubine 13: De kwetsbare erfgenaam (Di Sano/Mythic/Walthéry, Lombard). Wellicht gelukkig laatste deel van deze 'Bassie en Adriaan'-detective, waarbij wèl doden vallen. Rubine laat zich zwanger maken om een bevriend stel van opvolging te voorzien voor hun imperium. MvM

Shaman King 25 (Takei, Kana) Jubileumuitgave met mooi zilveren bandje. In deze shonen manga (avontuur, spanning of fantasie) van Hiroyuki Takei draait het om een toernooi waarvan de winnaar zich tot Sjamaan-koning mag kronen. Eén van de leukere manga in het Nederlands. RS

Sisters 3: Zij is begonnen (William/Cazenove, Ballon Media). Waarom deze serie niet gewoon op z'n Nederlands 'Zussen' heet, is mij niet duidelijk. Voor de rest is het een frisse, grappige strip over een grote zus en haar lieve klein zus die natuurlijk ook een blok aan het been is. Scenarist Christophe Cazenove schrijft veel voor het Franse Bamboo Édition, waar deze strip oorspronkelijk tot het fonds behoort. Tekenaar William mag eveneens grappen bedenken. *Sisters* staat voorgepubliceerd in *Tina*. RS

Slhoka 1: Het vergeten eiland en **Slhoka 2: De tuinen van Sangali** (Godderidge/Floch/Lyse, L). Sciencefiction/fantasy-actie-avontuur waarin Slohka Gunja, gevechtspiloot uit Okrane, het continent dat in oorlog is met het wereld-deel Zeïde, verongelukt op een eiland waar hij zijn grote liefde Leidjill, een jonge vrouw van het Volk der Gouden ontmoet. Leidjill beschikt over uitzonderlijke gaven, maar Slhoka blijkt voorbestemd als Vredebrenger en krijgt ook de beschikking over bijzondere krachten. Vrede brengen gaat echter niet zonder veel strijd. We kenden het allemaal al van uitgeverij Talent, een kleine tien jaar geleden. DR

De sponzenkoopman (Baudoin/Vargas, Sherpa). Een kort, semi-intellectueel relaas over een anonieme Parijse zwerver die getuige is van een moordaanslag. Uitgevoerd in inktzwarte tinten op Oost-Duits crisispapier. BP

Tanãtos 4: Parijs onder vuur (Delitte/Convard, Glénat). Tanãtos is de grootste en meest meedogenloze crimineel ter aarde maar straalt ondanks alles toch sympathie uit. Vlotte aflevering van deze misdaadstrip met de gekende tekenkunstwerkjes van Delitte. TdK

Wat wij moeten weten 1: Solden in Griekenland (Linthout/Linthout, Bezige Bij). Opgesloten in zijn surrealistische wereld van het Vlaamse gezinsleven ontdekt de antiheld zijn bijzondere gaven. Hoeveel klein leed kan er in een mensenleven vol tradities en gewoontes voorbij komen. RB

Willems wereld 12: Het mysterie man (Oosterwijk, Arboris). Aloys Oosterwijk heeft voor zijn Willem weer een nieuw onderkomen gevonden: Arboris. De uitgeverij heeft voor de stripliefhebber een nieuwe, sjieke uitgave uitgebracht: harde kaft, gesigneerd en genummerd. Daarnaast verschijnt er twee keer per jaar een populaire tijdschriftuitgave van deze volkse humorstrip. En nu maar duimen dat het een succes wordt. RS

Yu-Gi-Oh! 23 (Takahashi, Kana). Populaire jeugdmanga van Kazuki Takahashi over de jongen Yugi die met behulp van mystieke krachten en magische kaarten het onrecht te lijf gaat. RS

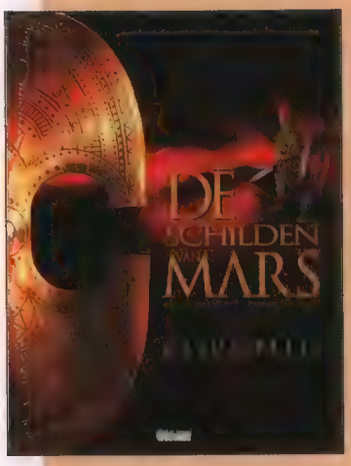

Sterk scenario en fraaie inkleuring

Volgens de legende viel er ooit een, door Mars gezonden, bronzen schild uit de hemel. Wanneer een gevaar Rome bedreigde kwam het in beweging. Uit angst dat deze talisman zou worden gestolen werden er elf kopieën bijgemaakt, vandaar als titel *De schilden van Mars*.

Het gebeurt allemaal onder het bewind van keizer Trajanus, 98-117. Donkere wolken pakken zich samen boven het Romeinse rijk. De oude profetie gaat in vervulling. Immers, één van de Ancilia, de heilige schilden, is gaan bewegen en van een balustrade gevallen.

Dit incident vindt plaats tijdens een samenkomst van vertegenwoordigers van met Rome bevriende volkeren. Het, door sabotage, gevallen schild rolt naar de ambassadeur van de Parthen, een zeer geducht ruitervolk uit het Oosten. Onhandig optreden van de Romeinen brengt hen met dit volk in conflict, wat het verzwakte Vierde Scytische Legioen aan de oostgrens met een diepe vernedering moet bekopen.

De schrijver van dit beoogde drieluik (gepland staan de delen *Heiligschennis* en *Semiramis*) is **Gilles Chaillet**, bekend als tekenaar/schrijver van *Vasco*, die hier een sterk scenario aflevert. De tekeningen, van de hand van **Christian Gine**, zijn mooi en helder, met veel oog voor detail. Deze worden in belangrijke mate versterkt door de magistrale inkleuring van **Antoine Quaresma**.

De schilden van Mars 1: Casus Belli

Chaillet & Gine
Glénat 2011
ISBN 978-9-0696-9879-3
Prijs: €14,50
56 pagina's
Kleur (hk)

Genoemde elementen maken dit eerste deel *Casus Belli* (de oorzaken van een oorlog) tot een regelrechte aanrader. Laat de volgende delen maar snel volgen. BP

Veel actiegeschreeuw, weinig wol

De behoorlijk gewelddadige actiestrip *Reign 1: Day one* gaat over de strijd tussen de Amerikaanse, volgens eigen zeggen patriottische, terroristische ondergrondse organisatie Reign en de antiterrorismecel NSC (National Security Cell).

Reign richt met een verdacht pakket, dat blijkt te bestaan uit een jongetje gewikkeld in semtex en met vijf schietende extremisten, in nette pakken met daaronder explosieven, een ongekend bloedbad aan in winkelcentrum Grant Kimble in Philadelphia, en stuurt beelden daarvan rond via gehackte computerservers. De Amerikaanse president, die voor verkiezingen staat, maakt zich terecht ernstige zorgen. Behalve de FBI worden tegen de terroristen ook de springstoffenexperts van de NSC tegen de amokmakende terroristen ingezet. Naast groepsleider Adam Nexe raakt ook ex-lid Elisha A. Baekinski (ooit in dienst van de Russische Spetsnaz, maar na acties in Afghanistan en Tsjetsjenië gedeserteerd en uiteindelijk bij NSC terechtgekomen) via een mislukte ontvoering bij de zaak betrokken. Elisha is bij een eerdere aanslag ernstig verminkt geraakt aan de rechterkant van haar gezicht en verloor ook 'het gebruik van een oor'. Maar zij is nog in staat tot indrukwekkende acties, die sterk doen denken aan die van de straatagent John McClane *(Die Hard)* en federaal agent Jack Bauer *(24)*. Verder blijkt dat er 'iets' is gebeurd tussen Adam en Elisha. De acties zijn realistisch in beeld gebracht in dit nogal rommelige en clichématige verhaal dat zal worden vervolgd in *Reign 2: Tweede kans*.

Scenarioschrijver **Téhy** (pseudoniem van **Thierry Terrasson**) werkte eerder mee aan enkele humorstrips en aan de series *De parasiet* en *Yiu* waaraan ook tekenaar **Vincent Cara** (**Vax**) meewerkte. DR

Reign 1: Day One

Téhy & Cara
Medusa 2011
ISBN 978-94-6157-012-3
Prijs €6,95
48 pagina's
Kleur (sk)

ADVERTENTIE

De geboorte van Fokke & Sukke

Jean-Marc van Tol vertelt in dit eerste deel van *Opkomst en ondergang van Fokke & Sukke* hoe de vriendschap tussen drie studenten uitmondt in de schepping van het vermaarde cartoonduo. De ontstaansgeschiedenis bestrijkt de periode 1991-1994, vanaf het moment dat Bastiaan Geleijnse in de pilsenerclub 'De Engelse Reet' aan Van Tol voorstelt om samen een strip te maken tot en met de publicatie van de eerste *Fokke & Sukke*-cartoon.

Prelude toont, naast de strippogingen die aan Fokke & Sukke vooraf gingen, de verschillende stadia waarin het duo werd bedacht. Tijdens hun pogingen om hun geesteskind gepubliceerd te krijgen zien we Reid, Geleijnse en Van Tol veelvuldig door Amsterdam fietsen. De stad waar de makers toen studeerden speelt een prominente rol in het verhaal, evenals een aantal 'bekende' Amsterdammers. De meesten hebben de strip ook gelezen en voorzien deze achter in het boek van commentaren (referenties). Ook leren we wat er van hen terecht is gekomen.

De verschillende hoofdstukken van de strip worden afgewisseld met nooit gepubliceerde schetsen en fotomateriaal van Van Tol. *Prelude* is een met veel humor opgetekend en prettig geprijsd boek.

Binnenkort volgt deel 2: *Harmonie*. BP

Opkomst en ondergang van Fokke & Sukke 1: Prelude

Van Tol
Catullus 2011
ISBN 978-90-7875-329-2
Prijs: €11,95
112 pagina's
Zwart/wit (sk)

Manga in razende tempo

In het eerste deel van de mangastrip *Liar Game* dreigt het naïeve meisje Nao Kanzaki te worden vermorzeld door de immorele regels van een dubieus spel. Haar deelname aan het Liar Game Tournament wordt onherroepelijk als zij het ongevraagd ontvangen werkpakket opent. Tot haar verbijstering bevat het pakket 100 miljoen yen, een bedrag dat kan worden verdubbeld als zij een tegenstander weet te beroven. Echter, als haar inzet wordt gestolen, veroorzaakt dat een schuld aan de organisatie. Door haar goedgelovigheid raakt zij al snel haar kapitaal kwijt. In haar wanhoop zoekt zij steun bij een professionele zwendelaar.

Het drukke semi-realistische tekenwerk van **Shinobu Kaitani** sluit naadloos aan bij het razende tempo van het zich op een niveau afspelende verhaal dat inzicht wil geven in de normen en waarden in een wereld van list en bedrog. Hoe ver willen personen gaan als er wordt gerammeld met de geldbuidel. Het verhaal heeft een open einde. RB

Liar Game 1

Kaitani
Kana 2010
ISBN 978-90-6334-806-9
Prijs €8,50
224 pagina's
Zwart/wit (sk)

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Proletarische ruimtevaart boeiend verbeeld

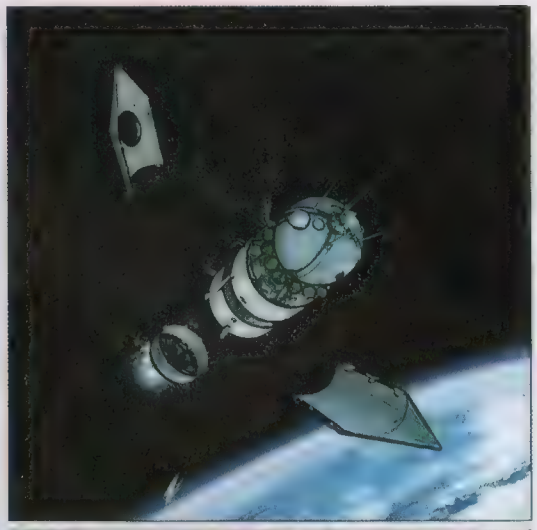

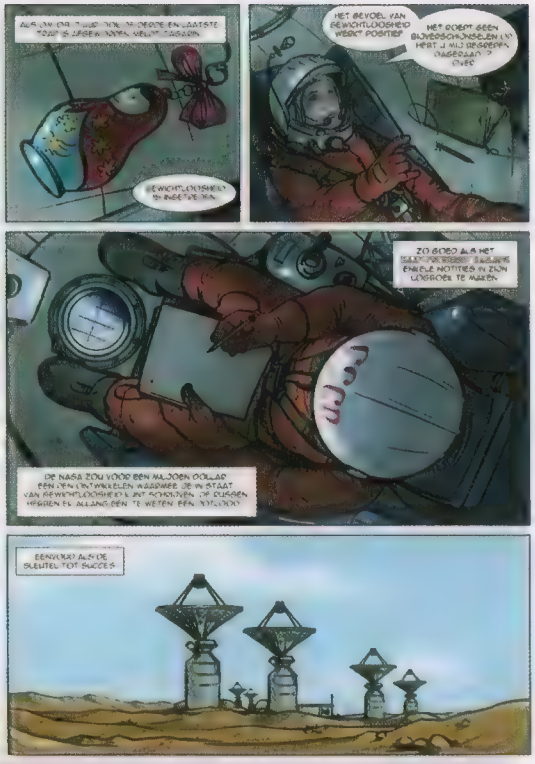
HET GEVOEL VAN GEWICHTLOOSHEID WERKT POSITIEF
HET ZOEKT GEEN BIJVOEGSCHAKELEN LIJ HEFT U NIU UITSPREKEN DAGBOEKJE? OVEC
ZO GOED ALS HET KAN TOT SCHRIJVEN EINDELIJK NOTITIES IN ZIJN LOGBOEK TE MAKEN
DE NASA ZOU VOOR EEN MILJOEN DOLLAR EEN PEN ONTWIKKELEN WAARMEE JE IN STAAT VAN GEWICHTLOOSHEID UIT KOMEN OP CIJFERS HEBBEN EN MILJARDEN TE WETEN EEN POTLOOD

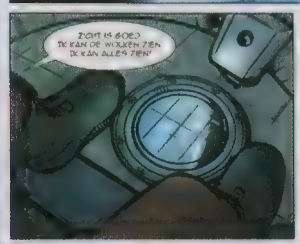

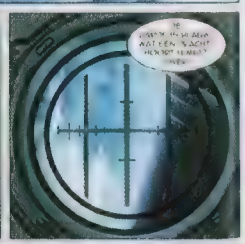

Gagarin – Het grootste avontuur van de mensheid

Scheers & Garcia
Lebowski 2011
ISBN 978-90-488-0985-1
Prijs: €17,50
128 pagina's
Kleur (sk)

Op dinsdag 12 april verscheen bij uitgeverij Lebowski *Gagarin – Het grootste avontuur van de mensheid*, een grafische roman naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van de eerste mens in de ruimte. Kosmonaut Joeri Gagarin maakte op 12 april 1961 met de Vostok 1 in 108 minuten een baan om de aarde.

Gagarin geeft in de strip een gedetailleerd verslag van de opmaat naar en het verloop van dit ruimte-avontuur. Achtergrondmotieven, selectie en training worden uitgebreid in beeld gebracht, evenals de ruimtereis en de turbulente jaren erna.

Joeri Gagarin werd uitverkoren om de eerste bemande ruimtereis te maken, omdat hij in de ogen van partijleider Nikita Chroesjtsjov de ideale boerenzoon was. Zijn viervoetige voorganger, het hondje Laika had eveneens een proletarische achtergrond.

De basis voor *Gagarin* werd gelegd in 2001 toen journalist **Rob van Scheers** een reis ondernam langs de voornaamste locaties (Moskou, ruimtebasis Baikonoer in Kazachstan) uit het Russische ruimtevaartprogramma. Op basis van minutieus achtergrondonderzoek, waar veel onbekende feiten uit voortkwamen, schreef hij het scenario. **Gustavo Garcia** nam de tekeningen voor zijn rekening. Deze geven een goed sfeerbeeld van de Sovjet-Unie tijdens de Koude Oorlog. Het geheel maakt *Gagarin – Het grootste avontuur van de mensheid* tot een boeiende beeldroman. BP

Cartoons waar je kwaad van wordt

De as van het kwaad

Abttoy
Xtra 2011
ISBN 978-94-97059-07-0
Prijs E12,50
104 pagina's
Zwart/wit (sk)

Moet je om cartoons kunnen lachen? Nee, vindt tekenaar **Abttoy** kennelijk. Hij tekent om het kwaad, in zijn geval de islam, te ontmaskeren. Moslims in zijn tekeningen zijn baarden met grote kromme neuzen, hun al dan niet bevallige, onderdrukte vrouwen lopen in burka, al zijn die dan soms doorschijnend. Op het omslag van *De as van het kwaad* staat Geert Wilders, als Vrijheidsbeeld, maar met zijn rechterarm schuin omhoog. Wilders is gehuld in een stralenkrans. *Dutch Dream*, is de titel van deze cartoon. Abttoy prikkelt niet, hij waarschuwt. Er moet iets gebeuren anders nemen de salafisten de boel over in Nederland. Dan zegt Willem Alexander in 2025 tegen zijn bezoek dat zijn vrouw zo gelukkig is sinds ze een hoofddoek draagt. Allah is groot, antwoordt de imam bij de Haagse salafistische As-Soennah moskee. Hij hoeft het koninklijk paar alleen nog maar de taal te leren, want Allah spreekt Arabisch. Van dik hout is het makkelijk planken zagen. Abttoy bewijst het keer op keer. De cartoonist is grof en plat in zijn keuzes. Geen moslim deugt volgens Abttoy. De baarden en burkadragers natuurlijk niet. Maar ook alle anderen moeten het ontgelden. Zij zijn de marionetten van de Marokkaanse overheid, vullen de zakken van moslims of zijn windbuil in de pooier-/poldermoskee. De Rotterdamse burgemeester Aboutaleb draagt stralend de parasol boven een langgerokte, gehoofddoekte vrouw (Maxima?) op een ezel. PvdA-Tweede Kamerlid Marcouch zit 'hypocriet' in een bootje op de Gay Parade.

Op het achterplat typeert Jos Collignon de tekeningen van Abttoy als verbeten. Over zijn vorige boek *Berber* schreef de uitgever dat Abttoy 'humor ziet als het wapen bij uitstek tegen extremisten die de islam misbruiken en vóór vrijheid en verlichting'. Nu staat achterop dat de tekenaar ook Nederlandse politici op de hak neemt. Dat klopt niet. Abttoy geeft ze een trap in het gezicht. EvdH

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! kopen!
!!! middenmoot
!! mwâh
! kastvulling
... door 't putje

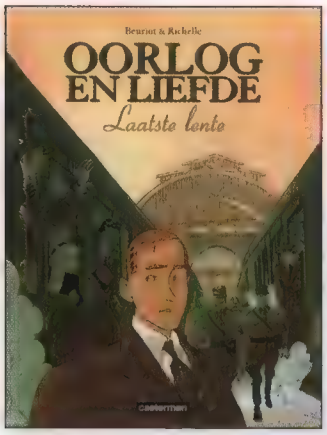

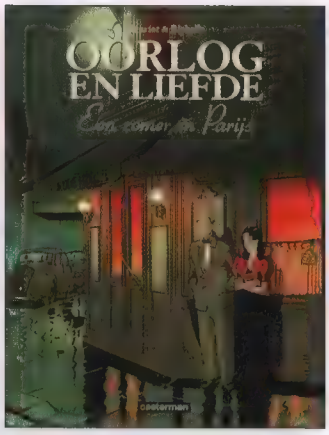

Gevoelig en indrukwekkend

Oorlog en liefde is een literaire liefdesgeschiedenis. Het gevoelige scenario van **Philippe Richelle** *(Bankgeheimen, Achter de schermen van de macht)* is verzorgd uitgewerkt door **Jean-Michel Beurlot**. Het eerste deel gaat over de onbezorgde schooljaren van de bijna achttienjarige Martin Mahner. Hij groeit op in een middenklassegezin. Zijn vader is een bekrompen, omhooggeklommen leraar, zo'n type dat thuis nooit wordt tegengesproken. Op een dag komt er een joodse gezin tegenover hen wonen. Martin is zeer onder de indruk van dochter Katarina.

Oorlog en liefde 1: Laatste lente
Oorlog en liefde 2: Een zomer in Parijs

Beuriot & Richelle
Casterman 2010
ISBN 978-90-303-6432-0
ISBN 978-90-303-6433-7
Prijs €14,50
88/56 pagina's
Kleur (hk)

Op de achtergrond zie je intussen de maatschappij veranderen. Er verschijnen steeds meer bruinhemden op straat en de pesterijen aan het adres van joden en communisten nemen in omvang en hevigheid toe. De ouders van, de naar Parijs gestuurde, Katarina plegen zelfmoord. In deel 2 heeft Martin in 1938 Duitsland verlaten om, tot ongenoegen van zijn ouders, in Parijs aan een doctoraalscriptie te werken. Hij neemt weer contact op met Katarina, die hij sinds 1933 niet meer heeft gezien. Maar dan verklaren Frankrijk en Groot-Brittannië Duitsland de oorlog na de inval in Polen in 1939 en moet Martin weer terug naar de Heimat.
Deze eerste twee delen beschrijven naast een liefdesgeschiedenis op een indrukwekkende wijze vanuit Duits perspectief, ook het opkomende nazisme en de opmaat tot de Tweede Wereldoorlog. BP

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Voor strips, boeken, originele tekeningen, autofolders, stripverzamelobjecten en veel meer kijk je op www.profbarabas.nl
Nu vele Suske en Wiske-items in onze webwinkel!
-MALI-
Prof Barabas
Met spoed gezocht: mooie stripverzameling. Barabas biedt u een eerlijke en goede prijs!! Mail ons op info@profbarabas.nl of bel 06-16110888

Yendor
STRIPWINKEL
Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel 010 - 433 17 10
YendorStrips
www.yendor.nl

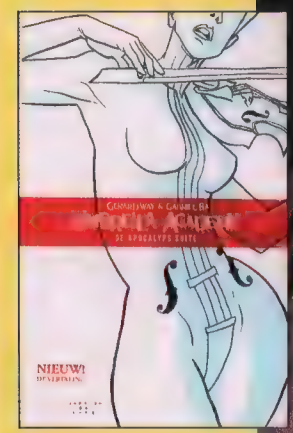

Grimmiger dan doorsnee superhelden comic

Umbrella Academy verscheen oorspronkelijk in Amerika in 2007. Nu is er een Nederlandstalige versie: een puntgave uitgave, inclusief voorwoord, studieschetsen, twee korte verhalen en een nawoord. *Umbrella Academy* is al jaren een grote hit, won een Eisner Award in 2008 en kreeg een schare enthousiaste fans. Scenarist **Gerard Way**, leadzanger van de rockband My Chemical Romance, schept met de serie een eigen universum die een stevige poot heeft in de wereld van superhelden zoals X-Men. Ways versie van een groep superhelden is echter zwarter, grimmiger en surrealistischer van aard dan de doorsnee belevenissen van het superheldenvolk.
Op een onbepaald tijdstip in de geschiedenis worden er 43 kinderen onder geheimzinnige omstandigheden geboren waarvan er uiteindelijk 7 overleven. Ze worden geadopteerd door de excentrieke miljonair en wetenschapper Reginald Hargreeves. Hij wil dat deze uitverkoren kinderen de wereld redden van alle misdaad en terreur. Hargreeves traint de kinderen jarenlang tot ze een onverslaanbaar, cynisch en genadeloos team vormen met ongekende krachten. Na zijn dood valt de surrogaatfamilie met uiteenlopende types als Space, Kraken, Seance, Rumor, Vanya, Boy en chimp Pogo uiteen. De liefdeloze jeugd brengt de verbitterde en geïsoleerde Yanya zo ver dat ze de wereld wil vernietigen. Haar vernietigende instrument is de viool in het *orkest der verdammten*. De rest van de voormalige Academy komt bijeen om deze apocalyps te voorkomen. **Gabriel Bá**'s tekenstijl, die vloeiend en plastisch is, brengt wat lucht in het zwarte scenario. Zijn geweldsscènes zijn *over the top* als de hersenen en ingewanden ons om de oren vliegen maar het meeste is treffend in beeld gebracht. Benieuwd of deel 2 dit gaat overtreffen. JdL

Umbrella Academy 1: De apocalyps suite

Way & Bá
Vliegende Hollander 2010
ISBN 978-90-495-0071-9
Prijs € 17,50
172 pagina's
Kleur (sk)

Moordonderzoek of oorlogsaanklacht?

Eerste aanklacht is het begin van een drieluik. Aan het eind van de zomer van 1914, als de Eerste Wereldoorlog een aanvang heeft genomen, zijn de vruchtbare akkers in de streek tussen Reims en Verdun omgeploegd tot loopgraven. Een ramp voor de boeren maar een goudmijn voor de plaatselijke horeca. Deze krijgt horden soldaten over de vloer, die zich op weg naar het front moed in willen drinken. En de overlevenden komen langs om de doorstane verschrikkingen een plaats te geven.
In dit decor speelt een onderzoek naar de moordenaar(s) van drie jonge vrouwen. Op hun lichamen wordt in alle gevallen een, door de dader geschreven, brief aangetroffen. Om een voorbeeld te stellen is er reeds een vermeende schuldige gefusilleerd. Luitenant Roland Vialatte is belast met het moordonderzoek. Omdat de lichamen van twee van de slachtoffers, een dienster en een verpleegster, in de loopgraven zijn aangetroffen gaat Vialatte ter plekke op onderzoek.
De rauwe werkelijkheid van Moeder Oorlog is door tekenaar **Maël** op een geloofwaardige manier in beeld gebracht. De lucht van vuil en modder knalt uit de plaatjes. Het scenario van **Kris** hinkt vooralsnog op twee gedachten. Gaat het om een weergave van de harde werkelijkheid van de oorlog of heeft het moordonderzoek prioriteit? Wordt vervolgd in de komende twee delen. BP

Moeder Oorlog 1: Eerste aanklacht

Kris & Maël
Daedalus 2010
ISBN 978-90-8810-177-9
Prijs € 19,95
64 pagina's
Kleur (hk)

Milan K. 1:
Overleven tot
elke prijs

Corentin & Timel
Medusa 2011
ISBN 978-94-
6157-010-9
Prijs €6,95
56 pagina's
Kleur (sk)

Boeiend kat en muisspel

In **Milan K.** volgen we het jonge en onstuimige leven van Mikhail Khodorov. Als zoon van een op dubieuze gronden vastgezette steenrijke Russische oligarch, moet hij net als zijn stiefmoeder en halfbroertje en -zusjes vrezen voor het bewind van hoge regeringsfunctionarissen.
Na een verblijf in Londen belandt hij uiteindelijk met een nieuwe identiteit in Los Angeles. Als de Russische geheime dienst hem ook daar traceert begint het kat en muisspelletje opnieuw.
Auteur **Sam Trimel** weet een vlotte verhaallijn aan te brengen zonder oppervlakkig te worden. Zoals het een goed actie- en avonturenverhaal betaamt, ontsnapt de hoofdpersoon enkele malen aan de dood maar ongeloofwaardig wordt het nooit. Mikhail blijkt dan ook geen verwend rijkeluiszoontje maar sympathiek, gevoelig en al een leven lang voorbereid om zich uit moeilijke en zelfs levensbedreigende situaties te redden.
Met het tekenwerk van **Rouge Corentin** is niets mis; de stijl die we ook kennen van *Alfa* en andere *Derde Stroming*-series van Lombard is prima te verteren. De personages worden zonder veel opsmuk in beeld gebracht en de actie is rechttoe rechtaan.
TdK

ADVERTENTIE

Niet te filmen!

Eindelijk is de meesterlijke krantenstrip van Jan Blokker en Rupert van der Linden in boekvorm verkrijgbaar.
Kwaliteit verjaart duidelijk niet.
Alle tekst is speciaal voor deze boekuitgave opnieuw gezet.

Nu te koop voor
€12,95

Ook gesigneerd verkrijgbaar via
www.stripstift.nl

ADVERTENTIE

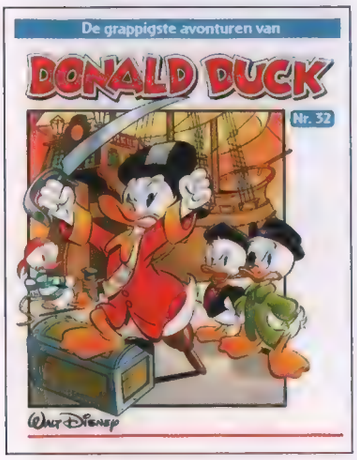

Kwick, Kweck en Kwack vormen hoogtepunt

Was de reeks *De grappigste avonturen van Donald Duck* vooral opgehangen aan tekenaars, sinds het 31e album worden ook de scenaristen exclusief in de schijnwerpers gezet. Na Jan Kruse in deel 31 is deel 32 gewijd aan het werk van **Evert Geradts** (1943). Hij levert al sinds 1982 scenario's en uitgebreide schetsen aan de Nederlandse *Donald Duck*-redactie. In deze bundel is hiervan een selectie opgenomen met als tekenaars **Ben Verhagen**, **Mau Heymans**, **José Colomer Fonts**, **Fred Milton**, **Sander Gulien**, **Mark de Jonge**, **Lopez** en **Bas Heymans**.

Geradts, die vooral bekend staat om zijn undergroundwerk in *Hitweek/Aloha* en *Tante Leny presenteert!* en de jeugdstrip *De 'Alsjemaar Bekend' band* (*Eppo*), is een bewonderaar van het werk van Carl Barks. Dat blijkt ook uit zijn eigen *Duck*-verhalen. Met name het verhaal *Het geld van Deckselsen Duck* uit 1992, met tekenwerk van Ben Verhagen, is daarvan een typerend voorbeeld: een uitgesponnen en met veel humor en detail verteld piratenavontuur dat heen en weer schiet in de tijd. Erg geslaagd zijn ook de bozig neergezette piraatjes Kwick, Kweck en Kwack.

Het album opent met dat verhaal en dit is dan ook meteen het hoogtepunt. Dat is jammer, al is het geen straf om de verhalen die daarop volgen ook nog te lezen. Zo is *Recht en krom* (1990) met tekeningen van Mau Heymans over een heroïsche kromme munt bij voorbeeld pure slapstick. Maar het klassiek-hoge niveau van het openingsverhaal wordt niet meer gehaald. Al hoort hierbij de kanttekening dat Geradts voor dit scenario met 25 pagina's alle ruimte kreeg. *Het geld van Deckselsen Duck* was oorspronkelijk een vervolgverhaal in twee nummers van *Donald Duck*. RS

De grappigste avonturen van Donald Duck 32

Geradts
Sanoma 2011
ISBN 978-90-8574-776-5
Prijs €4,95
96 pagina's
Kleur (sk)

Op de automatische piloot

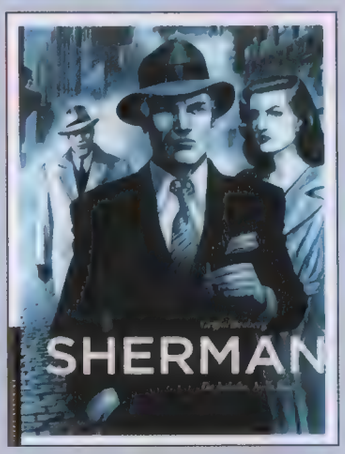

De nieuwe serie *Sherman* draait om het bekende liedje van een zoon van een steenarme immigrant die de personificatie wordt van de Amerikaanse droom. Hij moet zijn vader, die vermoord wordt op straat, beloven een bloedlijn voort te brengen die het tot president weet te schoppen. Vervolgens leert hij op straat te overleven, ontmoet een rijke dame en bouwt aan een imperium. Het verhaal begint in de jaren 1950 en krijgt flashbacks doordat Jay Sherman zijn levensverhaal vertelt aan een agente, die de opdracht krijgt hem te beschermen. Zijn zoon die op het punt stond verkozen te worden tot president is zojuist neergeschoten. Door de jaren heen heeft Sherman vele vijanden gemaakt en nu is het van belang erachter te komen wie zó'n wraak koestert om hem alles af te nemen wat hem lief is.

Het lijkt erop alsof **Stephen Desberg** al jaren geen inspiratie meer heeft. Hij heeft goede series op zijn naam staan waaronder *Ster van de woestijn* en *Schorpioen*, maar met *Spervuur* en een draak van een serie als *Empire USA* zit hij in een neerwaartse spiraal. Ook *Sherman* valt tegen. Dit eerste deel zit niet alleen vol met clichés, zoals we al kennen uit *The Godfather* en het verhaal van de Kennedy 's, maar er zitten ook hiaten in het script en dat komt de logica niet ten goede. Als jochie vermoordt Sherman ene Ramsey die achter de moord op zijn vader zou zitten, maar die connectie blijkt nergens in het verhaal. Een stel corrupte agenten heeft het op hem gemunt, ook weer niet geloofwaardig, en de ontmoeting met zijn toekomstige vrouw is geheel uit de lucht gegrepen.

Griffo maakt op zijn beurt een rommelige indruk en tekent op de automatische piloot. Ook zo iets vreselijks is om echte foto-'s te gebruiken voor de film in de bioscoop en de billboards. Maar goed, misschien dat de komende vijf delen het verhaal nog recht kunnen trekken. MvM

Sherman 1. De belofte. New York

Griffo & Desberg
Lombard 2011
ISBN 978-90-5581-727-6
Prijs €6,50
48 pagina's
Kleur (sk)

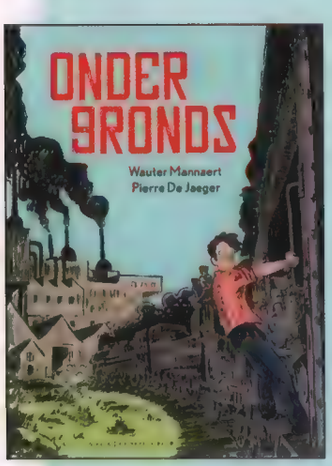

Avontuur dooft uit als frats

Het zwart/wit-fantasy-avontuur *Ondergronds* is het eerste lange stripverhaal van tekenaar **Wauter Mannaert** en scenarist **Pierre de Jaeger**. Mannaert studeerde animatiefilm aan Sint-Lukas in Brussel en verwierf bekendheid met zijn tot muziekinstrumenten omgebouwde gameboys.

De Jaeger studeerde journalistiek en scenarioschrijven, speelde in experimentele muziekgroepen en schrijft fictie voor korte films en strips. Samen publiceerden ze eerder korte verhalen, onder andere in het tijdschrift *Focus Knack*.

In *Ondergronds* verwerft muziekinstrumentenmaker Harold Stanton tijdens de crisis in de Verenigde Staten van de jaren 1930 een baantje in de fabriek voor huishoudelijke artikelen van de excentrieke kapitalist T.A. Dorgan. Harold ontdekt dat zich onder de fabriek een alternatieve gemeenschap heeft gevestigd in een eeuwenoud tunnelnetwerk. Daar proberen zij de crisis te overleven. Harold raakt bevriend met Mathilde en gaat uiteindelijk, net als de neef van de fabriekseigenaar, op zoek naar een oersoep, 'de materie van de goden', die zich ergens in het ondergrondse gangenstelsel moet bevinden.

In interviews vertelt Mannaert over de inspiratiebronnen voor hun verhaal: fictie en non-fictie uit de crisisjaren zoals de avonturenstrips van pionier Roy Crane en van Rube Godberg, de populaire pulpmagazines, de excentrieke industriebaronnen uit die periode, maar ook de animatiestudio van Fleisher, de industriële vormgeving en de kostuums van Bauhauskunstenaar Oskar Schlemmer.

Mannaert en De Jaeger hadden zich in hun in vrolijke vaart vertelde en zwierig getekende verhaal beter wat kunnen beperken met het opzichtig tentoonstellen van hun inspiratiebronnen: het avontuur, dat toch tamelijk 'serieus' begint, zwabbert uiteindelijk naar te veel kanten en in het laatste deel vormen de absurde en ongeloofwaardige ontwikkelingen een stijlbreuk die een fikse teleurstelling veroorzaakt. DR

Ondergronds

Mannaert & De Jaeger
Oog & Blik/Bezige Bij 2011
ISBN 978-90-5492-996-3
Prijs €19.90
104 pagina's
Zwart/wit (sk)

TOPTITELS NU VERKRIJGBAAR ALS SOFTCOVER

€ 7,95
PER DEEL

BOVEN DE WOLKEN 1 & 2

REEKS COMPLEET

MERLIJN - DE INITIATIE-CYCLUS 1 & 2

MEERDERE DELEN IN VOOR-BEREIDING

OKKO - DE CYCLUS VAN HET WATER 1 & 2

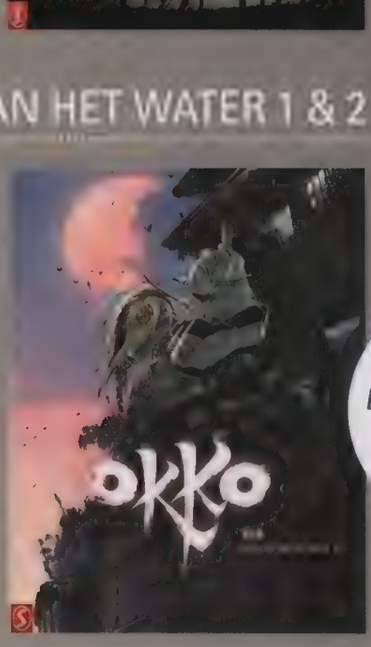

MEERDERE DELEN IN VOOR-BEREIDING

BEKENDE KWALITEIT VOOR EEN ZACHTE PRIJS

VERKRIJGBAAR IN DE BETERE BOEKHANDEL EN STRIPSPECIAALZAAK

WWW.SILVESTERSTRIPS.NL

SILVESTER
20 JAAR

→ AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN **AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR **POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM**

- ***t/m 19 juni 2011*** *Expo 'Esther Verkest – Roodheidswaanzin', van Kim Duchateau, Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***t/m 25 september 2011*** *Expo 'Nero, Joeri Gagrin en andere ruimtereizigers', Marc Sleen Museum, Zandstraat 33-35, Brussel, België, info: www.marc-sleen.be*
- ***t/m 30 september 2011*** *Expo 'Terecht of onterecht', van Jesse van Muylwijck, Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 71, Groningen, info: www.stripmuseum.nl*
- ***t/m 2 oktober 2011*** *Expo 'Het Publiart-avontuur – En toen ontdekte reclame de strip', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***t/m 30 oktober 2011*** *Expo 'Suske en Wiske – De tomeloze tijdreizigers', Museum Coda, Vosselmanstraat 299, Apeldoorn, info: www.coda-apeldoorn.nl*
- ***14 juni 2011 t/m 15 januari 2012*** *Expo 'Bob de Moor en de zee', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***20 augustus 2011*** *13e Kamper Stripspektakel, Oudestraat/Van Heutszplein, Kampen, info: www.kamper-stripspektakel.nl*
- ***27 t/m 28 augustus 2011*** *26e Brabants Stripspektakel, Health- en Sportclub Valkencourt, Pastoor Heerkensdreef 15, Valkenswaard, info: www.brabantsstripspektakel.nl*
- ***9 t/m 11 september 2011*** *Stripfestival Breda, Breda, info: www.stripbeursbreda.nl*
- ***9 t/m 11 december 2011*** *Strip Turnhout, De Warande, Turnhout, België, info: www.stripturnhout.be*
- ***28 maart t/m 1 april 2012*** *Holland Animation Film Festival, Utrecht, info: www.haff.nl*

Expositie over Nederlandse rechtspraak in Groningen

In het Nederlands Stripmuseum in Groningen is nog tot en met 30 september de tentoonstelling *Terecht of onterecht* te bezoeken. Zoals de titel al doet vermoeden is de expositie geheel gewijd aan de rechtspraak in Nederland. Hoofdfiguur is Nederlands bekendste striprechter, kortweg *De rechter* geheten, van tekenaar Jesse van Muylwijck. *De rechter*, die al meer dan vijftien jaar zijn beschouwende en komische blik werpt op actuele onderwerpen binnen de wereld van rechters, advocaten, baliemedewerkers en officieren van justitie, leidt de bezoeker op interactieve wijze door de expositie. Er is uitleg over de spelregels van Nederlandse rechtspraak en we krijgen een kijkje in de rechtszaal. Allerlei soorten rechtbankgevallen worden daarbij behandeld: van (zware) criminaliteit tot aan echtscheidingen, verkeersongevallen en erfrechtzaken. Elk onderwerp heeft zijn eigen kamer die voorzien is van een balie waarbij de bezoekers – uiteraard geplaatst in een beklaagdenbankje – het gesprek kunnen aangaan met *De rechter*. Behalve veroordeeld worden – zekerheid over boeteloos het pand kunnen verlaten wordt niet gegeven – kan de bezoeker ook rechtspreken. Daarvoor krijgt hij van dezelfde rechter dilemma's voorgeschoteld waarover een oordeel moet worden geveld. Vanzelfsprekend heeft *De rechter* zelf het laatste woord.

Ter gelegenheid van de tentoonstelling verschijnt het gelijknamige boek *Terecht of onterecht* van rechtbankverslaggever Rob Zijlstra met daarin een selectie van de beste *De rechter*-strips van Van Muylwijck die al weer jaren in Canada woonachtig is en in 2010 nog de Stripschapprijs won. Of er ook nog gastoptredens zijn van andere bekende striprechters – te denken valt aan de legendarische rechter uit *Lucky Luke* of *Rechter Tie* van Robert van Gulik met tekeningen van Frits Kloezeman – wordt niet gemeld. TdK

Meer info: zie agenda.

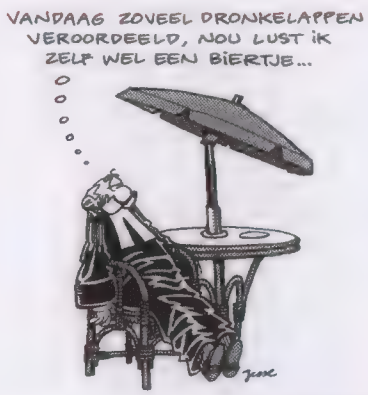

ADVERTENTIE

→ WINNEN

Bij uitgeverij Lebowski verscheen kortgeleden de strip ***Gagarin – Het grootste avontuur van de mensheid***. En dat is niet toevallig, want het is dit jaar vijftig jaar geleden dat de Russische kosmonaut in de ruimte verbleef.
In samenwerking met de uitgever geeft *Stripschrift* vijf exemplaren van het boek cadeau. Daarvoor lezen wij graag een zelf bedacht antwoord op de volgende vraag:

Wat zei Gagarin als eerste tegen zijn vrouw nadat hij was teruggekeerd op aarde?

Stuur het antwoord vóór 1 juli 2011 naar

Gagarin-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar winnen@stripschrift.nl

De vijf leukste antwoorden worden beloond. De aller-allerleukste krijgt zelfs een door de beide auteurs gesigneerd exemplaar!
De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet. Het moet wel leuk blijven.

→ HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

De posterijen van de Verenigde Staten hadden in 1995 al op indrukwekkende wijze eer bewezen aan krantenstrips met een prachtig vel zegels van 24 verschillende klassieke series (zie *Stripschrift 380*). Vijf 'klassiekers' schitterden echter door afwezigheid: *Flippie Flink*, *Casper en Hobbes*, *Archie*, *Garfield* en *Dennis de Bengel*. Vorig jaar juli is dat een beetje rechtgezet met een kleine serie van vijf zegels. Wellicht ben ik een zeurpiet, maar ik had ze in 1995 toch liever in dat blok met onder andere *Popeye*, *Dick Tracy* en *Flash Gordon* gezien. HW

Land van herkomst: Verenigde Staten
Jaar van uitgifte: 2010
Cataloguswaarde: $0,44 per stuk

ADVERTENTIE

Wist je... dat er al 24 STRIP PARELS zijn verschenen ?!

www.stripstift.nl

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN, FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

> WAARHEEN?

Uitgeverij **De Vliegende Hollander** stopt al na een kleine twee jaar met haar stripfonds. De uitgever ontving veel applaus voor de uitgave van aanvankelijk Amerikaanse strips (ondermeer *Watchmen*, *Sin City*, *Fables*, *Hellboy*, *Losers* en *Y: The Last Man*), maar bracht ook drie fraaie bundels met werk van 'onze eigen' Theo van den Boogaard. Klaarblijkelijk kon men van applaus alleen niet leven want de stekker is er inmiddels grotendeels uitgetrokken. Enkele *one-shots* verhuizen naar uitgeverij Lebowski, maar voor het verdere vervolg op het leeuwendeel aan titels is de lezer voorlopig waarschijnlijk aangewezen op de oorspronkelijke Amerikaanse edities.

In september meldt zich een nieuwe verrassende uitgever aan het stripfront. Het Belgische **Vlaamse Onafhankelijke Stripgilde**, waarbij tientallen Vlaamse stripauteurs zijn aangesloten, gaat een viertal strips zelf uitgeven. De insteek is daarbij een aantal partijen zoals de distributeur over te slaan om zo tot een hogere winstmarge voor de auteurs in kwestie te komen. Dat ook het risico hoger is als onverhoopt de albums niet verkocht raken is een van te voren afgesproken zaak met de auteurs, zo meldt voorzitter Marc Verhaegen. Allereerst verschijnt van Steven Dupré zijn 250 pagina's tellende eerste deel van *Midgard*, een album dat meteen maar met twee verschillende omslagen èn titels (*De aanval* en *De inval*), verschijnt. Van het duo Kristof Spaey en Marc Legendre verschijnt een herdruk van de strip *Misschien/ Nooit* in twee losse delen; eerder bij Oogachtend gebundeld uitgebracht. Aansluitend verschijnt nog dit jaar deel 3 van de trilogie, met de titel *Ooit*.

Jeroen Funke van het stripcollectief Lamelos heeft de Jan Hanlo Essayprijs voor het beste stripessay gewonnen (€1500). Bij deze tweejaarlijkse literaire prijzen was er dit keer voor het eerst ruimte voor een prijs voor essays die gebruik maken van beeld, geluid en andere audiovisuele uitingen. Omdat het accent dit jaar op de strip lag werd *Spruitjes, bier, leverworst* van Funke als winnaar gekozen door de jury.

Op 23 juli sluit stripwinkel Stripsmagazijn in Hilversum haar deuren. Eigenaar Koen van Heijst houdt het dan na 5 ½ jaar voor gezien. Stripsmagazijn gaat zich richten op het internet en de handel op beurzen en markten. Van Heijst geeft desgevraagd aan dat de plussen die horen bij het runnen van een winkel niet opwegen tegen de tijd en het geld dat erin gaan zitten. Eerder stopte hij al met de verkoop van zo goed als alle nieuwe strips. Hij beschikt over een opslagruimte waar zijn grote winkelvoorraad een plek zal krijgen.
Om zo min mogelijk te hoeven verhuizen wordt een belangrijk gedeelte van de strips, originelen, beeldjes, grote luxe uitgaven en posters aangeboden tegen kortingen variërend van 20%-50%. Ook zal een deel ter veiling worden aangeboden in het najaar bij veilinghuis Zwiggelaar Auctions. De winkel van Stripsmagazijn is geopend op woensdag t/m zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur en nu nog te vinden aan de Bussumer-straat 51. Via *www.stripsmagazijn.nl* is een groot deel van de collectie op het internet te raadplegen.

Peter Pontiac wint de Marten Toonderprijs 2011. Deze oeuvreprijs, vorig jaar voor het eerst toebedeeld aan Jan Kruis, wordt uitgereikt door het fonds BKBV (Beeldende Kunsten Vormgeving en Bouwkunst) en is goed voor €25.000 en een tentoonstelling in het Graphic Design museum in Breda. De prijs wordt uitgereikt op vrijdag 9 september tijdens het stripfestival van Breda; ook de expo wordt die dag geopend.

ADVERTENTIE

Peter Pontiac, echte naam Peter Pollmann, tekent al vanaf begin jaren 1970 en maakte naam in de undergroundwereld. Hij publiceerde strips en illustraties in vele bladen waaronder *Aloha*, *Tante Leny presenteert*, *Modern papier*, *Oor* en in kranten zoals *NRC Handelsblad* en *De Volkskrant*. Veel van zijn werk werd in de jaren 1990 heruitgegeven in de reeks *Pontiac Review*. De jury roemt Pontiac vooral om zijn grafische roman *Kraut* waarin hij over de verdwijning van zijn vader op Curaçao vertelt en tekent. Met dit boek combineert hij op vernieuwende wijze schrijver- en kunstenaarschap. Pontiac won eerder in 1997 de Stripschapprijs en in 1998 de Professor Pi-illustratorenprijs van de stad Amsterdam. Zijn werk werd onder meer geëxposeerd in Spanje, België, Frankrijk en Brazilië. Uitgeverij Oog en Blik, voor wie hij de lettering verzorgde van de Nederlandstalige uitgaven van *Maus* (Spiegelman) en *Kafka* (Crumb), brengt rondom de prijsuitreiking een overzichtswerk van al zijn stripuitgaven.

> WAARVOOR?

Een week na zijn 68e verjaardag is scenarioschrijver **Carlos Trillo** op 8 mei tijdens een vakantiebezoek aan Londen plotseling overleden. De Argentijn werd op 1 mei 1943 in Buenos Aires, Argentinië geboren en schreef al op 20-jarige leeftijd zijn eerste verhaal voor het Argentijnse magazine *Patoruzu*. Samen met Horacio Altuna zorgde hij vanaf 1975 twaalf jaar lang voor de strip *El Loco Chávez* in de krant *Clarin* om hem daarna als *El Negro Blanco*, voorzien van tekeningen van Ernesto García Seijas, nog tot 1993 voort te zetten.

Veel van Trillo's werk is ook in het Nederlands vertaald. De bekendste series daarvan zijn *Fulù* (tekeningen Eduardo Risso), *Dragger* (Domingo Madrafina), *Klaartje bij nacht* (Jordi Bernet), *Bird* en *Zachary Holmes* (Juan Bibillo), en *Wilson* (Walter Fahrer). Verder verschenen er nog de nodige *one-shots* zoals *Video inferno*, *Waarom zijn er geen ridders meer?*, *Neferu de kat* en *Anton Blake*.

Zijn scenario voor *La grande arnarque* won in 1999 een belangrijke prijs op het stripfestival van Angoulême.

Eerder verkreeg hij twee keer de Yellow Kid Award tijdens het stripfestival van het Italiaanse Lucca als beste internationale auteur.

STRIPSCHRIFT COLOFON

JAARGANG 44 • NUMMER 3 (416) • JUNI 2011

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Dik Rondeltap, Rik Sanders

Medewerkers
Olav Beemer, Ben Bits, Ruud Booms, Han van Buuren, Daniel Fouss, Dolf Hell, Erik van der Hoeven, Just de Leeuwe, Michel van Merriënboer, Rob van der Nol, Ans Nolten, Bert Post, Gerrit Stapel, Erwin Suvaal, Rudy Vrooman, Harry Wibier

Aan Stripschrift is in 2011 de P. Hans Frankfurther-prijs voor bijzondere verdiensten toegekend.

Omslag
Gerrit Stapel
Hanneke Bons (kleur)

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.

Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €48,00
België €51,00
Other countries €65,00
IBAN NL07 INGB 0009 3475 90
SWIFT/BIC INGBNL2A
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd. De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripstift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie Nederland

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
e uitgever@stripstift.nl
w www.stripstift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Distributie België
Pinceel, Leuven
AMP, Brussel

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen € 1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

STRIPSCHRIFT JAARGANG 43 door Arco van Os

Eindelijk. In de voorgaande overvolle nummers van dit jaar was er tot onze grote spijt èchт geen plek voor, maar hier is hij dan.
In de 43e jaargang verschenen acht reguliere nummers van *Stripschrift*.
Overal waar twee getallen door een 'slash' worden gescheiden staat het eerste getal voor het nummer van *Stripschrift* binnen de 43e jaargang en het tweede voor de pagina in dat nummer waarop het artikel/de recensie een aanvang neemt. Diverse rubrieken – zoals 'Actua', 'En verder...' en 'Heinz Service Spread' – zijn niet in deze index opgenomen.
Op onze website *Stripschrift Online (www.stripschrift.nl)* kan via de databank meer in detail worden gezocht.

ARTIKELEN/INTERVIEWS

5x30+: zie Jong & Frij
Alfred (ps): zie Papagelli, Lionel
Arend *(Van Eijck)* 1/46
Auclair, Claude *(Heltzel/Schouten)* 8/10
Bavel, Rob van *(De Kruijf)* 3/25
Beek, Albert van *(Van Os/Sanders)* 4/20
Beirs, Pat van: zie Betty & Dodge
Betty & Dodge *(Steffers)* 7/36
Blokker, Jan: zie Linden, Rupert van der
Bommel en Tom Poes: zie Beek, Albert van
Bonaccorso, Lelio: zie Peppino Impastato
Brouwer, Frans *(Ribbens)* 3/20
Buckinx, Harry *(Rondeltap)* 7/38
Caju, Thomas Du: zie Betty & Dodge
Cambré, Charel *(Van Gheluwe)* 2/34
Christin, Pierre: zie Ravian
Donald Duck (weekblad) *(Van Eijck)* 1/37
Duga *(Sanders)* 3/34
Dulieu, Jean (ps): zie Dulieu-dossier 11 en Oort, Jan van
Dulieu-dossier 11 *(Wouters)* 8/24
Eppo Stripblad: zie Bavel, Rob van
Ewing, Garen *(Wigmans)* 6/16
Familie Aepebroeck, De: zie Buckinx, Harry
Floch, Adrien *(Schifferstein)* 5/18
Franq, Philippe: zie Largo Winch
Gisbert, Francesc Capdevila *(Sanders)* 2/16
Hamme, Jean van: zie Largo Winch
Havik, De: zie Pellerin, Patrice
Hooft van Huysduynen, Fré: zie Jong & Frij
James Bond *(Thomassen)* 5/10
Jeugdstrips en -tijdschriften *(Sanders)* 7/26
Jong, Dilys de: zie Jong & Frij
Jong & Frij *(Van der Hoeven)* 4/28
Joris Driepinter *(Hell)* 5/17
Julius Chancer: zie Ewing, Garen
Ka, Olivier (ps): zie Karali, Olivier
Karali, Olivier: zie Waarom Pierre dood moest
Ketelbinkie: zie Voo, Jan van der
Ketelbinkie Krant *(Van Eijck)* 1/24
Kleine Zondagsvriend *(Van Eijck)* 1/12
Kruis, Jan *(Van Buuren)* 2/32
Kuifje (weekblad) *(Van Eijck)* 1/16
Largo Winch *(Van Merriënboer)* 8/20
Linden, Rupert van der *(Van Os/Sanders)* 6/36
Marten Toonderprijs: zie Kruis, Jan
Max (ps): zie Gisbert, Francesc Capdevila
Mézières, Jean-Claude: zie Ravian
Mickey Magazine *(Van Eijck)* 1/32
Mr. Van Kwikschoten: zie Linden, Rupert van der
Mulisch, Harry *(Mans)* 7/20
Olidin *(Van Eijck)* 1/49
Ons Volkske *(Van Eijck)* 1/28
Oort, Jan van: zie Dulieu-dossier 11
Padvinders, Verstripte *(Ribbens)* 6/30
Papagelli, Lionel: zie Waarom Pierre dood moest
Parme, Fabrice *(Apeldoorn)* 4/12
Pellerin, Patrice *(Van Merriënboer)* 7/14
Peppino Impastato *(Van der Hoeven)* 3/40
Pipo de clown: zie Voo, Jan van der
Plasterk, Ronald *(Van Os/Sanders)* 2/22
Polen, Strips in *(Sanders)* 3/36
Ravian *(Apeldoorn)* 3/42
Rizzo, Marco: zie Peppino Impastato
Robbedoes: zie Parme, Fabrice
Robbedoes (weekblad) *(Van Eijck)* 1/6
Sfar, Joann *(Van der Hoeven)* 2/28
Simon van de rivier: zie Auclair, Claude
Sjors van de Rebellenclub (weekblad) *(Van Eijck)* 1/42
Skim *(Van der Hoeven)* 7/24
Stripbladen in de jaren 1950 *(Van Eijck)* 1/3
Stripmuren *(Van Buuren)* 5/22
Suske en Wiske Magazine: zie Jeugdstrips en -tijdschriften
Suvaal, Erwin *(Van Os)* 5/28
Tamaki, Jillian: zie Skim
Tamaki, Mariko: zie Skim
Taptoe: zie Jeugdstrips en -tijdschriften
Tina: zie Jeugdstrips en -tijdschriften
Tom Poes Weekblad *(Van Eijck)* 1/20
Tom Tipps: zie Ewing, Garen
Tsjechië en strips *(Mans)* 3/28
Voo, Jan van der *(De Kruijf)* 3/14
Waarom Pierre dood moest *(De Weyer)* 8/30
Ward: zie Suvaal, Erwin

STRIPS/ILLUSTRATIES

Billie Baal, De avonturen van (2 blz.) *(Plasterk)* 8/14
Korte zomer, Een (5 blz.) *(Auclair)* 8/14
Suvaal (¼ blz.) *(Suvaal)* 1-8
Zwaard der waarheid, Het (7 blz.) *(Ewing)* 6/23

RECENSIES: BOEKEN

90 Bekendste boeken voor mensen met haast, De (Lange, Kosmos) *(Sanders)* 3/48
Airborne 44 1: Waar de mannen vallen (Jarbinet, Casterman) *(Ribbens)* 3/47
Airborne 44 2: Morgen zullen wij er niet meer zijn (Jarbinet, Casterman) *(Ribbens)* 3/47
Alfa – Eerste wapenfeiten 1: Vuurdoop (Loutte/Herzet, Lombard) *(Van Merriënboer)* 3/48
Alice in Wonderland (Chauvel/Collette, Daedalus) *(Mans)* 6/44
Anders 1: Lucas (Suvaal/Ritstier, Bee Dee) *(Van der Hoeven)* 2/43
Anne Frank, Het leven van (Jacobson/Colòn, L) *(Post)* 7/40
Appoline (TBC/Morvan, Silvester) *(De Kruijf)* 2/44
Auguria (Nuyten, Silvester) *(Sanders)* 4/32
Barracuda 1: Slaven (Jérémy/Dufaux, Dargaud) *(De Kruijf)* 8/34
Beproeving, De 1: Trips (Perkins/Aguirre-Sacasa/King, L) *(Steffers)* 3/51
Bernard Prince 18: Onheil op de rivier (Hermann/H., Lombard) *(Van Merriënboer)* 7/46
Bijgedachten (Asker, Sherpa) *(Rondeltap)* 4/32
Black Diamond Detective Agency, The (Campbell, First Second) *(Bagchus)* 3/52
Blake & Mortimer 19: De vloek van de dertig zilverlingen 1 (Sterne/De Spiegeleer/Van Hamme, Blake & Mortimer) *(Booms)* 3/50
Blast 1: Vette bast (Larcenet, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Mans)* 8/39
Blauwe pillen (Peeters, Sherpa) *(Van Luyn)* 7/46
Blotch 1: De koning van Parijs (Blutch, Glad IJs) *(Rondeltap)* 2/39
Britten & Brülightly (Berry, Vliegende Hollander) *(De Leeuwe)* 6/46
Cowboy John (Vriends, Zone 5300) *(Wibier)* 2/45
Dance Academy 2 (Crip/Béka, Ballon Media) *(Wibier)* 6/46
Donker – Zuid-Afrika dagboek (Hartjes, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Mirck)* 7/45
Duisternis 1: Ioen (Bec/Iko, Daedalus) *(De Kruijf)* 2/41
Dylan Dog 1: Dageraad van de dood (Stano/Sclavi, Silvester) *(De Kruijf)* 5/38
Endurance (Bertho/Boidin, Silvester) *(Post)* 4/34
Enkele bomen uit het Bommelbos (Godthelp, Chat Mort) *(Bremmers)* 7/42
Fables 1: Legenden in ballingschap (Willingham/Medina/Leialoha, Vliegende Hollander) *(Steffers)* 8/37
Fagin de jood (Eisner, Atlas) *(Sanders)* 2/38
Filosofie in beeld (De Heer, Meinema) *(Booms)* 4/38
From Hell 1 (Moore/Campbell, Vliegende Hollander) *(Rondeltap)* 5/35
Geheim van de Traction 22, Het (Marin/Van der Zuiden, Silvester) *(De Kruijf)* 2/41
George Sprott – 1894-1975 (Seth, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Sanders)* 6/42
God 1: Met de dood op het lijf (Marie/T., Dupuis) *(Booms)* 8/37
Haas 1: De weg terug (De Heij/Van Bavel, DLC) *(Ribbens)* 3/47
Happy Sex (Zep, Daedalus) *(Wibier)* 7/42
Hard Times (Martin/Antunes, Dupuis) *(Rondeltap)* 6/42
Hellboy 1: Kiem van het kwaad (Mignola/Byrne, Vliegende Hollander) *(Rondeltap)* 5/30
Hellboy 2: De duivel ontwaakt (Mignola, Vliegende Hollander) *(Rondeltap)* 5/30
Hokjesdenken (De Haan, Zone 5300) *(Steffers)* 8/37
Hold-Up (Mezzo/Pirus, Sherpa) *(De Kruijf)* 5/31
Hollywood 1: Flashback (Manini/Malès, Glénat) *(Post)* 7/40
Ik ben een Kathaar 1: De ongrijpbare perfectus (Makyo/Calore, Daedalus) *(De Leeuwe)* 2/46
Ik, God & mijn oma (Kuyvenhoven, Catullus) *(Post)* 4/36
In de schaduw van mijn lul (Peeters, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Steffers)* 7/43
Jeronimus 1: De nieuwe man (Dabitch, Daedalus) *(Wibier)* 5/34
Jimmy Corrigan (Ware, Oog & Blik/Bezige Bij) *(De Kruijf)* 5/36
Kaplan & Masson 1: De chaostheorie (Thibert/Convard, Glénat) *(De Kruijf)* 2/40
Kleine Christiaan (Blutch, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Sanders)* 8/35
Landje, 't (De Heij, Xtra) *(Van der Hoeven)* 6/48
Langs duistere wegen (B., Oog & Blik/Bezige Bij) *(Rondeltap)* 3/53
Losers, De 1: Eerste inzet (Jock/Diggle, Vliegende Hollander) *(Wibier)* 8/38
Meesterspion, De (Kreitz, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Sanders)* 6/48
Metropolitan 1: Borderline (Bonneau/Bonneau, Dargaud) *(Van Merriënboer)* 8/38
Mijn brein hangt op z'n kop (Heatley, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Rondeltap)* 5/36
Mijn jaar 1: Lente (Taniguchi/Morvan, Dargaud) *(Post)* 8/36
Narwal, De 1: De diepzeeduiker (Beuzelin/Supiot, Glénat) *(De Kruijf)* 8/36
Narwal, De 2: Woestijnzee (Beuzelin/Supiot, Glénat) *(De Kruijf)* 8/36
Nico 1: Atomium-Express (Berthet/Duval, Dargaud) *(Sanders)* 3/51
Nietzsche (Onfray/Le Roy, Lombard) *(Booms)* 5/30
Op reis met Bill (Schultheiss, Glénat) *(Sanders)* 6/45
Otto: Nonchalangelo (Brønserud, Zone 5300) *(Sanders)* 4/34
Pampa (Nine/Zentner, Sherpa) *(Rondeltap)* 5/32
Pinokkio (Winshluss, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Rondeltap)* 2/44
Playin'/Smilin'/Fightin'/Cookin' (Paquet/Gilliom/Vendaux/Daniel, Bries) *(Sanders)* 4/36
Prinses van het bloed, De 1 (Cabanes/Manchette, Dupuis) *(Van Merriënboer)* 2/42
Rani 1: Bastaard (Alcante/Vallès/Van Hamme, Lombard) *(Van Merriënboer)* 4/37
Rimpels (Roca, Silvester) *(Sanders)* 2/42
Ronson Inc. 1: De afrekening (Oosterveer/Ritstier, DLC) *(Post)* 3/49
Scherven (De Graaf, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Ribbens)* 3/46
Sharaz-De (Toppi, Sherpa) *(Mans)* 6/44
Siglo XXV (Westervoorde/Hartjes, Silvester) *(De Kruijf)* 4/33
Sin City 1: Een wreed vaarwel (Miller, Vliegende Hollander) *(Rondeltap)* 4/35
Sisters 2: Zo doen wij dat! (Cazenove/William, Ballon Media) *(Wibier)* 6/46
Slapend kasteel (Medley, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Rondeltap)* 5/37
Smaak van chloor, De (Vivès, Casterman) *(Mirck)* 5/38
Streken van een serial tekenaar (Van den Boogaard, Vliegende Hollander) *(Sanders)* 7/41
Surrogates (Weldele/Venditti, Vliegende Hollander) *(Bagchus)* 5/32
Taras Bulba 1 (Kordey/Morvan/Voulyzé, Silvester) *(De Kruijf)* 2/46
Telescoop, De (Teng/Van Hamme, Casterman) *(De Kruijf)* 2/45
Terugkeer, De (Heuvel/Van der Rol, L) *(Post)* 8/35
Tom Poes 21 (Toonder/Matena, Panda) *(Bremmers)* 2/38
Verbeelde gedichten 3: J.J. Slauerhoff (Slauerhoff/Diverse auteurs, Atlas) *(Mans)* 2/39
Verhaal van een slechte rat, Het (Talbot, Vliegende Hollander) *(Post)* 6/47
V voor vendetta (Moore/Lloyd, Vliegende Hollander) *(Booms)* 4/38
Waarom Pierre dood moest (Ka/Alfred, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Van der Hoeven)* 2/40
Wachters, De 1: Juli/augustus 1914 – Mannen van staal (Dorison/Breccia, L) *(Lemstra)* 6/43
Wachters, De 2: September 1914 – De Marne (Dorison/Breccia, L) *(Lemstra)* 6/43
Weersomstandigheden (Woodring, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Rondeltap)* 3/50
Wereld van Lucie, De 1: En waarom niet de hel... (Kris/Martinez, Daedalus) *(De Leeuwe)* 5/33
Werk in uitvoering (Van Santen, Stortbak) *(Sanders)* 3/52
Wilson (Clowes, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Rondeltap)* 5/34
Witte Termiet 1: Wedergeboorte (Bianchini/Santucci/Evangelisti, L) *(Van Merriënboer)* 4/33
X (Burns) *(Rondeltap, Oog & Blik/Bezige Bij)* 8/34
Y: The Last Man 1: Ontmand (Vaughan/Guerra, Vliegende Hollander) *(Rondeltap)* 2/47
Zazie in de metro (Oubrerie/Queneau, Oog & Blik/Bezige Bij) *(Mans)* 7/44

RECENSIES: DVD'S

Paling & Ko 2: Missie: Red de aarde (Indies) *(Wibier)* 7/47

OMSLAGEN

1 Foto door een oom van Kier Schuringa
2 Max
3 Jan van der Voo
4 Fabrice Parme
5 Abel Romero?
6 Garen Ewing
7 Patrice Pellerin
8 Claude Auclair

COLUMNS

2 t/m 8 Ben Bits